

ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู กับความฉลาดทางอารมณ์
ของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์
ของ
ศรียรัตน์ ชัยอนันต์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ
พฤษภาคม 2546
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู กับความฉลาดทางอารมณ์ของ
เด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ

ของ

ศรียัตน์ ชัญญอนันต์

26 ส.ค. 2546

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ
พฤษภาคม 2546

๑
-๒ ๖๖ ๗๐๓๕

ศรีรัตน์ ช้วนันต์. (2546). ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู กับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประณต เค้าฉิม , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร.

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจมีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) เปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียน ตามตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู อายุของพ่อแม่ เพศของเด็ก และอายุของเด็ก 2) เพื่อศึกษาอำนาจทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยที่แยกตามตัวแปรเพศและอายุ โดยใช้ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ และลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเป็นตัวทำนาย กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้างนี้ คือ เด็กก่อนวัยเรียนชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 อายุ 4 – 6 ปี ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 351 คน ที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ได้มาจากการสุ่มหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดู 5 ด้าน แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติทดสอบ t (t – test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษาค้นคว้า สรุปได้ดังนี้

1. เด็กก่อนวัยเรียน ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย จำแนกตามตัวแปรเพศและอายุเด็ก มีความฉลาดทางอารมณ์ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง ยกเว้นเด็กกลุ่มรวม กลุ่มเด็กชาย และกลุ่มเด็กอายุน้อย ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านเดียวอยู่ในระดับปานกลาง เด็กอายุมากมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กอายุน้อย เด็กเพศหญิงมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กเพศชาย

2. เด็กที่พ่อแม่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กที่พ่อแม่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ เด็กที่แม่มีการศึกษาระดับกลาง มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี สูงกว่าเด็กที่แม่มีการศึกษาระดับต่ำ เด็กที่แม่มีการศึกษาระดับสูง มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งสูงกว่าเด็กที่แม่มีการศึกษาระดับกลางและระดับต่ำ เด็กที่พ่อแม่มีการศึกษาระดับสูง มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งและภาพรวมสูงกว่าเด็กที่พ่อแม่มีการศึกษาระดับต่ำ เด็กที่พ่อแม่มีอายุมากมีความฉลาดทางอารมณ์ไม่แตกต่างจากเด็กที่พ่อแม่มีอายุน้อย

3. เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก แบบใช้เหตุผลมาก และแบบฝึกให้พึ่งตนเองมาก มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย แบบใช้เหตุผลน้อย แบบฝึกให้พึ่งตนเองน้อย เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษมาก และแบบควบคุมมากมีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษน้อย และแบบควบคุมน้อย

4. ตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ในการทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กทุกกลุ่ม คือความฉลาดทางอารมณ์ของแม่ ยกเว้นกลุ่มเด็กหญิง ตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงสุด คือความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม และการอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง สามารถร่วมทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กได้ทุกกลุ่ม การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษไม่สามารถทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กได้

A STUDY OF EMOTIONAL INTELLIGENCE OF PARENTS , CHILD – REARING PRACTICES
AND EMOTIONAL INTELLIGENCE OF PRESCHOOLERS IN BANGKOK

AN ABSTRACT
BY
SRIRAT CHATANAN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Developmental Psychology
at Srinakharinwirot University
May 2003

Srirat Chatanan. (2003). *A Study of Emotional Intelligence of parents child – rearing practices and Emotional Intelligence of preschoolers in bangkok* . Master thesis, M.Ed.(Developmental Psychology). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assist.Prof. Pranot Kaochim , Assist.Prof. Laddawan Kasemnat.

The purposes of this survey research were : 1) to compare emotional intelligence of preschoolers with emotional intelligence of fathers , emotional intelligence of mothers , different types of child – rearing practices 5 techniques , age of parents, the level education of parents , sex and age of preschoolers 2) to predict emotional intelligence of preschoolers in the whole group and subgroup (sex & age). The samples of this study were 351 preschoolers of the kindergarten 1 and kindergarten 2 in school of bangkok . They were drawn by a multistage random sampling technique. The tools employed in this study were a child – rearing practices questionnaire , an emotional intelligence of parents questionnaire , An emotional intelligence of preschoolers questionnaire. The data were analysed by t –test , one way analysis of variance and multiple regression analysis.

The findings were as follow

1. Preschoolers in total group and subgroup (sex and age) had high emotional intelligence scores as a whole and those on the three main structures. Except the total preschoolers , boy group and younger group had average virtue aspect emotional intelligence scores. Older preschoolers had higher emotional intelligence scores than younger preschoolers . Girl preschoolers had higher emotional intelligence scores than boy preschoolers.

2. Preschoolers whose parents had high emotional intelligence had higher emotional intelligence scores than preschoolers whose parents had low emotional intelligence. Preschoolers whose mothers had middle education had higher virtue aspect emotional intelligence scores than preschoolers whose mothers had low education. Preschoolers whose mothers had high education had higher competence aspect emotional intelligence scores than preschoolers whose mothers had middle and low education. Preschoolers whose fathers had high education had higher competence aspect and whole emotional intelligence scores than preschoolers whose fathers had low education. Emotional intelligence scores of preschoolers whose parents were from different age groups were not different.

3. Preschoolers who received high love oriented child – rearing , high reason oriented child – rearing , high independence training child – rearing showed higher emotional intelligence scores than low love oriented child – rearing , low reason oriented child – rearing and low independence training child – rearing . The preschoolers who received high punish oriented child – rearing and high control oriented child – rearing showed lower emotional intelligence scores than low punish oriented child – rearing and low control oriented child – rearing.

4. The most critical criterial that predicted emotional intelligence of preschoolers was the emotional intelligence of mother. Except in girl group , the most critical criterial that predicted emotional intelligence was the emotional intelligence of father. The love oriented child – rearing , reason oriented child – rearing control oriented child – rearing and independence training child – rearing all together could predict emotional intelligence of preschoolers. The punish oriented child – rearing could not predict emotional intelligence of preschoolers.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู กับความฉลาดทางอารมณ์ของ
เด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพมหานคร

ของ

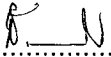
นางศรียรัตน์ ชัยภูวนันต์

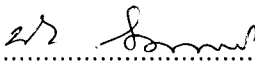
ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

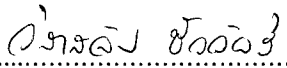
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร ณะวานนท์)
วันที่ ๑ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๖

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประณต แก้วนิม)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร. นิยะดา จิตต์จรัส)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร. วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประณต คำนิม ประธานกรรมการปริญญานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร กรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำ ให้ความรู้ ข้อคิดเห็น และช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์ ที่ให้ความช่วยเหลือ แนะนำในการสร้างและพิจารณาตรวจเครื่องมือ

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. นิยะดา จิตต์จรัส และ อาจารย์ ดร.วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี ที่กรุณา รับเป็นกรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่าและให้คำแนะนำต่าง ๆ ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการสำนักการศึกษากองเทพมหานคร และเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการประสานงานกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูอาจารย์ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ขอขอบคุณคุณพ่อคุณแม่ของกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสำนักพัฒนาสุขภาพจิต ฟ้าปัญญา คุณเพลินพิศ พรหมมะลิ และเจ้าหน้าที่กรมสุขภาพจิตที่กรุณาให้ข้อมูลและอนุญาตให้ใช้เครื่องมือในการทำวิจัย

ขอขอบพระคุณอาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดตติยวต อาจารย์ประพิณพร ขจรบุญ ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและให้คำแนะนำเกี่ยวกับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร อาจารย์จำเนียร พาณิขวงศ์ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือในการวิจัย

ขอขอบคุณ พี่ เพื่อน น้อง วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการทุกท่าน ที่ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และเป็นกำลังใจจนกระทั่งปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี

ขอขอบคุณหัวหน้างาน คุณบุษบา บุญยิ่งและเพื่อนร่วมงานโรงพยาบาลพระรามเก้าทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจเป็นอย่างดี คุณสุภาวดี วิริยะโกวินท์ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือในการวิจัย

ขอขอบคุณคุณสำเนียง เทียงแท้ และคุณวิสุทธิ์ อริยภิญโญ ที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และการวิเคราะห์ข้อมูล

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอนมัสการถึงพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้การอบรมเลี้ยงดูมาเป็นอย่างดี ขอร้องถึงครอบครัวชฎอนันต์ โดยเฉพาะคุณอนุรักษและเด็กชายวันไท ชฎอนันต์ ที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจให้ ขอร้องถึงพระคุณครู อาจารย์ทุกท่านที่ถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ให้ผู้วิจัยได้นำมาใช้เพื่อศึกษาค้นคว้าจนถึงปัจจุบัน คุณความดี และประโยชน์ที่พึงมีของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของ บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณยิ่งทุกท่าน

ศรียรัตน์ ชฎอนันต์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	4
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
	ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	6
	นิยามปฏิบัติการ	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
	เอกสารที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน	11
	แนวคิดของนักจิตวิทยาเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียน	11
	พัฒนาการด้านอารมณ์	13
	พัฒนาการด้านสังคม	14
	เอกสารเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู	15
	ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู.....	15
	บทบาทของพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดู.....	16
	องค์ประกอบของการอบรมเลี้ยงดู.....	16
	ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู.....	17
	รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู	19
	หลักการอบรมเลี้ยงดู.....	22
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู	24
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์.....	28
	ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์	28
	องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์	29
	ความฉลาดทางอารมณ์กับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก	37
	บทบาทพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์	39
	แนวทางพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้ใหญ่.....	46
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์	47
	สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	51
	กรอบแนวคิดทางการวิจัย	53

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย	54
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	54
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	55
การเก็บรวบรวมข้อมูล	62
การวิเคราะห์ข้อมูล	62
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	62
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	63
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	65
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	97
สังเขปจุดมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	97
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	99
อภิปรายผล	100
ข้อเสนอแนะ	108
บรรณานุกรม	109
ภาคผนวก	112
ประวัติย่อผู้วิจัย	147

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ที่จำแนกตามโรงเรียน	55
2	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ที่จำแนกตามตัวแปรต้น.....	65
3	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนสูงสุด คะแนนต่ำสุดของตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ ภาพรวมและรายด้านของเด็กกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย แยกตามเพศและอายุเด็ก	67
4	ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในภาพรวมและรายด้าน ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ระหว่างกลุ่มที่ไม่มีมีความฉลาดทางอารมณ์ต่างกัน.....	68
5	ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในภาพรวมและรายด้าน ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ระหว่างกลุ่มที่มีมีความฉลาดทางอารมณ์ต่างกัน.....	69
6	ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในภาพรวมและรายด้าน ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนต่างกัน.....	70
7	ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในภาพรวมและรายด้าน ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลต่างกัน.....	71
8	ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในภาพรวมและรายด้าน ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษต่างกัน.....	72
9	ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในภาพรวมและรายด้าน ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมต่างกัน.....	73
10	ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในภาพรวมและรายด้าน ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเองต่างกัน.....	74
11	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความฉลาดทางอารมณ์ภาพรวมและรายด้าน ตามตัวแปรระดับการ ศึกษาของแม่ที่ต่างกัน	75
12	ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในภาพรวมและรายด้าน ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ระหว่างกลุ่มที่ระดับการศึกษาของแม่ต่างกัน.....	76
13	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก ด้านดี ตามตัวแปรระดับการศึกษาของแม่ที่ต่างกัน	76
14	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก ด้านเก่ง ตามตัวแปรระดับการศึกษาของแม่ที่ต่างกัน	77
15	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก ภาพรวมตามตัวแปรระดับการศึกษาของพ่อที่ต่างกัน	77
16	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความฉลาดทางอารมณ์ภาพรวมและรายด้าน ตามตัวแปรระดับการ ศึกษาของพ่อที่ต่างกัน	78
17	ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในภาพรวมและรายด้าน ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ระหว่างกลุ่มที่ระดับการศึกษาของพ่อต่างกัน.....	79
18	ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก ด้านดี ตามตัวแปรระดับการศึกษาของพ่อที่ต่างกัน	79

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
19 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก ด้านเก่ง ตามตัวแปรระดับการศึกษาของพ่อที่ต่างกัน	80
20 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก ภาพรวมตามตัวแปรระดับการศึกษาของพ่อที่ต่างกัน	80
21 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในภาพรวมและรายด้าน ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ระหว่างกลุ่มที่แม่มีอายุแตกต่างกัน.....	81
22 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในภาพรวมและรายด้าน ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ระหว่างกลุ่มที่พ่มีอายุแตกต่างกัน.....	82
23 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในภาพรวมและรายด้าน ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ระหว่างกลุ่มเด็กที่มีอายุแตกต่างกัน.....	83
24 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในภาพรวมและรายด้าน ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ระหว่างกลุ่มเด็กที่เพศแตกต่างกัน.....	84
25 สรุปผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในภาพรวมและรายด้านตามตัวแปรต้น.....	85
26 แสดงแมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา กับความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กกลุ่มรวม.....	86
27 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น เพื่อทำนายความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กกลุ่มรวม.....	87
28 แสดงแมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา กับความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กเพศชาย.....	88
29 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น เพื่อทำนายความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กเพศชาย.....	89
30 แสดงแมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา กับความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กเพศหญิง.....	90
31 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น เพื่อทำนายความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กเพศหญิง.....	91
32 แสดงแมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา กับความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กอายุน้อย.....	92
33 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น เพื่อทำนายความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กอายุน้อย.....	93
34 แสดงแมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา กับความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กอายุมาก.....	94
35 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละขั้น เพื่อทำนายความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็กอายุมาก.....	95

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

36	สรุปผลการศึกษาตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความฉลาดทางอารมณ์ในกลุ่ม รวมและกลุ่มย่อย จำแนกตามเพศและอายุเด็ก.....	96
37	ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดการอบรมเลี้ยงดู จำนวน 68 ข้อ.....	126
38	ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดการอบรมเลี้ยงดู จำนวน 28 ข้อ.....	129
39	ค่าอำนาจจำแนกของแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ จำนวน 52 ข้อ.....	130
40	ค่าอำนาจจำแนกของแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ จำนวน 39 ข้อ.....	132
41	ค่าอำนาจจำแนกของแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก จำนวน 55 ข้อ.....	134
42	ค่าอำนาจจำแนกของแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก จำนวน 48 ข้อ.....	136

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

นับตั้งแต่กลางปีเป็นต้นมา หน่วยงานวิจัยด้านเด็กหลายองค์กรของไทยได้ออกมาให้ข้อมูลที่น่าตกใจเกี่ยวกับเด็กไทยหลายเรื่อง อาทิกรมสุขภาพจิตออกมาระบุว่าเยาวชนอายุระหว่าง 15-19 ปี มีอัตราการฆ่าตัวตายสูงถึงร้อยละ 13.6 โดยเฉพาะเด็กมัธยมต้นในเขตกรุงเทพมหานครนั้นมีภาวะซึมเศร้า และเคยมีความคิดที่จะฆ่าตัวตายถึงร้อยละ 41 (ไทยรัฐ. 3 พ.ค. 2545) ขณะที่ศูนย์การศึกษาเพื่อเด็กด้อยโอกาส คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระบุว่าปัจจุบันมีเด็กไทยติดยาบ้าถึง 6 แสนคน และได้ศึกษาวิจัยเจาะลึกพฤติกรรมเด็กที่เยาวชนเด็กเสพยา และเด็กขายบริการ ที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก พบว่าเด็กเหล่านี้มีปัญหาความไม่มั่นคง ทางด้านอารมณ์และจิตใจ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาเด็กอาชีวะยกพวกตีกันและทำร้ายนักเรียนต่างสถาบัน เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นว่า เด็กและเยาวชนไทยจำนวนไม่น้อยกำลังประสบภาวะปัญหาด้าน 'อีคิว' ตกต่ำอย่างรุนแรง และไร้ภูมิคุ้มกันทางอารมณ์ หากยังคงปล่อยให้สถานการณ์เช่นนี้ดำเนินต่อไปเรื่อยๆ โดยไม่มีการแก้ไข ประเทศไทยในอนาคตคงจะก้าวเดินไปบนเส้นทางที่สับสนได้ยากยิ่ง

(สานปฏิรูป . กันยายน 2545)

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สานปฏิรูป . กันยายน 2545) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ การสร้างค่านิยมและจิตสำนึกใหม่ของเด็กและเยาวชนไทย ” โดยการพูดคุยสัมภาษณ์เด็กและเยาวชนจำนวน 80 คน ที่นิยมการเที่ยวสถานบันเทิง เสพยาเสพติด และเด็กขายบริการ ในกรุงเทพมหานคร เชียงราย และ ยโสธร ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับพฤติกรรมและค่านิยมของเด็กไทยยุคใหม่ คือ

1. ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง อ่อนแอด้านจิตใจ
2. รอคอยความสุขไม่เป็น ต้องการความรวดเร็ว ขาดความยับยั้งชั่งใจ ตัดสินใจง่ายบนพื้นฐานความสุขด้วยการเสพวัตถุสิ่งของราคาแพง
3. ไม่อดทนกับความทุกข์ ทำงานหนักไม่เป็น อ่อนแอ ขี้เกียจ ชอบสบายไม่ชอบเรียนหนังสือ
4. เป็นเด็กขี้อาย อยู่กับตัวเองไม่ได้ ร้อนรุ่ม ชอบพูดโทรศัพท์มือถือนานๆ ชอบออกนอกบ้าน
5. มีปัญหาทางใจ ขาดการยอมรับตนเองและกำลังใจ
6. ชอบการเลียนแบบ มีความฝัน ฟุ้งเฟ้อ ชอบแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าราคาแพง วิ่งตามแฟชั่น
7. ไม่สู้งาน ชอบงานเบาแต่เงินดี
8. กล้าลักขโมยเมื่ออยากได้สิ่งที่ต้องการแต่ไม่มีเงิน
9. บรรลุทางเพศเร็วกว่าวัยที่ควรเป็น ชอบเลียนแบบทางเพศ
10. ไม่สนใจศาสนาและไม่เชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษ
11. ความคิดสับสน มองเหตุผลเข้าข้างตนเอง
12. เคารพตนเองน้อยลง

นพ.เทอดศักดิ์ เดชคง (2545 : 15) กล่าวว่า อีคิว หรือ Emotional Quotient (EQ) หรือ Emotional Intelligence (EI) หมายถึงความฉลาดทางอารมณ์ คือความสามารถทางอารมณ์ในการรู้และเข้าใจตนเอง เข้าใจ เห็นใจผู้อื่น มีความมุ่งมั่น อดทนรอคอยเพื่อไปยังเป้าหมาย มองโลกในด้านที่เป็นบวกและรู้จักจัดการกับปัญหาและความขัดแย้งของตนเองได้

สภาพสังคมและบุคคลที่อยู่แวดล้อมตัวเด็ก ล้วนมีส่วนสำคัญที่จะทำให้เด็กมีอีคิว หรือความฉลาดทางอารมณ์มากหรือน้อย ทั้งจากการสร้างแรงจูงใจ และเป็นแบบอย่างให้เห็น โดยมากเด็กที่มีปัญหาต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น มักเป็นเด็กที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ อาทิเด็กที่ติดยาเสพติด มักเป็นเด็กที่ขาดความอดทนอดกลั้น ขาดความยับยั้งชั่งใจ มองโลกในแง่ลบ ขาดความสามารถในการแก้ปัญหาในทางที่ถูกที่ควร มีรายงานวิจัยที่แสดงให้เห็นชัดเจนว่าเด็กที่ติดยาไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในกลุ่มที่ยากจนเท่านั้น แต่ยังแพร่ขยายอยู่ในกลุ่มเด็กที่มีฐานะและมีไอคิวอยู่ในระดับดีด้วย ส่วนกลุ่มเด็กที่ชอบการทะเลาะเบาะแว้ง โดยมากเป็นเด็กที่ไม่เข้าใจอารมณ์โกรธของตน และปราศจากความเห็นใจผู้อื่น เนื่องจากสามารถทำร้ายบุคคลอื่นได้แม้กระทั่งคนที่ไม่เคยมีเรื่องเคืองแค้นส่วนตัวกันมาก่อน เป็นต้น

ที่ผ่านมาเรามักให้ความสำคัญกับไอคิว (Intelligent Quotient) หรือความสามารถทางเชาว์ปัญญาอยู่มาก เด็กคนไหนเรียนเก่ง สอบได้คะแนนดี มักเป็นที่รักใคร่ของทั้งครูและพ่อแม่ ขณะที่เด็กเรียนไม่เก่ง แม้จะเป็นเด็กดี กลับได้รับความสนใจน้อย ทั้งที่งานวิจัยบ่งชี้ชัดเจนว่า ไอคิวไม่สามารถเป็นตัวชี้วัดการประสบความสำเร็จของมนุษย์ โดย ดร.โรเบิร์ต สเติร์นเบิร์ก แห่งภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย ทำการวิจัยพบว่า องค์ประกอบสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตของมนุษย์ ขึ้นอยู่กับความสามารถทางอารมณ์ถึง 75-80% (กองบรรณาธิการสารานุกรม . กันยายน 2545) ดังผลการวิจัยของโกลแมน (กรมสุขภาพจิต.2543 ; อ้างอิงจาก Goleman.1995) ที่ชี้บ่งว่า ทักษะทางอารมณ์และสังคม มีส่วนช่วยให้ความฉลาดรู้ทางเชาว์ปัญญาทำหน้าที่ได้ดีขึ้น เช่น ในการวิจัยที่มีชื่อเสียง คือ " Marshmallow studies " ที่มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด โดยทดลองในกลุ่มเด็กอายุ 4 ปี ซึ่งปล่อยให้อยู่ในห้องตามลำพังกับขนมที่หวานและนุ่มนวลที่เด็กๆชอบ มีการบอกเด็กให้คอยจนกว่านักวิจัยจะกลับเข้ามาในห้อง จึงจะกินขนมได้ และยังบอกด้วยว่าถ้าเราสามารถคอยจนกว่านักวิจัยจะกลับมา โดยไม่กินขนมเสียก่อน เราจะได้เพิ่มขนมอีก 1 ชิ้น 10 ปีต่อมาเด็กได้ติดตามศึกษาเด็กที่เข้าร่วมโครงการวิจัยกลุ่มนี้ ผลการวิจัยแสดงว่าเด็กกลุ่ม ที่สามารถอดกลั้นต่อความยั่ววน ได้คะแนนจากแบบทดสอบทางสังคมมากกว่าเด็กที่ไม่สามารถรอคอยถึง 210 คะแนน

ความฉลาดทางอารมณ์ของมนุษย์จะพัฒนาไปตามช่วงวัย โดยสามารถเริ่มต้นทำได้ตั้งแต่เด็กยังอยู่ในครรภ์แม่ เช่น การนวดสัมผัส การฟังเพลงเบาๆ หรือแม้แต่อ่านหนังสือให้ลูกในห้องฟัง เมื่อคลอดออกมาในวัยทารก เด็กต้องการความไว้วางใจ พ่อแม่ต้องตอบสนองลูกอย่างเหมาะสมและสม่ำเสมอ ในวัย 3-5 ขวบ เป็นวัยที่เด็กเริ่มเรียนรู้การจัดการกับข้อขัดแย้ง เมื่อเด็กโตขึ้น เด็กจะเรียนรู้คำศัพท์ที่ใช้แสดงอารมณ์ มีงานวิจัยบ่งชี้ว่าหากเด็กเรียนรู้คำศัพท์ได้มากเท่าใด เด็กจะสามารถจัดการอารมณ์ตนเองได้ดีขึ้นเท่านั้น นอกจากนี้เด็กยังเรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น และการรอคอย เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น จะเน้นที่เรื่องมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ

สภาพแวดล้อมในการอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่แรกเกิด มีอิทธิพลอย่างมากต่อบุคลิกภาพ และความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก ดังนั้น วิธีที่ดีที่สุดที่พ่อแม่จะเลี้ยงดูเด็กให้เติบโตเป็นคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ มีความมั่นคง เข้มแข็ง และรู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ก็คือการเป็นต้นแบบที่ดีนั่นเอง นอกจากเป็นต้นแบบที่ดีแล้ว พ่อแม่สามารถส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ให้ลูกได้ดังนี้คือ สอนให้เด็กรู้จักตนเอง สอนให้เด็กรู้จักจัดการกับอารมณ์ตนเองได้ สอนให้เด็กรู้จักรอคอยได้ มีวินัย สอนให้เด็กรู้จักเข้าใจคนอื่น เห็นอกเห็นใจคนอื่น สอนให้เด็กรู้จักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี รู้จักที่จะผูกมิตรกับผู้อื่น

อัจฉรา สุขารมณ์ (2542 : 5) กล่าวว่าในปัจจุบัน เด็กที่ประสบความสำเร็จในชีวิต ไม่ใช่เด็กที่มีความฉลาดทางสติปัญญาแต่อย่างเดียว แต่ต้องมีความฉลาดทางอารมณ์ด้วย คือ การที่เด็กรู้จักอารมณ์ของตนเอง และเรียนรู้ที่จะจัดการกับอารมณ์ของตนเอง สามารถเข้าใจผู้อื่น รู้เข้าใจเรา เห็นอกเห็นใจ เด็กเหล่านี้สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นในสังคมและอยู่ได้อย่างมีความสุข ฉะนั้นการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้เกิดขึ้นในเด็ก เปรียบเหมือน พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือครูอาจารย์ ได้สร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้แก่ชีวิตของเด็กใน

อนาคต ทำให้เด็กพร้อมที่จะไปเผชิญกับโลกกว้างต่อไป และยังช่วยให้พัฒนาการของเด็กเป็นไปอย่างสมบูรณ์ เพื่อที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไปในอนาคต และเป็นกำลังสำคัญสำหรับประเทศชาติต่อไป

อัจฉรา สุขารมณ (2543 : 57) กล่าวว่า พ่อแม่ที่ขาดการอบรมเลี้ยงดูลูกเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ จะมี 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. พ่อแม่ที่ละเลยไม่พูดถึง ไม่สนใจ หรือเห็นอารมณ์ด้านลบของเด็กเป็นเรื่องไร้สาระน่ารำคาญ
2. พ่อแม่ที่ไม่ยอมรับอารมณ์ด้านลบของเด็กๆ และมักจะตำหนิว่ากล่าว หรือลงโทษเวลาที่เด็กแสดงอารมณ์ด้านลบออกมา
3. พ่อแม่ที่ตามใจ ยอมรับอารมณ์ด้านลบของเด็ก เห็นอกเห็นใจ แต่ก็ไม่สามารถแนะนำหรือมีขอบเขตให้กับพฤติกรรมที่เหมาะสมของเด็กได้

พ่อแม่ที่มีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้กับลูกๆ จะเริ่มต้นคล้ายกับพ่อแม่ที่ตามใจ คือเห็นใจเขา และแสดงให้เด็กรู้ว่า เราเข้าใจความรู้สึก ความเศร้าใจ หรือความโกรธของเขา แต่ทำยิ่งกว่าการเข้าใจตรงที่มีการกำหนดขอบเขตของพฤติกรรมที่เขาสามารถทำได้ และให้คำแนะนำว่าเขาควรจะทำอย่างไรต่อไปเมื่อเขารู้สึกไม่สบายใจเช่นนี้ หรืออย่างน้อยที่สุดก็ช่วยกันหาทางออกร่วมกัน ว่าเขาควรจะทำอย่างไรที่เหมาะสมที่สุดในภาวะการณ์เช่นนั้น พ่อแม่ที่จะเป็นผู้พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้กับเด็ก โดยทั่วไปควรมีบทบาทและสร้างคุณลักษณะดังนี้ คือให้คุณค่าและความสำคัญกับอารมณ์ด้านลบของเด็กให้มากขึ้น ตระหนักยอมรับ และให้คุณค่าของอารมณ์ เห็นว่าอารมณ์ด้านลบเป็นอารมณ์สำคัญที่พ่อแม่ต้องเอาใจใส่ ให้ความสำคัญรับรู้ภาวะอารมณ์ของเด็กๆ ไม่สับสน หรือกังวลต่อการแสดงออกของเด็กๆ รู้ว่าควรทำอะไร ยอมรับอารมณ์ที่เกิดขึ้นของเด็ก ไม่เห็นเป็นตลกขบขัน หรือไร้สาระที่เด็กๆ มีอารมณ์ด้านลบ ไม่พูดว่าเด็กควรรู้สึกอย่างไร ใช้ภาวะอารมณ์ช่วงนั้นเป็นเวลาที่ฟังเด็กๆ เล่าถึงความรู้สึกของเขา แสดงเห็นอกเห็นใจ ปลอดภัย ช่วยเด็กๆ ให้อารมณ์ของตนเองมีข้อแนะนำในการจัดการกับภาวะอารมณ์ของเขา กำหนดขอบเขตของพฤติกรรม และสอนการแสดงออกที่เป็นที่ยอมรับ

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2544 : 151 – 152) จากการวิเคราะห์กรณีของเด็กที่พ่อแม่พามาปรึกษาด้วยปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์นั้นพบว่า มีวิธีการเลี้ยงดูบางอย่างที่ทำให้เด็กสมัยนี้มีความฉลาดทางอารมณ์ไม่ดี นั่นคือ

1. เด็กถูกเลี้ยงอย่างสบายเกินไป ไม่ค่อยมีโอกาสดำเนินชีวิตที่ยากลำบาก เด็กจึงขาดความอดทน ไม่มีความพยายาม ไม่ต่อสู้ รอคอยไม่เป็น แก้ปัญหาไม่ได้ เผชิญกับความยากลำบาก ไม่ได้ และเป็นคนยอมแพ้ง่าย
2. เด็กไม่ได้รับการฝึกให้ช่วยเหลือตนเอง ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองของเด็กสมัยนี้น้อยมาก การช่วยเหลือตนเองไม่ค่อยได้นี้ทำให้เด็กปรับตัวไม่เป็นและแก้ปัญหาไม่เป็น
3. พ่อแม่เลี้ยงเด็กแบบไม่ให้โตสมวัย พ่อแม่ปล่อยให้เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่สมวัย ทำให้เด็กไม่มีวุฒิภาวะ

มีหลักฐานการวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่า ระดับการศึกษาของพ่อแม่ มีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็ก ดังเช่น วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ (2526) ศึกษาวิธีการการอบรมเลี้ยงดู พัฒนาการทางร่างกาย และความพร้อมทางการเรียนของเด็กก่อนวัยเรียน ในโรงเรียนประถมสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อปี 2522 พบว่า เด็กที่แม่มีการศึกษาระดับสูง และพ่อแม่มีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรมาก จะมีความพร้อมด้านความรู้ และความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมสูงกว่า เด็กที่แม่มีการศึกษาระดับต่ำ แสดงให้เห็นว่า ระดับการศึกษาของแม่มีผลเกี่ยวข้องกับความเข้าใจของเด็กเกี่ยวกับตนเอง และผู้อื่นซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดกับตน

จากปัญหาการความฉลาดทางอารมณ์ในเด็ก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบใด ในแง่ที่จะส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก ปัจจัยด้านอายุของพ่อแม่และระดับการศึกษาของพ่อแม่ ที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก นอกจากนี้ ยังต้องการตรวจสอบดูว่า ตัวแปรใดที่สามารถทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบ ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียน ตามตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู อายุของพ่อแม่ ระดับการศึกษาของพ่อแม่ เพศของเด็ก และอายุของเด็ก
2. เพื่อศึกษาอำนาจการทำนาย ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนในกลุ่มรวม และแยกตามตัวแปรเพศและอายุเด็ก โดยใช้ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ และลักษณะการอบรมเลี้ยงดู เป็นตัวทำนาย

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ทำให้ทราบถึงระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนว่าเป็นอย่างไร เมื่อได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน และทำให้ทราบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใดที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก ได้ความรู้เพื่อกระตุ้นให้พ่อแม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของตนเอง ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู และเพื่อเป็นข้อมูลเสนอให้ครูและผู้สนใจได้ทราบและใช้เป็นแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้เต็มศักยภาพของเด็ก และเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยต่อไป

ขอบเขตของการศึกษา

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเด็กก่อนวัยเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 ที่มีอายุระหว่าง 4 – 6 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 และอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 68,307 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเด็กก่อนวัยเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 ที่มีอายุระหว่าง 4 – 6 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 และอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multiple Random Sampling) โดยประมาณกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % เมื่อเทียบจากตารางขนาดกลุ่มตัวอย่าง (พวงรัตน์ ทวีรัตน์.2540 : ภาคผนวก ตาราง 2 ; Yamane .1976) ประชากร จำนวน 68,307 คน ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างประมาณ 400 คน ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 351 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตอนที่ 1 ศึกษาเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียน ระหว่างตัวแปรดังต่อไปนี้

1.1 ตัวแปรต้น

1.1.1 ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่แบ่งเป็น 2 ระดับ

1.1.1.1 ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อสูง

- 1.1.1.2 ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อต่ำ
 - 1.1.2 ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่แบ่งเป็น 2 ระดับ
 - 1.1.2.1 ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่สูง
 - 1.1.2.2 ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่ต่ำ
 - 1.1.3 ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ
 - 1.1.3.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน
 - 1.1.3.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล
 - 1.1.3.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ
 - 1.1.3.4 การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม
 - 1.1.3.5 การอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง
 - 1.1.4 อายุของพ่อ แบ่งเป็น 2 ระดับ
 - 1.1.4.1 อายุของพ่อน้อยกว่า 35 ปี
 - 1.1.4.2 อายุของพ่อเท่ากับหรือมากกว่า 35 ปี
 - 1.1.5 อายุของแม่ แบ่งเป็น 2 ระดับ
 - 1.1.5.1 อายุของแม่น้อยกว่า 35 ปี
 - 1.1.5.2 อายุของแม่เท่ากับหรือมากกว่า 35 ปี
 - 1.1.6 ระดับการศึกษาของพ่อ แบ่งเป็น 3 ระดับ
 - 1.1.6.1 ระดับต่ำ
 - 1.1.6.2 ระดับกลาง
 - 1.1.6.3 ระดับสูง
 - 1.1.7 ระดับการศึกษาของแม่ แบ่ง 3 ระดับ
 - 1.1.7.1 ระดับต่ำ
 - 1.1.7.2 ระดับกลาง
 - 1.1.7.3 ระดับสูง
 - 1.1.8 เพศของเด็กแบ่งเป็น 2 อย่าง
 - 1.1.8.1 เพศชาย
 - 1.1.8.2 เพศหญิง
 - 1.1.9 อายุของเด็ก
 - 1.1.9.1 น้อยกว่า 5 ปี 10 เดือน
 - 1.1.9.2 มากกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี 10 เดือน
 - 1.2 ตัวแปรตาม คือ ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก
- ตอนที่ 2 ศึกษาอำนาจการทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียน
- 2.1 ตัวทำนายได้แก่
 - 2.1.1 ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู
 - 2.1.2 ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่
 - 2.1.3 ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ
 - 2.2 ตัวเกณฑ์ คือ ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก

นิยามศัพท์เฉพาะ

เด็กก่อนวัยเรียน หมายถึง เด็กอนุบาลอายุระหว่าง 4 – 6 ปีที่กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 1 และ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

นิยามปฏิบัติการ

1. ความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 3-5 ปี หมายถึง ความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ดี เก่ง สุข

1.1 ด้านดี

1.1.1 การรู้จักอารมณ์ บอกความรู้สึกของตนเอง เช่น ดีใจ เสียใจ โกรธ ไม่ชอบ ไม่พอใจ บอกว่าสงสารเมื่อเห็นเพื่อนหรือผู้อื่นทุกข์ร้อน

1.1.2 มีน้ำใจ รู้จักแบ่งปันสิ่งของให้คนอื่นเช่น ขนม ของเล่น ช่วยเหลือผู้อื่นทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ช่วยแม่ทำงานบ้าน

1.1.3 รู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด รู้จักกล่าวคำขอโทษเมื่อทำผิด เชื่อฟังและทำตามผู้ใหญ่ เช่น ให้อภัยคนอื่นเมื่อผู้อื่นให้อภัย ไม่เล่นของที่เป็นอันตราย เช่น ไม่ขีดไฟ ปลั๊กไฟ มีด หลังจากได้รับการห้ามปรามจากผู้ใหญ่

1.2 ด้านเก่ง

1.2.1 กระตือรือร้น / สนใจใฝ่รู้ มีความสนใจ อยากรู้ อยากเห็นสิ่งแปลกใหม่รอบตัว สนุกกับงานหรือกิจกรรมการเรียนรู้

1.2.2 ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ปรับตัวได้ เมื่อไปเที่ยวบ้านญาติ บ้านเพื่อน หรือเล่นกับเพื่อนนอกบ้าน

1.2.3 กล้าพูดกล้าบอก สามารถบอกความรู้สึกความต้องการของตนเองให้ผู้อื่นรู้ กล้าพูดกล้าคุย ทักทายตอบกลับผู้อื่น

1.3 ด้านสุข

1.3.1 มีความพอใจ /ภาคภูมิใจ มีความพึงพอใจในตนเอง รู้ว่าตนสามารถทำสิ่งดี มีประโยชน์ได้ ไม่อิจฉา ไม่รู้สึกด้อยค่า

1.3.2 อบอุ่นใจ รู้สึกว่ามีผู้ใหญ่อยู่ใกล้ชิด คอยปกป้องและให้กำลังใจ เมื่อเด็กเริ่มทำอะไรด้วยตนเองเป็นครั้งแรก รู้สึกอบอุ่นใจ ไม่กังวล มีความมั่นคงทางอารมณ์ และกล้าที่จะทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองในระยะต่อไป

1.3.3 สนุกสนานร่าเริง ร่วมเล่นสนุกสนานเฮฮากับเพื่อนและคนอื่นได้ รู้จักหาของมาเล่นเพื่อสร้างความสนุกสนาน เพลิดเพลิน

สามารถวัดโดยใช้แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กอายุ 3 – 5 ปี ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ปี 2545 จำนวน 48 ข้อ ประเมินโดยแม่ตามความเป็นจริง เป็นมาตราอัตราส่วน 4 ระดับ เด็กที่ได้คะแนนจากแบบวัดสูง ถือว่าเด็กที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กที่ได้คะแนนจากแบบวัดต่ำ

2. ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ หมายถึง ความสามารถทางอารมณ์ ที่จะช่วยให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ดี เก่ง สุข

กรมสุขภาพจิตได้แบ่งองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์เป็น 3 ด้านคือ ดี เก่ง สุข ซึ่งประกอบด้วยความสามารถต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.1 ดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองรู้จักเห็นใจผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ประกอบด้วยความสามารถต่อไปนี้

2.1.1 ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง

2.1.1.1 รู้จักความต้องการของตนเอง

2.1.1.2 ควบคุมอารมณ์และความต้องการได้

2.1.1.3 แสดงออกอย่างเหมาะสม

2.1.2 ความสามารถในการเห็นใจผู้อื่น

2.1.2.1 ต้องเอาใจใส่ผู้อื่น

2.1.2.2 เข้าใจและยอมรับผู้อื่น

2.1.2.3 แสดงความเห็นใจ เข้าใจผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

2.1.3 ความสามารถในการรับผิดชอบ

2.1.3.1 รู้จักการให้ / รู้จักการรับ

2.1.3.2 รู้จักรับผิด / รู้จักให้อภัย

2.1.3.3 เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

2.2 เก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นประกอบด้วยความสามารถต่อไปนี้

2.2.1 ความสามารถในการรู้จักและมีแรงจูงใจให้ตนเอง

2.2.1.1 รู้ศักยภาพของตนเอง

2.2.1.2 สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้

2.2.1.3 มีความมุ่งมั่นที่จะไปถึงเป้าหมาย

2.2.2 ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา

2.2.2.1 รับรู้และเข้าใจปัญหา

2.2.2.2 มีขั้นตอนในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

2.2.2.3 มีความยืดหยุ่น

2.2.3 ความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น

2.2.3.1 สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

2.2.3.2 กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

2.2.3.2 แสดงความเห็นที่ขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์

2.3 สุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข ประกอบด้วย

2.3.1 ความภูมิใจในตนเอง

2.3.1.1 เห็นคุณค่าตนเอง

2.3.1.2 เชื่อมั่นในตนเอง

2.3.2 พึงพอใจในชีวิต

2.3.2.1 มองโลกในแง่ดี

2.3.2.2 มีอารมณ์ขัน

2.3.2.3 พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่

2.3.3 มีความสงบทางใจ

2.3.3.1 มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข

2.3.3.2 รู้จักผ่อนคลาย

2.3.3.3 มีความสงบทางจิตใจ

ความฉลาดทางอารมณ์ สามารถวัดได้จากแบบประเมิน ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้ใหญ่อายุ 18 – 60 ปี จำนวน 39 ข้อ เป็นแบบวัดมาตราประเมินค่า 4 ระดับ คือ ไม่จริง จริงบางครั้ง ค่อนข้างจริง จริมมาก ผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดสูง ถือว่าเป็นผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนจากแบบวัดต่ำ

3. ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อเด็ก โดยการให้คำแนะนำ สั่งสอน ให้ความช่วยเหลือ คุ้มครอง ให้ความรัก ความอบอุ่น และตอบสนองความต้องการทุกด้านของเด็กโดยเน้นด้านอารมณ์ เพื่อให้เด็กเจริญเติบโตเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ผู้วิจัยได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 5 ด้าน คือ

3.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่พ่อแม่ได้แสดง ความรักใคร่ เอาใจใส่ และใกล้ชิดกับบุตร สนใจทุกข์สุข รู้จักและเข้าใจอารมณ์ลูก ยอมรับอารมณ์ด้านลบและมีขอบเขตในการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม ให้การสนับสนุนในสิ่งที่ลูกทำ ซึ่งสามารถวัดได้ด้วยแบบวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบวัดวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบรักสนับสนุนน้อย – มาก ของดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพินทร์ ชูชม และงามตา วณิชานนท์ (2528) ซึ่งลักษณะของแบบวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ จำนวน 5 ข้อ แต่ละข้อคำถามจะมีข้อความให้อ่าน แล้วให้ผู้อ่านเลือกตอบให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของตนเองมากที่สุด โดยมีพิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 5 – 20 คะแนน และมีรายละเอียดในการจัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ดังนี้

ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า $\bar{X}$ จัดเป็นพ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย

ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับหรือสูงกว่า $\bar{X}$ จัดเป็นพ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก

3.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การที่พ่อแม่ได้อธิบายเหตุผลให้แก่ลูก ในขณะที่มีการส่งเสริมหรือขัดขวางการกระทำของลูกนอกจากนั้นพ่อแม่ยังให้รางวัลและลงโทษลูกอย่างเหมาะสมกับการกระทำของลูก มากกว่าที่จะปฏิบัติตามอารมณ์ของตนเอง ซึ่งสามารถวัดได้ด้วยแบบวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบวัดวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบใช้เหตุผล - อารมณ์ของดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพินทร์ ชูชม และงามตา วณิชานนท์ (2528) ซึ่งลักษณะของแบบวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ จำนวน 6 ข้อ แต่ละข้อคำถามจะมี ข้อความให้อ่าน แล้วให้ผู้อ่านเลือกตอบให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของตนเองมากที่สุด โดยมีพิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 6 – 24 คะแนนและมีรายละเอียดในการจัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ดังนี้

ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า $\bar{X}$ จัดเป็นพ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย

ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับหรือสูงกว่า $\bar{X}$ จัดเป็นพ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก

3.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ หมายถึง การที่พ่อแม่ลงโทษเมื่อกระทำผิด แบ่งออกเป็น การได้รับการลงโทษมาก คือ การถูกลงโทษเมื่อกระทำผิดด้วยการทำให้เจ็บตัว เช่น ถูกหยิก ตี ตบ ตะ สำหรับได้รับการลงโทษน้อย คือ การถูกลงโทษเมื่อกระทำผิดด้วยการแสดงความไม่พอใจ เสียใจ และผิดหวัง เช่น การว่ากล่าวตีสอนด้วยวาจา การเพิกเฉยไม่สนใจใยดี ถูกตัดสิทธิที่เคยได้รับบางประการ ซึ่งสามารถวัดได้ด้วยแบบวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ ที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบวัดวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบลงโทษทางกาย – จิต ของดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพินทร์ ชูชม และงามตา วณิชานนท์ (2528) ซึ่งลักษณะของแบบวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ จำนวน 6 ข้อ แต่ละข้อคำถามจะมีข้อความให้อ่าน แล้วให้ผู้อ่านเลือกตอบให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของ

ตนเองมากที่สุด โดยมีพิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 6 – 24 คะแนน และมีรายละเอียดในการจัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ดังนี้

ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า $\bar{X}$ จัดเป็นพ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษมาก

ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับหรือสูงกว่า $\bar{X}$ จัดเป็นพ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษน้อย

3.4 การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การที่พ่อแม่ออกคำสั่งให้เด็กทำตาม แล้วคอยตรวจดูว่ากระทำตามที่พ่อแม่ต้องการหรือไม่ในปริมาณต่าง ซึ่งสามารถวัดได้ด้วยด้วยแบบวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม ที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบวัดวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบควบคุม น้อย - มาก ของดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพินท์ ชูชม และงามตา วณิชทานนท์ (2528) ซึ่งลักษณะของแบบวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ จำนวน 5 ข้อ แต่ละข้อ คำถามจะมีข้อความให้อ่าน แล้วให้ผู้อ่านเลือกตอบให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของตนเองมากที่สุด โดยมีพิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 5 – 20 คะแนน และมีรายละเอียดในการจัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ดังนี้

ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า $\bar{X}$ จัดเป็นพ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก

ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับหรือสูงกว่า $\bar{X}$ จัดเป็นพ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย

3.5 การอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง หมายถึง การที่พ่อแม่เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำ กิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง ภายใต้การแนะนำและการฝึกฝนจากพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูอื่นๆ ซึ่งจะทำให้เด็กช่วยเหลือตนเองได้เร็ว ซึ่งสามารถวัดได้ด้วยแบบวัดที่ปรับปรุงสเกลจาก การอบรมเลี้ยงดูแบบให้พึ่ง ตนเองเร็วของสุขสมร ประพัฒน์ทอง ซึ่งลักษณะของแบบวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ จำนวน 6 ข้อ แต่ละข้อคำถามจะมีข้อความให้อ่าน แล้วให้ผู้อ่านเลือกตอบให้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของตนเองมากที่สุด โดยมีพิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 6 – 24 คะแนน และมีรายละเอียดในการจัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ดังนี้

ผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า $\bar{X}$ จัดเป็นพ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเองน้อย

ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับหรือสูงกว่า $\bar{X}$ จัดเป็นพ่อแม่ที่อบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเองมาก

4. การศึกษาของพ่อแม่ หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดที่พ่อแม่เด็กตอบ โดยเลือกคำตอบ ที่กำหนดให้แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

4.1 การศึกษาของพ่อแม่ ระดับต่ำ หมายถึง พ่อ/แม่ ได้รับการศึกษาตั้งแต่ประถมศึกษา - มัธยมศึกษาตอนต้น

4.2 การศึกษาของพ่อแม่ ระดับกลาง หมายถึง พ่อ/แม่ ได้รับการศึกษาตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ - อนุปริญญา หรือเทียบเท่า

4.3 การศึกษาของพ่อแม่ ระดับสูง หมายถึง พ่อ/แม่ ได้รับการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่าขึ้นไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก กับลักษณะการอบรมเลี้ยงดู และความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ และเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กตามตัวแปรอายุของพ่อแม่ ระดับการศึกษาของพ่อแม่ เพศของเด็ก และอายุของเด็ก ดังนั้นเพื่อให้การศึกษาค้นคว้าดำเนินไปตามความมุ่งหมาย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน /
 - ความหมายความสำคัญและขอบข่ายของการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน
 - แนวคิดของนักจิตวิทยาเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียน
 - พัฒนาการด้านอารมณ์
 - พัฒนาการด้านสังคม
2. เอกสารเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน
 - ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู
 - บทบาทของพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดู
 - องค์ประกอบของการอบรมเลี้ยงดู
 - ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู
 - รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู
 - หลักการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย
 - งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ /
 - ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์
 - องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์
 - ความฉลาดทางอารมณ์กับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
 - บทบาทของพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์
 - แนวทางพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับผู้ใหญ่
 - งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์
4. สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า
5. กรอบแนวคิดทางการวิจัย

การพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน

ความหมาย ความสำคัญและขอบข่ายของการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน

ชีวิตของคนเรามีพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตามลำดับขั้น ทำให้มีความเจริญเติบโตและวุฒิภาวะทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ทำให้พร้อมที่จะเรียนรู้และปรับตัวในการดำเนินชีวิตของตนได้ ความเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นตั้งแต่ปฏิสนธิในครรภ์มารดาจนกระทั่งสิ้นชีวิต

อันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับบุคคลนั้น ในทางจิตวิทยานับรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นความเจริญงอกงาม ควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงซึ่งแสดงถึงความเสื่อมถอย บางระยะของชีวิตปรากฏความเจริญงอกงามรวดเร็วสุดหน้าในอัตราที่พุ่งพรวด บางระยะความเจริญงอกงามก็จะล่าช้า หยุดชะงัก และบางระยะก็เกิดภาวะเสื่อมถอยปรากฏให้เห็นชัดเจน จะช้าจะเร็ว จะมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ อาทิ ด้านสรีรวิทยา จิตวิทยา สังคม และสภาพแวดล้อมในระยะวัยก่อนเกิด อัตราของพัฒนาการและความเจริญงอกงามจะดำเนินไปอย่างรวดเร็วมาก และความเจริญงอกงามก็จะดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ในระยะต้นๆ ของชีวิต เด็กจะเติบโตและมีความสามารถเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน มีวุฒิภาวะและการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวอย่างรวดเร็ว วัยเด็กจึงถือเป็นวัยแห่งการวางรากฐานสำคัญในชีวิต หากครอบคลุมตระหนักถึงความสำคัญของช่วงชีวิตวัยเด็ก และให้การส่งเสริมพัฒนาเด็กเพื่อให้โอกาสเด็กที่จะพัฒนาอย่างเต็มที่ตามศักยภาพของตน เด็กในวันนี้ก็จะเติบโต ผ่านวัยรุ่น และพร้อมที่จะพัฒนาตนเองให้มีบุคลิกภาพสมบูรณ์ มีพฤติกรรมและการปรับตัวอย่างเหมาะสม เป็นกำลังคนที่มีศักยภาพสูงที่จะช่วยพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

การพัฒนาเด็กจึงถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งบิดามารดา ตลอดจนสถาบันต่างๆ ในสังคมพึงร่วมมือกัน รับผิดชอบร่วมกันในการพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นการวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับชีวิตวัยเด็ก อันถือเป็นการพัฒนาสังคมโดยรวม

ขอบเขตอายุของเด็กในช่วงชีวิตที่ถือว่าเป็นระยะก่อนวัยเรียนนั้นมีการกำหนดช่วงอายุแตกต่างกันไปตามทัศนะของนักจิตวิทยาแต่ละท่านนับรวมชีวิตตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ขวบ สำหรับบางท่านกำหนดได้ตั้งแต่ 3 - 5 หรือ 6 ขวบ ในที่นี้จะขอถือช่วงอายุ 3 - 6 ขวบเป็นช่วงอายุสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน

แนวคิดของนักจิตวิทยาเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียน

ฮาวิกเฮอร์สท์ (Havighurst , 1972 : 9 - 17) ได้สรุปพัฒนาการ (Developmental Tasks) ของบุคคลในวัยต่างๆ ซึ่งต้องพัฒนาตนเองให้สำเร็จเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการดำเนินชีวิตต่อไป โดยแบ่งพัฒนาการตามวัยเป็น 6 วัย คือ วัยเด็กตอนต้น วัยเด็กตอนกลาง วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ตอนต้น วัยผู้ใหญ่กลางหรือวัยกลางคน และวัยสูงอายุ สำหรับพัฒนาการในวัยเริ่มแรกของชีวิตคือวัยเด็กตอนต้น (แรกเกิด - 5 หรือ 6 ปี) มีดังนี้

- หัดเดิน
- หัดรับประทานอาหารแข็ง
- หัดพูด
- เรียนรู้การขับถ่ายของเสียออกจากร่างกาย
- เรียนรู้ความแตกต่างระหว่างเพศและมีความกระตือรือร้น
- มีร่างกายที่แข็งแรงมั่นคง
- สร้างมโนภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับสังคมและร่างกาย
- เรียนรู้ความสัมพันธ์ทางอารมณ์ระหว่างตนเองกับพ่อแม่ พี่น้องและบุคคลอื่นๆ
- เรียนรู้ที่จะจำแนกได้ว่าอะไรผิด อะไรถูก และมีมโนธรรม

ฉวีวรรณ จึงเจริญ (2528; 15-16) ได้สรุปความเจริญเติบโตและการพัฒนาการของเด็กกับรูปแบบการรับรู้ – เรียนรู้ของเด็กก่อนวัยประถมศึกษา (0-6 ปี) ตามประเภทของพัฒนาการ 4 ด้าน ดังนี้

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย
 - 1.1 ทักษะที่เกี่ยวกับร่างกาย การเคลื่อนไหว เช่น การนั่ง การคลาน การเดิน การวิ่ง กระโดด กระโจน
 - 1.2 ทักษะเกี่ยวกับการใช้มือ การปรบมือ หยิบ ใส่ ตัด ลาก วาด สร้าง จู๋ ดึง
 - 1.3 ทักษะเกี่ยวกับการใช้ปาก เช่น เป่า จูบ ทำเสียง
2. พัฒนาการทางด้านอารมณ์
 - 2.1 สามารถแยกจากมารดาได้
 - 2.2 สามารถรอคอยได้ด้วยใจเต็มใจ
 - 2.3 สามารถเข้าใจและทำอะไรด้วยความรู้สึกทางอารมณ์ เช่น โกรธ เกลียด รักและชอบ กลัว หรือมีอารมณ์คับข้องใจ
3. พัฒนาการทางด้านสังคม
 - 3.1 เรียนรู้ที่จะเข้าใจกับคนอื่นได้
 - 3.2 เรียนรู้ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลที่อยู่รอบๆ ตนเองและรู้จักที่จะประพัตินต่อบุคคลรอบๆ ตนเอง
 - 3.3 เรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมของตนต่อสถานการณ์ทั้งในบ้านนอกบ้าน เช่น ที่โรงเรียน
4. พัฒนาการทางด้านสติปัญญาและภาษา
 - 4.1 สามารถที่จะคิดได้
 - 4.2 สามารถเห็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งของต่างๆ
 - 4.3 เข้าใจภาษาเพิ่มขึ้น และรู้ว่าพูดถึงอะไร
 - 4.4 รู้คำใหม่
 - 4.5 พูดได้ชัดเจน
 - 4.6 สามารถอธิบายถึงความคิดและความต้องการของตนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
 - 4.7 ใช้ภาษาเป็นเสมือนเครื่องมือนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ
 - 4.8 สามารถจำสิ่งของต่างๆ ได้
 - 4.9 สามารถแก้ปัญหาต่างๆ และซับซ้อนได้

ตามทฤษฎีของอีริกสัน (Erikson) ซึ่งอ้างถึงความสำคัญของวัยเด็กว่าเป็นวัยเรียนรู้สิ่งแวดล้อม ถ้าสิ่งแวดล้อมแปลกใหม่ น่าตื่นเต้นสนใจและให้ความสุขเด็กจะมองโลกในแง่ดีเพราะมีความสุข แต่ถ้าเด็กประสบแต่สิ่งที่คับแคบใจ ขาดความรักและอบอุ่น เด็กก็จะมองโลกในแง่ร้ายและขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ฉะนั้นเด็กวัยนี้จะเรียนรู้ว่าสิ่งแวดล้อมที่ให้ความสุขกับตัวของเขาเอง ก็คือ ความสุขในเรื่องการกินอยู่ การนอน การเล่น การขับถ่าย ที่ตนได้รับการสนองตอบของผู้ใกล้ชิดและความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ-แม่-ลูก ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กและสรุปว่าวัย 3-6 ขวบ เป็นวัยก่อนเข้าโรงเรียน เด็กเริ่มความคิด ริเริ่มโดยการสมมุติจากการเล่น เด็กจะเลียนแบบในการ เล่นสมมุติ โดยนำตนเองเข้าไปอยู่ในสถานการณ์ที่สมมุติขึ้น พ่อแม่ พี่เลี้ยงที่อยู่ใกล้ชิดควรให้ความเอาใจใส่เด็ก เพราะเด็กจะแสดงความรู้สึกนึกคิดออกมา อาจแสดงออกทั้งในทางสบายใจ หรือคับข้องใจ

ตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ (Freud) อันเป็นทฤษฎีบุคลิกภาพที่เน้นความสำเร็จในวัยเด็ก และการมีสุขภาพจิตที่ดีในวัยก่อนประถมศึกษาว่ามีความสำคัญยิ่งต่อบุคลิกภาพที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีของ

สังคม และยังเน้นว่าพัฒนาการทางเพศในระยะวัยเด็กตอนต้น (3-5 ปี) เป็นขั้นความพอใจอยู่บริเวณอวัยวะเพศ เด็กจะรู้สึกพึงพอใจในส่วนต่างๆ ของร่างกายและอวัยวะเพศ สนใจความเป็นพ่อ เป็นแม่ เรียนรู้บทบาทการเป็นพ่อ การเป็นแม่ มีความสนใจว่าตนเกิดขึ้นได้อย่างไรอยากรู้ อยากเห็นเรื่องเพศ เป็นวัยที่เด็กต้องการความรัก ความอบอุ่นทั้งจากบิดามารดาและผู้ใกล้ชิดหรือสมาชิกในครอบครัว ศรีเรือน แก้วกังวาล (2517 : 36) สรุปลักษณะของระยะวัยเด็กตอนต้นหรือระยะก่อนวัยเรียนว่า วัยนี้เริ่มต้นตั้งแต่อายุประมาณ 2 ขวบครึ่ง จนถึงประมาณ 6 ขวบ ลักษณะเด่นของวัยนี้คือ อยากเป็นอิสระ อยากเป็นตัวของตัวเอง อยากช่วยตัวเอง ชอบปฏิเสธ และหัดดื้อ ไม่สัจะตามใจใครง่าย ๆ วัยนี้จึงได้รับสมญาว่า " วัยช่างปฏิเสธ" (Negativistic Period) ที่เป็นเช่นนั้นเพราะเพิ่งพ้นจากความเป็นทารก เพิ่งมีความสามารถทางภาษาและเริ่มเข้าใจสิ่งแวดล้อม เพิ่งรู้จักใช้ความสามารถเกี่ยวกับร่างกาย และการที่รู้จักติดต่อสมาคมกับบุคคลต่างๆ ในครอบครัวและผู้อื่นมากขึ้นกว่าเดิม การติดต่อสัมพันธ์ทางสังคมมีส่วนกระตุ้นให้เด็กอยากเป็นตัวของตัวเอง ตามใจตนเอง และตามใจผู้อื่น เมื่อถึงระยะวัยเด็กตอนต้นพฤติกรรมจะเปลี่ยนแปลงไปจากวัยทารกค่อนข้างมาก การพัฒนาทางร่างกายค่อนข้างช้า แต่จะมีพฤติกรรมทางสังคมเด่นชัด เป็นระยะที่เด็กจะเตรียมตัวให้พร้อมที่จะเผชิญโลกและสังคมนอกบ้าน เรียนรู้กฎเกณฑ์ ระเบียบต่างๆ ของสังคม การอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่อยู่ในวัยเดียวกันและต่างวัย เรียนรู้บทบาททางเพศ (Sex Roles) อย่างจริงจัง

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2530 : 50 -51) ได้อธิบายถึงทฤษฎีบุคลิกภาพตามทัศนะของจุง (Carl Gustav Jung) ซึ่งเห็นว่า พัฒนาการของบุคลิกภาพเริ่มจากชีวิตตั้งแต่ปฏิสนธิไปจนชั่วชีวิต สำหรับบทบาททางเพศนั้นจะมีบทบาทสำคัญก่อนอายุ 5 ขวบ และจะมีบทบาทสำคัญสูงสุดในช่วงวัยรุ่น

จากแนวทัศนะของนักจิตวิทยาดังกล่าวให้ข้อคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ว่าจะต้องเป็น การพัฒนาที่ต่อเนื่องตามลำดับขั้น การพัฒนาในระยะต้นๆ ของชีวิตเป็นพื้นฐานของการพัฒนาในระยะต่อไป ควรพัฒนาเด็กให้มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง มีสุขภาพจิตดี มีความพร้อมที่จะเรียนรู้การดำเนินชีวิต รู้จักช่วยเหลือตนเอง มีระเบียบวินัย และปรับตัวทางเพศอย่างเหมาะสม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเองพัฒนาสังคมในอนาคต การพัฒนาเด็กเป็นงานที่ทุกฝ่ายตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน จะต้องร่วมแรงร่วมใจกันเสริมสร้างบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่เด็กและเยาวชนไทยอันเป็นอนาคตของชาติ ดังคำกล่าวของจรรยา สุวรรณทัต (2534 : 13-14) ที่ได้สรุปความหมายและความสำคัญของการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนไว้ว่า

“ เราควรปลูกฝังสิ่งดีๆ ให้กับเด็กในวัยนี้ ซึ่งเราถือว่าเป็นวัยทองของชีวิต เป็นวัยแห่งการวางรากฐานทั้งหลายทั้งปวงในชีวิต ความสำเร็จในชีวิตของคนเราเริ่มต้นที่จุดนี้ บุคลิกภาพที่จะก่อตัวและพัฒนาไปในด้านที่ดียามทั้งหลายนั่นอยู่ที่จุดเริ่มต้นของชีวิต อยู่ที่วัยทองของชีวิตคือระยะเวลาที่เด็กอยู่ในช่วงก่อน วัยเรียนนี่เอง”

พัฒนาการด้านอารมณ์

คำว่าอารมณ์ (Emotion) เป็นคำที่ให้ความหมายหรือจำกัดความได้ยากแต่อาจกล่าวได้ว่า อารมณ์เป็นความรู้สึกรุนแรงที่ทำให้จิตใจปั่นป่วน อารมณ์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายหลายประการ เช่น หัวใจจะทำงานผิดปกติ เต้นเร็วและแรงขึ้น ความดันโลหิตสูงขึ้น ปริมาณโลหิตตามส่วนต่างๆ ของร่างกายจะผิดปกติ การหายใจจะผิดปกติ บางครั้งหายใจแรงและเร็ว แต่บางครั้งหายใจติดขัดในขณะที่เกิดอารมณ์โกรธ ม่านตาจะขยายโตขึ้น เมื่อตื่นตื่นตอมน้ำลายจะขับน้ำลายน้อยกว่าปกติ ทำให้ปากและคอแห้ง ขณะที่กลืนจะลุกชันและกลืนเนื้อหดรึงบางครั้งถึงกับตัวสั่น หากมีความรุนแรงทางอารมณ์มากๆ จะทำให้ปฏิกิริยา

ทางเคมีภายในร่างกายผิดปกติ เช่น ปริมาณของกรดและด่างในโลหิตผิดปกติ มีกรดในกระเพาะอาหาร ปวดท้อง เมื่อมีความตื่นเต้นและวิตกกังวล

นอกจากจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายแล้ว ยังเกิดปฏิกิริยาภายนอกอีกหลายประการ เช่น แสดงในรูปของกอดรัด แสดงความพึงพอใจ กระโดดโลดเต้น แสดงออกในลักษณะของการถอยหนี การวางแผนต่อต้าน ไปจนถึงการทำลายเป็นต้น การตอบสนองทางอารมณ์ในลักษณะต่างๆ ดังกล่าวนี้นี้เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เคยถูกวางเงื่อนไข(Conditioning)และสามารถถ่ายโยง(Transfer) ไปสู่สถานการณ์อื่นๆ ที่คล้ายคลึงหรือสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมคนเราจึงเรียนรู้ที่จะตอบสนองทางอารมณ์ด้วยลักษณะต่างๆ กัน การตอบสนองทางอารมณ์แบบใดที่ก่อให้เกิดผลที่พึงพอใจ การตอบสนองเช่นนั้นก็จะเกิดขึ้นอีกในสถานการณ์ต่อไป เช่น เมื่อเด็กเกิดความหิว เขาจะร้อง ถ้าร้องดัง ๆ แล้วมีคนให้กินนม เขาจะร้องทุกครั้งที่หิว จากการเรียนรู้ว่าควรร้องให้ดังๆ เมื่อเวลาหิวแล้วเด็กยังนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ เช่น ร้องเมื่อปัสสาวะเปียกที่นอน เมื่อมดหรือยุงกัด เมื่อต้องการให้คนตามใจ เป็นต้น พ่อแม่หรือคนเลี้ยง ต้องเรียนรู้ที่จะจำแนกได้ว่า การร้องของเด็กในสถานการณ์ต่างๆ นั้นเป็นการแสดงถึงความต้องการสิ่งใด เพื่อจะได้สนองความต้องการได้ถูกต้อง อันจะทำให้เด็กไม่ต้องดิ้นรนที่จะตอบสนองทางอารมณ์ในลักษณะที่รุนแรง และไม่พึงประสงค์ การได้รับอาหารและความรักความอบอุ่นที่เป็นอาหารใจอย่างพอเพียง ทำให้เด็กมีความ รู้สึกอบอุ่นและเป็นมิตร มีสภาพอารมณ์และบุคลิกภาพดี คือมีความไว้วางใจผู้อื่น เพราะผู้อื่นมอบความรักความเข้าใจให้แก่เขา เด็กก็มีความสุขและเบิกบาน

ตรงกันข้ามเด็กที่ขาดความรักความอบอุ่นและการเลี้ยงดูที่ดีจากมารดาภาวะการขาดแม่ทำให้เด็กในสถานการณ์ที่สมควรจะมีปัญหาทางอารมณ์และการตอบสนองเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหา อันแสดงถึงการมีสุขภาพจิตที่ไม่สมบูรณ์ เป็นการรบกวนพัฒนาการด้านอื่นๆ เช่น ความเจริญเติบโตของร่างกาย สติปัญญา และความสามารถในการเรียนรู้ ตลอดจนทักษะทางสังคม นับวันเด็กที่มีปัญหาสุขภาพจิตก็จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ขาดโอกาสจะพัฒนาตนเองให้พร้อมที่จะเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าแก่สังคมและยังอาจสร้างภาวะและปัญหาต่างๆ ให้แก่สังคมอีกด้วย

สรุป การสร้างความสุขและสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่สมบูรณ์ การฝึกให้เด็กพัฒนาการทางอารมณ์ และการตอบสนองทางอารมณ์อย่างเหมาะสม จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ พ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็ก จำเป็นต้องหันมาให้ความสนใจและส่งเสริมอย่างจริงจัง โดยให้ความรัก ความเอาใจใส่ และการอบรมเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม ไม่เคร่งเครียด เร่งรัด หรือบังคับ ข่มขู่ ลงโทษและทารุณร่างกาย และจิตใจ อันจะทำให้เกิดปัญหาทางอารมณ์อย่างแน่นอน

พัฒนาการด้านสังคม

มนุษย์เรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมมาตั้งแต่วัยก่อนเกิด เด็กในครรภ์มีปฏิกิริยาโต้ตอบต่อสิ่งแวดล้อมได้ด้วยการมีปฏิกิริยาตอบสนองธรรมชาติ อันเป็นกิริยาสะท้อน (Reflex) ที่เกิดจากวุฒิภาวะของร่างกายและสมอง ตลอดจนมีพฤติกรรมที่ตอบสนองในลักษณะที่เป็นการเรียนรู้ นักจิตวิทยาพัฒนาการ ในปัจจุบันได้ทำการทดลองและสรุปแนวคิดไว้ว่าทารกในครรภ์มารดาสามารถเรียนรู้และตอบสนองกับสภาพแวดล้อมได้ เด็กรู้จักโลกของเขากายในครรภ์มารดา มีความคุ้นเคยกับมารดาได้รับผลกระทบที่เกิดจากความผิดปกติทางร่างกายและจิตใจของมารดาได้ เมื่อทารกคลอดออกจากครรภ์มารดาก็ได้รับประสบการณ์ของความสัมพันธ์ทางสังคมจากมารดาและครอบครัว ในวัยทารก (แรกเกิด -2 ขวบ) นั้นเด็กทารกจะมี สุขภาพและความพึงพอใจได้ก็โดยต้องอาศัยการดูแลประคับประคองจากผู้ใหญ่ ประสบการณ์เริ่มแรกของชีวิตในวัยทารก

จึงมีส่วนสร้างความรู้สึกไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ ซึ่งอาจหมายถึงการมีความรู้สึกมั่นคงหรือไม่มั่นคงในชีวิตนั่นเอง และความรู้สึกมั่นคงในขั้นตอนของชีวิตวัยทารกนี้ จะเป็นการวางรากฐานของการสร้างสายใยของความสัมพันธ์อันอบอุ่นและเข้าใจกัน ระหว่างเด็กกับมารดา เด็กจะมีนิภาพแห่งตน (Self-Concept) จากการมีความสัมพันธ์กับบุคคลใกล้ชิดซึ่งเริ่มจากครอบครัวไปสู่สังคมที่กว้างไกลในที่สุด การที่ครอบครัวให้ความรักความอบอุ่นเป็นการสร้างเด็กให้เป็นบุคคลที่มีความไว้วางใจต่อสิ่งต่างๆ อันจะทำให้เด็กมีความสุข มีบุคลิกภาพและการปรับตัวที่ดีเพราะเด็กได้มีการเริ่มต้นและวางรากฐานที่สำคัญในชีวิต

สรุป พัฒนาการทางสังคมในระยะก่อนวัยเรียน (3-5 ขวบ) นี้ย่อมดำเนินไปโดยอาศัยประสบการณ์ที่เรียนรู้จากการวางรากฐานในวัยทารกทั้งสิ้น ประกอบวัยนี้เด็กมีวุฒิภาวะ และทักษะทางร่างกายและสติปัญญาเพิ่มขึ้นมากมาย มีความสามารถทางภาษาที่จะสื่อความหมายให้ผู้อื่นรับรู้และเข้าใจได้ดีขึ้นกว่า วัยทารก เด็กก่อนวัยเรียนจึงเป็นผู้ที่พร้อมจะทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง และอยากช่วยตนเอง เริ่มมีความคิดของตนเอง มีความเข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว เริ่มเข้าใจคุณธรรม เคารพเชื่อฟังเริ่มรู้จักว่าอะไรผิด อะไรถูก เรียนรู้บทบาททางเพศ เรียนแบบพ่อแม่ มีสังคมกับผู้อื่นในวงกว้างขึ้น เช่น รู้จักเล่นกับเพื่อนวัยเดียวกัน หากเด็กได้เข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาล เด็กก็จะมีโอกาสเรียนรู้และปรับตัวในสถานการณ์ที่แตกต่างจากครอบครัวด้วยเช่นกัน จึงกล่าวได้ว่าครอบครัวเป็นสถาบันหลักในการพัฒนาทักษะทางสังคม ช่วยให้เด็กเรียนรู้และปรับตัวในด้านต่างๆ เพื่อใช้ชีวิตด้วยเด็กของตนก่อนที่จะก้าวไปสู่การเรียนรู้และปรับตัวในสิ่งแวดล้อมแห่งใหม่

เอกสารเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู

ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู

○ การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง ผู้ที่ใกล้ชิดเด็กมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับเด็กทั้งด้านคำพูด และการกระทำ ซึ่งเป็นการสื่อความหมายต่อเด็กทั้งด้านความรู้สึกและอารมณ์ของผู้กระทำ ตลอดจนเป็นแนวทางให้ผู้เลี้ยงดูสามารถจะให้รางวัลและลงโทษเด็กได้ นอกจากนั้นยังเป็นโอกาสให้เด็กได้ดูแบบอย่างการกระทำของผู้เลี้ยงดูตนด้วย การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาอาจแบ่งได้เป็นหลายประเภทตามลักษณะและปริมาณการปฏิบัติต่อเด็ก (ทศนา ทองภักดี . 2539:6)

✓ ภิญญ จันทวงศ์ (2532 : 34) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูว่าเป็นการปฏิบัติของพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีต่อเด็กใน 4 ด้าน คือ การควบคุมเด็ก การเป็นตัวอย่างแก่เด็ก การให้รางวัล การลงโทษ

○✓ สมศรี ประเสริฐวงศ์ (2533 : 223 – 224) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูว่า คือ การที่พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กต้องกระทำต่อเด็ก และเรียกร้องหรือต้องการให้เด็กได้ตอบ ผู้อบรมเลี้ยงดูสามารถลงโทษและให้รางวัลในการกระทำของเด็กได้และมีโอกาสได้สังเกตการแสดงพฤติกรรมต่างๆของเด็ก ในทำนองเดียวกันเด็กก็เฝ้ามองพฤติกรรมท่าทีของผู้อบรมเพื่อเป็นตัวแทนในการใช้เลียนแบบได้ หรือกล่าวโดยทั่วไป ผู้เลี้ยงดูจะถ่ายทอดพฤติกรรมลักษณะต่างๆให้แก่เด็ก การอบรมเลี้ยงดูจะแตกต่างกันตามความเชื่อ ลักษณะนิสัย ความเคยชิน ฐานะความเป็นอยู่ การศึกษา และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

○✓ รติชน พริยสัท (2543 : 60-61) คำว่า การอบรมเลี้ยงดู สามารถแบ่งความหมายออกเป็น 2 ส่วน คือ การอบรม และการเลี้ยงดู

การอบรม หมายถึง การแนะนำสั่งสอนให้ความรู้ ให้แนวคิด แนวปฏิบัติถ่ายทอดบุคลิกภาพ ค่านิยม ตลอดจนการทำตัวเป็นตัวอย่างในเรื่องต่างๆ ให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์

การเลี้ยงดู หมายถึง การดูแลในเรื่องอาหาร ดูแลสุขภาพ ดูแลความเป็นอยู่ เพื่อสนองความต้องการของเด็ก เลี้ยงดูส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตามวัยอันเหมาะสม

นันทนา แทนธานี (2534 : 27) ได้กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย หมายถึง การที่ผู้ใหญ่ในครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยบิดามารดา หรือบุคคลอื่น ๆ ปฏิบัติต่อเด็กเพื่อสนองความต้องการที่จำเป็นของเด็กทั้งทางร่างกาย และจิตใจ เพื่อให้เด็กมีสุขภาพและสุขภาพจิตที่ดี และนอกจากนี้ ยังให้การแนะนำสั่งสอนอบรมให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม

จตุพร เพ็งชัย (2534 : 99) ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่ผู้ใหญ่ในครอบครัวซึ่ง ประกอบด้วยบิดามารดา และบุคคลอื่นๆ ปฏิบัติต่อเด็ก เพื่อสนองความต้องการที่จำเป็นของเด็กทั้งทางร่างกาย และจิตใจ เพื่อให้เด็กมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี และยังให้การแนะนำ สั่งสอนสั่งสอนอบรมให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม

ทิตนา แคมมณี และคณะ (2536 : 154) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่เด็กปฐมวัยจะได้รับการพัฒนาให้มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ และมีการพัฒนาการอย่างเหมาะสมครบทุกด้าน เด็กจำเป็นต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากผู้ใกล้ชิดอย่างถูกต้อง ซึ่งผู้ใกล้ชิดและมีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุดคือพ่อแม่

พวงเล็ก วรกุล (2538 : 9) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การเอาใจใส่ดูแล และการจัดกิจกรรมตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านที่ส่งเสริมพัฒนาการทุกๆ ด้านเพื่อให้เกิดความพร้อมในการเรียน

พูนสุข ชั่วทอง (2540 : 33) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูไว้ว่า การเลี้ยงดู หมายถึง การให้การดูแลเอาใจใส่ และจัดสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็กทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมอย่างเหมาะสมกับวัย

○ กุศล สุนทรธาดา และคณะ (2541 : 29) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่พ่อแม่ และ ผู้ใหญ่ช่วยเลี้ยงดู โดยเข้าใจเด็กและปกป้องจากอันตราย พร้อมตอบสนองความต้องการพื้นฐานที่เปลี่ยนแปลงตามวัย ได้อย่างเหมาะสมให้สมดุลกันทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา และสังคม

✓ สมจิต อัสระวัฒน์ (2542 : 10) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู โดยกล่าวสรุปว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การเลี้ยงดูที่เป็นกระบวนการที่จะถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ และวิถีการปฏิบัติของแต่ละครอบครัว ได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม และจากกระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต มีทั้ง การกระทำทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นการเลี้ยงดูของพ่อแม่ส่งผลต่อพฤติกรรมเด็กในปัจจุบัน สืบเนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่

ชาปิโร (อัจฉรา สุขารมณ์. 2543 ; อ้างอิงจาก Shapiro .1997) การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อเด็กโดยการให้คำแนะนำ สั่งสอน ให้ความช่วยเหลือ ค้ำครอง ให้ความรัก ความอบอุ่นและตอบสนองความต้องการทางกาย และทางใจเพื่อให้เด็กมีชีวิตอยู่และเจริญเติบโตในทุกๆด้าน และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

จากความหมายของการอบรมเลี้ยงดู ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดามารดาปฏิบัติต่อเด็ก โดยการให้คำแนะนำสั่งสอน ดูแลให้ความช่วยเหลือค้ำครอง และตอบสนองความต้องการทางกาย วาจาและใจ เพื่อให้เด็กมีชีวิตอยู่ และเจริญเติบโต เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตามความมุ่งหวัง นอกจากนี้ การอบรมเลี้ยงดูยังเป็นกระบวนการในการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล เป็นเรื่องของการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ และวิถีปฏิบัติของแต่ละครอบครัว

องค์ประกอบของการอบรมเลี้ยงดู

จากผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบการเลี้ยงดูเด็ก ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยพื้นฐานของครอบครัวที่จะทำให้การเลี้ยงดูเด็ก มีคุณภาพหรือไม่

การศึกษาของบิดามารดา

จิตราภรณ์ พัฒนาศิริ (2535 : 29) พบว่า มารดาของเด็กที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ แตกต่างกันคือ มารดาที่มีระดับการศึกษาสูงให้การอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการต่างๆ ดีกว่ากลุ่มของมารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำ

สคาร์ท (Scarth, 1973 : 3168 A) ได้ศึกษาอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความพร้อมของเด็ก อนุบาลพบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจเป็นตัวทำนายความพร้อมของเด็กและระดับการศึกษาการศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองนั้น คือ ระดับการศึกษาของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับความพร้อมของเด็ก

ดังที่ได้กล่าวมา สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย การศึกษาของผู้ปกครองต่างกัน จะมีวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ต่างกัน

ความสัมพันธ์ของบิดามารดากับเด็ก

เยาวยลักษณ์ หาญวชิรพงศ์ (2532 : 81) ที่ศึกษาในสถานเลี้ยงเด็กกลางวันเขตชุมชนแออัดในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 221 คน พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตร และสัมพันธ์ภาพระหว่างบิดามารดา มีผลต่อระดับพัฒนาการด้านนิยส่วนบุคคลและสังคม

จินตนา วัชรสินธุ์ และมณีรัตน์ ภาครูป (2538 : 70) จากงานวิจัยกล่าวว่า เด็กอายุ 3-5 ปี ในศูนย์พัฒนาการเด็กเล็ก จังหวัดชลบุรี จำนวน 133 คน พบว่า เด็กที่มารดามีปฏิสัมพันธ์กับบุตรในด้านบวก มีคะแนนพัฒนาการสูงกว่าเด็กที่มารดามีปฏิสัมพันธ์กับบุตรในด้านลบ

ลัดดา เหมาะสุวรรณ และคณะ (2543 :172) สรุปถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการเด็กดังนี้ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว โดยเฉพาะกับบิดามารดา เป็นสิ่งสำคัญต่อพัฒนาการของเด็กหากสัมพันธ์ภาพระหว่างมารดาและทารกไม่สามารถพัฒนาขึ้นมาได้ จะมีผลให้มารดาไม่สนใจทารก ทารกขาดการกระตุ้นจากมารดา ทำให้เด็กมีพัฒนาการช้าเป็นเด็กเลี้ยงไม่โต เชื่องซึม ไม่ตอบสนองสิ่งเร้า

ดังที่กล่าวมา สรุปได้ว่า สัมพันธ์ภาพระหว่างบิดา มารดา มีผลต่อระดับพัฒนาการด้านนิยส่วนบุคคล และสังคม มารดามีปฏิสัมพันธ์กับบุตรในด้านบวก เด็กจะมีพัฒนาการสูงกว่ามารดาที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุตรในด้านลบ

✓ ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู

นักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่านได้นั้นความสำคัญ ของการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาตลอดจนผู้เกี่ยวข้องว่ามีต่อพัฒนาการทางกาย และบุคลิกภาพเด็ก ทั้งนี้เนื่องจากเป็นผู้ฝึกอบรมให้เด็กรู้จักแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาจากการเคลื่อนไหว ทั้งกล้ามเนื้อใหญ่ และกล้ามเนื้อเล็กได้อย่างเหมาะสมกับวัย กล่าวได้ดังนี้ คือ

อารี รังสินนท์ (2527 : 167) กล่าวว่า บิดามารดา คือผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็ก ซึ่งได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์-สังคม และด้านสติปัญญา การที่เด็กจะเจริญเติบโตเป็นเด็กที่แข็งแรง มีสุขภาพอนามัยดี มีการปรับตัวกับเพื่อนฝูงได้ดี และมีความคิดสร้างสรรค์ในระดับสูง ก็เป็นผลที่ได้รับจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา

รัตนวดี รอดภิรมย์ (2533 : 26) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูจากทางบ้านนับว่ามีบทบาทสำคัญที่สุดต่อพัฒนาการทุก ๆ ด้านของเด็กเป็นทั้งแหล่งปลูกฝังลักษณะนิสัย ก่อพื้นฐานบุคลิกภาพให้กับเด็กถ่ายทอดแรงจูงใจและค่านิยมต่าง ๆ แก่เด็ก โดยเฉพาะบิดามารดาจะเป็นตัวแบบที่สำคัญที่สุด ที่จะช่วยให้เด็กได้

มีพฤติกรรมที่เหมาะสม ฉะนั้นการเรียนรู้และประสบการณ์การที่เด็กได้จากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ตลอดด้วยตัวของชีวิต จึงมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพและพฤติกรรมของเด็กตราบนานถึงวัยผู้ใหญ่

สุชา จันทรเฒ (2536 : 153-164) ได้กล่าวบทบาทของพ่อแม่ในครอบครัวไทยว่า ทั้งสามีและภรรยาเป็นผู้นำครอบครัวร่วมกันปรึกษาหารือกัน ช่วยกันทำงานบ้าน ฝ่ายชายเข้ามามีบทบาทในบ้านมากขึ้น ผู้นำที่ดีในยุคสมัยประชาธิปไตย คือ การเป็นเพื่อนและเป็นพี่ที่ปรึกษาของภรรยาและลูก ดังนั้นพ่อจึงควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กในวัยต่างๆ และพยายามปลูกฝังความรัก พยายามให้ความปลอดภัยแก่ทุกคนในบ้าน

จรรยา สุวรรณทัต และคณะ (2537 : 52-57) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กมีความสำคัญเพราะเด็กจะต้องเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต และจะเป็นผู้ให้กำเนิดเด็กรุ่นต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้นครอบครัวซึ่งเป็นสังคมหน่วยแรก เด็กจึงมีความสำคัญยิ่งต่อพัฒนาการของเด็กตั้งแต่วัยแรกเริ่ม และวัยต่อมา เพราะหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของครอบครัวคือ การอบรมเลี้ยงดูบุตร เพื่อให้บุตรของตนเป็นคนที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งผลิตผลของการอบรมเลี้ยงดูจะเป็นเสมือนฐานรองรับบทบาทอื่นๆ ต่อไป

พวงเล็ก วรกุล (2538 : 97) กล่าวว่า การพัฒนาเด็กปฐมวัยมีความสำคัญมากที่สุด กล่าวคือเป็นระยะที่ขีดขั้นของการพัฒนาในด้านต่างๆ สูงมาก และจะมีอิทธิพลต่อชีวิตเด็กในอนาคตเป็นอย่างมาก การจัดการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้อง ให้เด็กวัยนี้ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองจะต้องให้ความสนใจเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา

ผกา สัตยธรรม (2540 : 16-17) ได้กล่าวว่า บทบาทของบิดามารดามีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กทั้งในปัจจุบันและอนาคต เด็กจะดีหรือร้ายบิดามารดามีส่วนสนับสนุนอยู่มาก มีบางกรณีที่เป็นข้อยกเว้น คือ แม้บิดามารดาจะเป็นแบบฉบับที่ดีแต่ด้วยเหตุผลประกอบบางประการที่ทำให้เด็กซึ่งเป็นลูกไม่รับแบบฉบับที่ดีนั้น ตัวอย่างที่ดีก็จะได้ผลดีเท่าที่ควรจะเป็น

อุไรวรรณ คณิงสุเกษม และคณะ (2540 : 90-91) ได้กล่าวว่า ผู้ที่มีบทบาทในการเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวมากที่สุด คือ แม่ ส่วนพ่อมีบทบาทบ้างแต่ไม่มากนัก ถ้าพ่อทำงานนอกบ้าน หรือย้ายถิ่นไปคนเดียว แม่ก็จะเป็นผู้เลี้ยงดูลูกตามลำพัง พ่อแม่จำนวนมาก ไม่มีแนวทางจะส่งเสริมเด็กให้มีความพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อย่างเหมาะสมตามวัย ครอบครัวชนบทจำนวนมาก มีการเลี้ยงดูไม่เหมาะสม เช่น ให้อาหารที่ไม่เหมาะสมกับเด็กเร็วเกินไปปล่อยให้เด็กกินอาหารว่างไม่มีประโยชน์ ขาดความรู้ ความเข้าใจ ไม่สนใจการใช้สื่อ หรือ ของเล่นที่มีประโยชน์เพื่อส่งเสริมทางสติปัญญา

คันสนีย์ จัตรคุปต์ (2543 : คำนำ -1) กล่าวว่า ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนนั้น พ่อแม่ ผู้ดูแลเด็ก ควรตระหนักถึงความสำคัญ และเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสมองของเด็กในวัยนี้ให้เจริญเติบโต และพัฒนาเต็มตามศักยภาพเพื่อนอนาคตของเด็ก และประเทศชาติต่อไป

จากรายงานการวิจัย การพัฒนาและการเรียนรู้เด็กก่อนวัยเรียนของสหรัฐอเมริกา กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กนั้นพ่อเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ความผูกพันของเด็กกับพ่อมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการของเด็ก เมื่อพ่อเป็นผู้เลี้ยงดูลูกด้วยตัวเอง ลูกมีแนวโน้มทางสติปัญญาได้ดีกว่าและมีแนวโน้มด้านการใช้ความรุนแรงน้อย ทั้งนี้ขึ้นกับคุณภาพของความสัมพันธ์ที่พ่อสร้างขึ้นกับลูกรวมทั้งเวลาที่พ่อให้กับลูกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543-17)

สรุปได้ว่า ครอบครัวเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุด ในการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็ก ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และด้านสติปัญญา และเป็นต้นแบบที่สำคัญที่สุดที่จะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ในการอบรมเลี้ยงดูบุตร เพื่อให้บุตรมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ พ่อแม่มีบทบาท

เป็นผู้หล่อหลอมให้ลูกได้เรียนรู้พัฒนาการตนเองอย่างเต็มที่ และเป็นผู้นำที่ดีในการเป็นเพื่อน เป็นที่ปรึกษา และเป็นแบบฉบับที่ดี

รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู

รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ในแต่ละครอบครัวมีอิทธิพลต่อทั้งพัฒนาการของเด็ก และพฤติกรรมโดยตรงของเด็กได้อย่างมาก รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่ดี ที่เหมาะสมย่อมส่งผลที่ดีต่อพฤติกรรมของเด็ก เช่น การเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ความอบอุ่น สนับสนุนเด็ก ยอมรับเด็ก เด็กย่อมเจริญเติบโตอย่างมีความสุข มีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีความมั่นคง มีความรับผิดชอบ และที่สำคัญจะมีความเป็นมิตรกับผู้อื่น ไว้วางใจผู้อื่น และรู้จักรักผู้อื่น เด็กจะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งตรงกันข้ามกับเด็กบ่มวัยที่ถูกอบรมเลี้ยงดูด้วยรูปแบบที่ผิดๆจากพ่อแม่ จนกลายเป็นเด็กที่มีพฤติกรรมที่มีปัญหาไม่รักตนเอง และไม่รู้จักรักคนอื่น เข้ากับคนอื่นไม่ได้ ทำให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และยังคงมีพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหาเป็นภัยต่อสังคม และประเทศชาติในเวลาต่อมาได้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2528) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็น 5 มิติ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน แบบใช้เหตุผล แบบลงโทษทางจิต แบบควบคุมและแบบให้พึ่งตนเองเร็ว

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึงการที่บิดามารดา รายงานว่า ในการปฏิบัติต่อบุตรตนได้แสดงความรักใคร่ เอาใจใส่ สนใจทุกข์สุขบุตรของตนมากเพียงใด มีความใกล้ชิดกับบุตร โดยตนได้กระทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับบุตรมากน้อยเพียงใด นอกจากนั้นยังเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ การสนับสนุนช่วยเหลือและการให้ความสำคัญแก่บุตรด้วย การถูกอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนนั้น จะพบได้มากในบุคคลที่มีคุณธรรมและจริยธรรมสูง บุคคลที่มีสุขภาพจิตดี มุ่งอนาคตสูง และไม่ทำผิดกฎระเบียบหรือกฎหมายของบ้านเมือง

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึงการที่บิดามารดาได้อธิบายเหตุผลให้แก่บุตร ในขณะที่มีการส่งเสริมหรือขัดขวางการกระทำของบุตร หรือลงโทษบุตร นอกจากนั้นบิดามารดายังให้รางวัลและลงโทษบุตรอย่างเหมาะสมกับการกระทำของบุตร มากกว่าที่จะปฏิบัติต่อบุตรตามอารมณ์ของตนเอง

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย การลงโทษเด็กโดยเฉพาะการทำให้เจ็บกาย เป็นวิธีการปรับพฤติกรรมที่บิดามารดา มักจะใช้อย่างจริงจังมากและใช้บ่อยกว่าการให้รางวัลเมื่อเด็กทำความผิด การลงโทษที่ได้มีการศึกษานั้น เช่น การใช้อำนาจบังคับโดยการลงโทษทางกาย การใช้วาจาดูว่า การรบกวนสิ่งของ การงดแสดงความรักใคร่เมตตา และการตัดสิทธิต่างๆ เป็นต้น ได้มีการเปรียบเทียบเด็กที่ถูกลงโทษทางกายกับเด็กที่ถูกลงโทษทางจิต ซึ่งรวมกันเป็นการลงโทษทางจิต

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึงความถึง การออกคำสั่งให้เด็กทำตามแล้วผู้ใหญ่คอยตรวจตราใกล้ชิด ว่าเด็กทำตามที่ต้องการหรือไม่ ถ้าเด็กไม่ทำตามก็จะลงโทษเด็กด้วย ส่วนการควบคุมน้อย หมายถึงการปล่อยให้เด็กรู้จักคิดตัดสินใจเองว่าควรทำหรือไม่ควรทำสิ่งใด และเปิดโอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเองบ่อยครั้ง โดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเด็กมากนัก สรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก เหมาะสมในระยะก่อนวัยรุ่นและเหมาะสมสำหรับเด็กหญิง ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย เหมาะสมในระยะวัยรุ่น เป็นต้นไป และเหมาะสมกับเด็กชาย

5. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้พึ่งตนเองเร็ว หมายถึงการเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง ภายใต้การแนะนำและการฝึกฝนจากบิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดูอื่นๆ ซึ่งจะช่วยให้เด็กช่วย

ตนเองได้เร็ว และไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นมากและนานเกินไป สรุปได้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบให้พึ่งตนเองเร็วนี้ เกี่ยวข้องกับการที่เด็กมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงอย่างเด่นชัด

สมศรี ประเสริฐวงศ์ (2533 : 226-227) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 แบบ คือ

1. แบบประชาธิปไตย (Democratic) เป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ ให้เหตุผลและรับฟังความคิดเห็นของเด็กตลอดเวลา ช่วยเหลือแก้ปัญหา สนใจในความเป็นอยู่ ให้ความรักเสมอต้นเสมอปลาย

2. แบบอิตาเลียน (Authoritasear) เป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการเข้มงวดและไม่รับฟังความคิดเห็น ไม่เชื่อความคิดเห็นของบุตร ความคิดเห็นของตนเองเป็นใหญ่

3. แบบปล่อยตามใจ (Laissez – faire) เป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยตามสบาย ไม่กวดขันปล่อยตามใจชอบ ไม่มีการให้เหตุผลในการอบรมเลี้ยงดู

ดุษฎี โยเหลา (2535 : 22-27) ได้ให้นิยามของการอบรมเลี้ยงดู ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่บิดามารดายอมรับชื่นชม ให้ความสนับสนุน ใกล้ชิดและให้ความสนใจกับเด็ก

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การที่บิดามารดาให้คำอธิบายประกอบการสนับสนุน และห้ามปรามเด็กในการทำกิจกรรมต่างๆ และมีความสม่ำเสมอและเหมาะสมในการให้รางวัลหรือลงโทษ

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบไม่ใช้เหตุผล หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ตรงกันข้ามกับการเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย หมายถึง การที่พ่อแม่ลงโทษด้วยการเขียนทูป ตี ให้เจ็บกาย หรือลงโทษทางจิต ด้วยการดูว่าแสดงอาการไม่พอใจ ทำเป็นเมินเฉย แสดงอาการไม่สนใจ ตัดสิทธิบางอย่าง

5. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การที่บิดามารดาออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตามและคอยควบคุมพฤติกรรมของเด็ก โดยไม่ปล่อยให้ไปเป็นอิสระ

6. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง พฤติกรรมของผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อเด็ก โดยที่เด็กมีความรู้สึกว่าเขาได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ผู้ปกครองให้ความรัก ความอบอุ่น มีเหตุผล ยอมรับนับถือความสามารถและความคิดของเด็ก ให้ความร่วมมือในโอกาสอันควร

7. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง พฤติกรรมของผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อเด็ก โดยที่เด็กรู้สึกว่าเขาไม่ได้รับการเอาใจใส่ การสนับสนุนหรือคำแนะนำจากผู้ปกครอง มักถูกปล่อยให้ทำอะไรตามใจชอบ ผู้ปกครองไม่ให้ความอบอุ่นเท่าที่ควร

8. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง พฤติกรรมของผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อเด็ก โดยที่เด็กมีความรู้สึกว่าเขาไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควรต้องอยู่ในระเบียบวินัยที่ผู้ปกครองกำหนดหรือถูกควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการกระทำที่ตนเองต้องการ

9. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก หมายถึง การรับรู้ที่เด็กมีต่อการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ในลักษณะที่เป็นผู้แนะนำ สนับสนุนและช่วยเหลือ ยินดีที่จะอยู่กับบุตร ยกย่องคุ้มครองและทำให้บุตรมีความเชื่อมั่นในตนเอง

10. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ หมายถึง การรับรู้ที่เด็กมีต่อการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ในลักษณะที่เป็นการลงโทษทั้งทางร่างกายและจิตใจ เช่น การเขียนตีดุว่า การไม่พิจารณาถึงความต้องการของเด็ก การตัดสิทธิ์ เป็นต้น

11. การอบรมเลี้ยงดูแบบเรียกร้องเอาจากเด็ก หมายถึง การรับรู้ของเด็กที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ในลักษณะที่เป็นการควบคุม เรียกร้องเอาจากบุตรเช่น ในด้านความสำเร็จ มีความรู้สึกไม่พอใจเมื่อบุตรทำไม่สำเร็จตามเป้าหมายของพ่อแม่

อัมพล สุอัมพันธ์ (2539 : 44) แพทย์ทางจิตเวชเด็กได้พูดถึง การเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีผลต่อจิตใจของเด็กว่า สภาพที่เด็กต้องเติบโตอยู่ในบ้านที่ปราศจากความอ่อนโยน ปราศจากความอ่อนนุ่มของจิตใจจากพ่อแม่ นั้น เด็กจะมีอารมณ์เป็นทุกข์ หวาดผวา ตระหนก กังวล ร้อนใจ กระสับกระส่าย ความรู้สึกในใจอย่างนี้จะทำให้เด็กสุขได้อย่างไร

ซาปิโร (อัจฉรา สุขารมณ์ ; อ้างอิงจาก Shapiro,1997) ได้ทำการศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางอารมณ์ของเด็ก โดยแบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 แบบ

แบบที่ 1 แบบใช้อำนาจ พ่อแม่ประเภทนี้จะมีการตั้งกฎเกณฑ์ข้อบังคับที่เข้มงวด และเผด็จการ จะมีแต่คำและคำว่า “อย่า” กับลูก มีความคาดหวังในตัวลูกสูง เด็กที่อยู่ในครอบครัวยุคนี้จะมีอารมณ์กดดันสูง ไม่ไว้วางใจใคร บางอาจมองโลกในแง่ร้าย มีแต่การตำหนิและวิพากวิจารณ์ และไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้

แบบที่ 2 แบบตามใจ ทะนุถนอมจนเกินเหตุ ไม่มีการตั้งเกณฑ์ระเบียบใดๆ ทั้งสิ้น ไม่มีการดุ หรือลงโทษเมื่อลูกทำความผิด เด็กจะถูกตามใจจนแทบจะเสียเด็ก พ่อแม่จะทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่างให้ตามที่เด็กปรารถนา จะทำให้เด็กกลายเป็นคนเอาแต่ใจตนเอง มีอารมณ์ก้าวร้าว และมองตัวเองเป็นศูนย์กลางแห่งความสนใจ เด็กที่มาจากครอบครัวประเภทนี้จะมีลักษณะอารมณ์อ่อนไหวง่าย ขาดความมั่นคงทางอารมณ์ ในสังคมเด็กประเภทนี้รู้จักแต่การรับ ไม่รู้จักการให้ทำให้มีปัญหาในการปรับตัว

แบบที่ 3 แบบให้เหตุผลในการเลี้ยงดู พ่อแม่ประเภทนี้จะรู้จักความ “พอดี” รู้จักการยืดหยุ่นไม่เข้มงวดจนเด็กขาดศักยภาพในตนเอง หรือปล่อยจนเสียเด็ก พ่อแม่ให้คำแนะนำเมื่อเด็กมีปัญหา แต่ไม่ควบคุมหรือออกคำสั่ง เมื่อเด็กทำผิดจะมีการชี้แจงเหตุและผล เด็กที่มาจากครอบครัวประเภทนี้จะมีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล เป็นเด็กที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความหนักแน่น ควบคุมอารมณ์และปรับตัวได้ดี

รติชน พริยสัท (2543) ได้รวบรวมรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน เป็นการเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้ความรักกับลูก และยอมรับลูกในสภาพที่ลูกเป็นอยู่ และให้การสนับสนุนในสิ่งที่ลูกทำ ให้กำลังใจลูก เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบนี้จะมีความเชื่อมั่นในตัวเอง กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าแสดงออกในทุกเรื่อง มีความไว้วางใจคนรอบข้าง เป็นมิตรกับคนอื่น จะเป็นเด็กที่มองโลกในแง่ดี มองทุกคนเป็นมิตร เป็นเด็กที่มีสุขภาพจิตดี นอกจากนั้นยังเป็นเด็กที่มีความรับผิดชอบ มีอารมณ์มั่นคงไม่หวั่นไหวต่ออะไรง่าย ๆ

2. แบบทอดทิ้งไม่ยอมรับ การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ตรงข้ามกับแบบให้ความรัก เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ จึงมักเป็นเด็กที่ก้าวร้าวสูง มีพฤติกรรมผิดปกติจากเด็กทั่วไป มีความเครียด วิตกกังวลในเรื่องต่างๆ เด็กบางคนจะมีพฤติกรรมในทางชอบทำตามคนอื่น ขาดความมั่นใจในตัวเอง ไม่กล้าคิด ไม่กล้าทำ ไม่กล้าแสดงในทุกเรื่อง เพราะกลัวว่าจะผิด เด็กบางคนชอบเรียกร้องความสนใจ เนื่องจากถูกทอดทิ้ง ขาดความรัก ความอบอุ่น จึงมักเรียกร้องจากผู้อื่น เด็กบางคนจะมีความริษยา เคียดแค้น และมักขาดมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น

3. แบบควบคุมมาก พ่อแม่หลายคนจะอบรมเลี้ยงดูลูกอย่างควบคุมทุกฝีก้าว เด็กจะทำอะไรต้องอยู่ในสายตาตลอดเวลา การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ ทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่หวาดกลัว มักมีความวิตกกังวลโดยไม่มีสาเหตุ และมีพฤติกรรมที่ชอบฟังพาคคนอื่น แต่เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ มักจะเป็นเด็กที่มีพฤติกรรม

เรียบร้อย เจริญขริ้ม ชิบทำงาน ชี้อยาย เชื้อฟ่ง ไม่ก้าวร้าว และมักถอยหนีมากกว่าเผชิญปัญหาต่างๆที่เด็กพบเห็น

4. แบบหลงโทษ การอบรมเลี้ยงดูแบบหลงโทษ เป็นการทำให้เด็กขาดความสุข รู้สึกไม่ปลอดภัยทางอารมณ์ เกิดความวิตกกังวล รู้สึกชีวิตว่าเหว่ หดหู่ใจ ซึ่งอาจทำให้เกิดผลเสียแก่พฤติกรรมผู้ถูกลงโทษในอนาคต การลงโทษเด็กมี 2 ประเภท คือ

4.1 ลงโทษทางกาย คือ การทำให้ผู้ถูกลงโทษเจ็บปวดทรมาน เช่น การดุด่าว่ากล่าว การเขี่ยนตี หรือการทำร้ายร่างกายอย่างรุนแรง

4.2 ลงโทษทางจิต คือ การทำให้ผู้ถูกลงโทษ มีความรู้สึกผิด มีความละอาย ไม่มีความสุข เช่น การแสดงความเฉยเมย ไม่ให้ความรัก การว่ากล่าว การอบรมสั่งสอน

การลงโทษทั้งสองอย่างอาจมีผลทำให้เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว เกิดปัญหาทางด้านการปรับตัวเข้ากับสังคม เมื่อเขาโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ อย่างไรก็ตาม การลงโทษทางจิต จะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กน้อยกว่าการลงโทษทางกาย เช่น การอบรมสั่งสอนหรือว่ากล่าวซ้ำ เป็นการอธิบายชี้แจงให้เด็กเห็นถึงความเหมาะสมของพฤติกรรม จึงทำให้เด็กได้รับความรู้เกี่ยวกับลักษณะทางจริยธรรม เด็กได้หลักในการประพฤติปฏิบัติตน และรู้จักใช้หลักจริยธรรมในการควบคุมพฤติกรรมของตนเองในอนาคต แต่การลงโทษทางกาย เด็กจะไม่ได้รับความรู้เกี่ยวกับลักษณะทางจริยธรรมหรือได้น้อย และยังทำให้เด็กเคยชินกับการอยู่ใต้การควบคุมจากผู้คนที่สามารถลงโทษตน จึงเป็นการปลูกฝังจริยธรรมชั้นต่ำให้เด็ก

สรุปการศึกษาข้างต้น การอบรมเลี้ยงดูสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายประเภท สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดู ออกเป็น 5 ประเภท คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบหลงโทษ การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม และการอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง ตามที่ดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพินท์ ชูชม และงามดา วนันทานนท์ (2528 : 4) ได้แบ่งไว้จากการประมวลผลการวิจัย แล้วพบว่า การอบรมเลี้ยงดูมีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางจิตใจและพฤติกรรมของเด็ก ผู้วิจัยจึงต้องการตรวจสอบดูว่า การอบรมเลี้ยงดูแต่ละประเภทส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียน แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

หลักการอบรมเลี้ยงดู

นิตยา คชภักดี (2531 : 95) การมีชีวิตของเด็กขึ้นอยู่กับเลี้ยงดูของผู้ใหญ่ วิธีการเลี้ยงดู มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับภาวะสุขภาพ การพัฒนาความสามารถและบุคลิกภาพของเด็ก เด็กแต่ละคนมีชีวิตของเขาเอง มีจุดเด่น จุดด้อย และอารมณ์แตกต่างกัน และแม้ในเด็กคนเดิมเมื่อเวลาเปลี่ยนไป นอกจากขนาดตัวและรูปร่างจะเปลี่ยนไปแล้วยังมีการเปลี่ยนแปลงในด้านการรับรู้ ความคิดอ่าน และการแสดงออกอีกด้วย เด็กจะเติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพชีวิตครบถ้วนทุกด้าน ทั้งร่างกายและจิตใจ อารมณ์ สติปัญญา และสังคม ก็ด้วยการอบรมเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม มีเหตุมีผล ด้วยความรักและเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอจากพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดู ได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจให้เหมาะสมกับวัย และระดับพัฒนาการของเด็ก โดยพ่อแม่และผู้เลี้ยงดูจำเป็นต้องปรับวิธีการเลี้ยงดูให้สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก และการดำเนินชีวิตครอบครัวในสังคมของตนอีกด้วย

กรรณิการ์ วิจิตรสุคนธ์ (2529 : 24 – 25) ได้พูดถึงหลักในการการอบรมเลี้ยงดูเด็ก พ่อแม่ควรปฏิบัติดังนี้

1. พ่อแม่หรือผู้อบรม จะต้องเข้าใจว่าเด็กแต่ละคนมีความสามารถ ความสนใจ และอายุที่แตกต่างกัน เด็กจะมีเอกลักษณ์ของตนเองและแตกต่างจากคนอื่น ดังนั้น ในการอบรมเด็กจะต้องคำนึงถึงพัฒนาการ และความต้องการของเด็กด้วยซึ่งจะเริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยรุ่น ว่าเด็กแต่ละวัยนั้นจะสามารถทำอะไรได้บ้าง เรียนรู้อะไรบ้าง และมีความสามารถจำกัดเพียงใด ในการอบรมจะต้องไม่คาดหวังว่าเด็กจะสามารถกระทำการต่างๆ ได้มากกว่าความสามารถที่แท้จริงของเขา แต่จะต้องคาดหวังให้พอเหมาะ ดังนั้น พ่อแม่หรือผู้อบรมเด็ก จึงควรมีความรู้เกี่ยวกับหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ด้วย เพื่อนำมาใช้ในการอบรมเด็กให้ถูกต้อง เหมาะสมกับพัฒนาการ และเอกลักษณ์ของเด็กแต่ละคน

2. การอบรมเด็ก จะต้องกระทำต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา ไม่ควรกระทำเป็นเพียงโอกาส และจะต้องยึดถือประโยชน์ของเด็กเป็นหลัก

3. พ่อแม่หรือผู้อบรมเด็กควรจะต้องอยู่ใกล้ชิด และมีสัมพันธภาพที่ดีกับเด็ก ทำให้เด็กมีความรู้สึก รัก ไว้วางใจ และยอมรับนับถือเพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในการที่จะประพฤติตามสิ่งที่ได้รับการอบรม การอบรมสั่งสอนที่ถูกวิธีจะทำให้สัมพันธภาพระหว่างพ่อแม่ หรือผู้อบรมเด็กกับเด็กมีการพัฒนาไปอย่างดี ถ้าใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้อง มีการลงโทษเด็กบ่อยๆ จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกเกลียดผู้อบรมเสียดู ไม่ยอมรับนับถือ และมีความรู้สึกต่อต้านเกิดขึ้นได้

4. พ่อแม่หรือผู้อบรมเด็กจะต้องมีอารมณ์คงที่ และหลีกเลี่ยงการใช้อารมณ์ของตนเองเป็นใหญ่ จะต้องมีความมั่นใจและยึดหลักการเดียวกันในการอบรมเด็ก ระวังอย่าให้มีการขัดแย้งเกิดขึ้น กฎเกณฑ์ หรือระเบียบต่างๆ ที่ตั้งขึ้นหรือวางระเบียบไว้ให้ปฏิบัติ จะต้องมีความชัดเจนและสามารถปฏิบัติตามได้อย่างมีความสุข จะต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความรู้สึกอย่างเป็นอิสระ แต่จะต้องมีข้อจำกัด และกำหนดขอบเขตของการกระทำของเด็กไว้ให้มั่นคงแน่นอน มีเหตุผล และเป็นไปตามพัฒนาการของเด็ก วิธีนี้จะทำให้เด็กสามารถควบคุมตนเองได้เมื่อเติบโตขึ้น

5. พ่อแม่หรือผู้อบรมเด็ก จะต้องทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับเด็ก เนื่องจากเด็กมักจะเลียนแบบการกระทำของพ่อแม่หรือผู้ใกล้ชิด ในการสอนไม่让孩子ทำอะไร พ่อแม่หรือผู้อบรมจะต้องไม่ทำด้วย มิฉะนั้น จะทำให้เด็กไม่เชื่อถือ เนื่องจากสิ่งที่เด็กเห็นอยู่นั้นจะมีอิทธิพลต่อเด็กมากกว่าคำบอกเล่าหรือสั่งสอน ดังนั้น พ่อแม่หรือผู้อบรมเด็กจึงควรพิจารณาตนเองด้วยว่า สิ่งใดบกพร่อง และควรปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับเด็กก่อน จึงค่อยอบรมสั่งสอนเด็ก

เบญจา แสงมลิ นักการศึกษาไทยที่มีชื่อเสียงในด้านการศึกษาลูกเล็กกล่าวว่า เด็กจะเจริญเติบโตสมบูรณ์ทั้งกาย ใจ สติปัญญา ถ้าได้รับการส่งเสริมดังต่อไปนี้

- ทางกาย - ให้ได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกวิธี ให้เด็กเล่นทั้งในร่มและกลางแจ้ง เพื่อส่งเสริมกล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กในการเคลื่อนไหวต่างๆ

- ทางอารมณ์ - ให้เด็กได้มีความอบอุ่น แ่มใส ร่าเริง รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองได้

- ทางปัญญา - ให้เด็กรู้จักสิ่งต่างๆ รอบตัว จดจำได้ สังเกต เปรียบเทียบ รู้เหตุผลพอควร คิดเป็น มีความคิดสร้างสรรค์ และเรียนรู้สิ่งที่ควรรู้ตามวัยของตน

สุชา จันทน์เอม (2540 : 113-114) ได้กล่าวถึงหลักในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ควรคำนึงถึงข้อต่อไปนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูควรจะให้เหมาะสมกับความสามารถและวัยของเด็ก ไม่ควรเคี่ยวเข็ญเด็กในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจนเกินไป หรือเรียกร้องในสิ่งที่เด็กยังไม่มีความสามารถจะกระทำได้ ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดกังวลจนถึงกับโกรธได้

2. บิดามารดาไม่ควรรักเด็กจนเกินไป นั่นคือ ไม่ควรตามใจเด็กจนเกินไปหรือปล่อยปละละเลย ในเรื่องที่จะควรที่จะกวดขัน เพราะจะทำให้เด็กไม่พัฒนาไปตามวัย และมีนิสัยพึ่งพาผู้อื่นจนโต

3. บิดามารดาและผู้ใหญ่ที่มีส่วนในการอบรมเลี้ยงดูเด็กควรมีความเห็นคล้ายกัน การขัดแย้งกันในการเลี้ยงดูจะทำให้เด็กรู้สึกสับสน บางครั้งก็เลือกเชื่อฟังผู้ใหญ่ที่เข้าข้างตนเอง ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีจึงเกิดขึ้นได้ยาก

4. การอบรมเด็กควรสม่ำเสมอ ผู้ใหญ่ไม่ควรใช้อารมณ์ในการอบรม ควรใช้เหตุผลผลการอบรมควรจะมุ่งให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสม มิใช่อบรมเพื่อความพอใจของผู้ใหญ่แต่อย่างเดียว

5. คำนี้ถึงสภาพแวดล้อม สังคม ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่เด็กจะเติบโตขึ้นมา ควรอบรมเลี้ยงดูเด็กให้รู้จักสภาพสิ่งแวดล้อมที่แท้จริง มิใช่เพียงแต่ให้ปรับตัวได้ภายในบ้านและสังคมแคบๆ หรือทางญาติเท่านั้น เพราะในชีวิตจริงเด็กจะต้องไปเผชิญกับโลกกว้าง และควรมีความสามารถที่จะปรับตัวได้ในสภาพการณ์ต่างๆ กัน

6. การเลี้ยงดูเด็กไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ที่จะนำไปใช้ในเด็กทารกและทางครอบครัวเด็กแต่ละคนมีพื้นฐานทางลักษณะอารมณ์ที่ติดตัวมาไม่เหมือนกัน และบิดามารดาต่างก็มีภูมิหลัง ตลอดจน ความรู้ ความสนใจ ในการอบรมเด็กมาเหมือนกันบ้าง ต่างกันบ้าง ซึ่งควรจะปรับให้ใกล้เคียงกันก่อนทั้งสองฝ่ายควรคิดว่าแต่ละฝ่ายมีความสำคัญเท่า ๆ กัน ไม่ควรที่จะแข่งขันเพื่อให้ได้ความรักจากลูก

7. เด็กจะประพฤติตามแบบอย่างผู้ใหญ่เสมอ การสั่งสอนเด็กด้วยวาจาโดยที่ไม่มีการปฏิบัติให้ดู จะไม่เกิดผลในการอบรมเด็กเท่าใดนัก ความผาสุกในชีวิตแต่งงานของพ่อแม่ การปฏิบัติต่อกันด้วยความรัก ความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจกัน จะเป็นรากฐานของการที่จะเติบโตมาได้ด้วยความสุขและความพอใจ อันจะมีผลดีต่อตัวเด็กเองและสังคมต่อไปในอนาคต

สรุปได้ว่า หลักการอบรมเลี้ยงดูเด็กเด็กก่อนวัยเรียน พ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กควรปฏิบัติ ดังนี้ ให้ความสำคัญ รัก ความอบอุ่น สนใจและเอาใจใส่เด็ก คำนี้ถึงความต้องการ และธรรมชาติของเด็ก ความแตกต่างของเด็ก และยอมรับเด็ก ถึงความรู้สึกของเด็ก ผู้อบรมเลี้ยงดูต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้อบรมเลี้ยงดูต้องมีความมั่นคง และมีความสม่ำเสมอในการอบรมเลี้ยงดู ต้องรู้จักการใช้แรงเสริมที่ถูกต้องเหมาะสม การเลี้ยงดูต้องคำนึงถึงพัฒนาการ และส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู

ทิพย์สุตา นิลสินธุ (2522 : บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางจริยธรรม กับ การอบรมเลี้ยงดูในเด็กก่อนวัยเรียนอายุ 4 – ปีในเขต กทม. พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ และแบบปล่อยปละละเลย และเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ จะมีจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนมีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดู

ถวิล รักชลธิ (2526) ได้ศึกษาพัฒนาการทางด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคม และเปรียบเทียบพัฒนาการทางด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคมของเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน พบว่า 1. เด็กที่มีระดับอายุต่างกัน จะมีพัฒนาการทางด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน จะมีพัฒนาการทางด้านนิสัยส่วนบุคคลและสังคมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปิยะนุช ประจักษ์จิตต์ (2530) ได้ศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองและการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อลักษณะอารมณ์ในเด็กวัยก่อนเข้าเรียน พบว่า 1. ผู้ปกครองกลุ่มที่เข้มงวดใช้อารมณ์และปกป้องสูง จะมีทัศนคติและลักษณะส่วนตัวแตกต่างจากผู้ปกครองกลุ่มที่เข้มงวดใช้อารมณ์และปกป้องต่ำ 2. เด็กที่ผู้ปกครองเข้มงวดใช้อารมณ์และปกป้องสูง กับเด็กที่ผู้ปกครองเข้มงวดใช้อารมณ์และปกป้องต่ำ จะมีลักษณะทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน 3. ลักษณะอารมณ์ในเด็กที่ได้จากการประเมินของผู้ปกครองกับที่ได้จากการประเมินของครูไม่แตกต่างกัน 4. เด็กที่ผู้ปกครองเลี้ยงเอง กับเด็กที่ให้ญาติหรือผู้อื่นช่วยเลี้ยง จะมีลักษณะอารมณ์ไม่แตกต่างกัน

พจนา ภิรมย์ประเมศ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงการอบรมเลี้ยงดูกับพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานอนุบาลวัยเด็ก - กลาง นนทบุรี พบว่า มารดาในกลุ่มเด็กอายุระหว่าง 2 ปี 9 เดือน ถึง 2 ปี 11 เดือน ที่ประกอบอาชีพนอกบ้าน มีการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ - สังคมดีกว่ามารดาที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ มารดาในกลุ่มเด็กอายุระหว่าง 3 ปี ถึง 3 ปี 2 เดือน ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจะมีการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจ - สติปัญญา และอารมณ์ - สังคม ดีกว่ามารดาที่มีระดับการศึกษาต่ำ

อารี เกษมรติ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักทะนุถนอม เมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มกับทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติ พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักทะนุถนอม เมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติ

รัตนาวดี รอดภิรมย์ (2533 : 38) ได้กล่าวถึง การศึกษาพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน โดยกล่าวสรุปว่า การที่จะให้เด็กก่อนวัยเรียนสามารถช่วยเหลือตนเองได้นั้น บิดา มารดา ควรฝึกเด็กให้ช่วยตนเองและให้เด็กมีโอกาสดูแลความสามารถของตนเองการเข้มงวดเกินไป ไม่ปล่อยให้เด็กมีอิสระที่จะทำกิจกรรมด้วยตนเอง หรือตามใจเด็กมากเกินไป จะทำให้เด็กวัยนี้ ช่วยเหลือตนเองได้น้อย

อัจฉรา สุขารมณ และคณะ (2534 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความคิดสร้างสรรค์ และพฤติกรรมกล้าแสดงออก พบว่า 1. การอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดาแบบมีเหตุผล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกล้าแสดงออกในทั้งสองประเภทโรงเรียน 2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 เมื่อจำแนกตามลักษณะทางชีวสังคม ภูมิหลังทางครอบครัว ในแต่ละประเภทโรงเรียน พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังเกตกรรมสามัญศึกษาที่มีเพศแตกต่างกัน มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกแตกต่างกัน โดยที่นักเรียนหญิงจะมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากกว่านักเรียนชาย สำหรับนักเรียนโรงเรียนมัธยมสาธิต ไม่พบว่ามีความแตกต่างระหว่างเพศในการแสดงพฤติกรรมกล้าแสดงออก 3. ส่วนการศึกษาและอาชีพของบิดา มารดา ในแต่ละประเภทของโรงเรียน ไม่พบว่า ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกแตกต่างกัน

อรทัย รัตนมณี (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของบิดามารดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในเขตเมือง ในด้านการหาเลี้ยงครอบครัว การส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ การเป็นสื่อกลางของครอบครัว และการพัฒนาตนเองในการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี พบว่า

บิดาส่วนใหญ่ปฏิบัติบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยบอย หรือ เป็นประจำทั้ง 4 ด้าน ยกเว้น การพาลูกไปเล่นกีฬาหรือออกกำลังกาย และการร่วมวางแผนปรึกษาหารือหรือพูดคุยเรื่องการเลี้ยงดูลูกกับคนอื่นในครอบครัว หรือญาติผู้ใหญ่ ดังนี้ 1. พัฒนาการด้านอารมณ์ บิดาส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำมากที่สุด ในเรื่อง

การยกย่องชมเชยเมื่อลูกทำความดี ฝึกให้ลูกปฏิบัติสิ่งที่ดีงาม ด้านสังคม บิดาส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำมากที่สุด ในเรื่องฝึกให้ลูกรู้จักแบ่งปันสิ่งของและรู้จักความสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ 2.การเป็นสื่อกลางของครอบครัว บิดาส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำมากที่สุด ในเรื่องการสร้างบรรยากาศที่เป็นสุขในครอบครัว และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสามีภรรยา 3. การพัฒนาตนเองในการปฏิบัติตนเป็นบิดาที่ดี บิดาส่วนใหญ่ปฏิบัติเป็นประจำมากที่สุด ในเรื่องการพยายามเป็นแบบอย่างที่ดี และปรับปรุงนิสัยของตนเอง

สุมาลี จันทร์ชลอ (2539 : 56 – 57) ได้ศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนักเรียน พบว่า 1. วิธีการเลี้ยงดูโดยแบ่งเป็น 4 ลักษณะ คือ การเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบประชาธิปไตย แบบควบคุมและแบบทอดทิ้ง พบว่า ผู้ปกครองส่วนมากเลี้ยงดูบุตรโดยให้ความรักและความเป็นประชาธิปไตยมากกว่าการเลี้ยงดูแบบควบคุม และแบบทอดทิ้ง 2. การเลี้ยงดูแบบรักมาก-ควบคุมมาก พบว่า พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนในชุมชนแออัดสูงกว่าในชนบทและในเมือง 3. การศึกษาอิทธิพลของตัวแปรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อ พบว่า พฤติกรรมตามรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะตัวแปรทำนายทั้งหมด 10 ตัวร่วมกันทำนายความรับผิดชอบ ความเอื้อเฟื้อ และความสามารถในการคิดหาเหตุผลได้ร้อยละ 7 ถึง ร้อยละ 27 4. ผลการศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดู จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนที่มีพฤติกรรมดี พบว่า การให้การอบรมเลี้ยงดูบุตร การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว และการให้ความรัก ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเป็นสิ่งจำเป็น โดยให้เหตุผลว่า การสร้างสัมพันธ์ ทำให้เกิดความรัก ความผูกพันในครอบครัว ความเคารพและสร้างนิสัยที่อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข วิธีการสร้างสัมพันธ์อาจทำได้ด้วยการทำกิจกรรมร่วมกัน หรือมีกิจกรรมพิเศษเป็นครั้งคราว แนวทางในการให้ความรักและสนับสนุนของผู้ปกครองโดยการพูดคุย มีการชมเชยหรือให้รางวัลเมื่อลูกทำความดี ควรดูหรือลงโทษบ้างเมื่อทำผิด แต่ต้องชี้แจงเหตุผล ส่วนมากผู้ปกครองส่งเสริมและสนับสนุนในสิ่งที่ถูกต้องโดยไม่บังคับ คอยแนะนำช่วยเหลือ และอธิบายเหตุผลเพื่อตอบปัญหาข้อข้องใจ

พิทักษ์ คูเจริญถาวร (2539 : 53) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดาของนักเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร พบว่ารูปแบบของการมีส่วนร่วมบุตรของชายที่เป็นพ่อเด็กนักเรียน จะอยู่ที่รูปแบบการเป็นผู้ปกป้องคุ้มครองอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับบุตร รองลงมาได้แก่ การเป็นสื่อกลางของครอบครัว และสังคม การเป็นผู้ส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาการของบุตร การเป็นผู้ดูแลสุขภาพขณะที่บุตรปกติและเจ็บป่วย และการเป็นผู้วางแผน และจัดเตรียมเพื่อบุตรตามลำดับ และเมื่อนำปัจจัยทางสังคมด้านระดับการศึกษา พบว่า พ่อที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร มากกว่าพ่อที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า และปัจจัยด้านอายุของพ่อ พบว่าพ่อที่มีอายุสูงจะมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร มากกว่าพ่ที่มีอายุน้อย

อารีรัตน์ ขำอยู่ และคณะ (2540 : 173) ได้กล่าวถึง การศึกษาพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก จังหวัดชลบุรี และ จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้กล่าวสรุปว่า มารดาที่มีอายุมาก เด็กจะได้รับพัฒนาการด้านภาษา และการได้ยิน พัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเอง และสังคมมากกว่ามารดาที่อายุน้อย นอกจากนี้ระดับการศึกษาของมารดา ที่มีการศึกษต่ำกว่าประถมศึกษา จะมีบุตรที่มีพัฒนาการผิดปกติช้า (ร้อยละ 19.2)

สายวริน จินวุฒิ (2541 : 47) ได้กล่าวถึง การศึกษาบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา ในฐานะตัวทำนายพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัยในเขตกรุงเทพมหานคร ได้กล่าวว่า ลักษณะครอบครัวส่วนใหญ่ การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา มีความสำคัญต่อพฤติกรรมของเด็กทั้งในเรื่องวุฒิภาวะและในเรื่องปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม ตลอดจน ภาวะสุขภาพของการเด็ก ดังนั้น บิดา มารดาที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ไม่เป็นที่พึงประสงค์ของสังคม อาจส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กได้

วรรณ บัญนวน (2541 : 47) ได้กล่าวถึง การศึกษาพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเอง และสังคมของเด็กวัย 2-5 ปี ในเขตชุมชนแออัดเทศบาลนคร ได้กล่าวว่า เด็กในประเทศไทยมีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองและการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์ทางลบกับพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเอง ส่วนเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดา มารดา แบบใช้อำนาจกึ่งตามใจ มีพฤติกรรมช่วยเหลือตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจหรือแบบตามใจ

ลัดดา เหมาะสุวรรณ และคณะ (2543 : 172) ได้กล่าวถึง รายงานการทบทวนองค์ความรู้สถานะสุขภาพเด็กปฐมวัยไทย โดยกล่าวสรุปว่า การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว โดยเฉพาะกับบิดา มารดา เป็นสิ่งสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก หากสัมพันธ์ระหว่างมารดา และทารกไม่สามารถพัฒนาขึ้นมาได้ จะมีผลให้มารดาไม่สนใจเด็ก เด็กขาดการกระตุ้นจากมารดา ทำให้เด็กมีพัฒนาการช้าเป็นเด็กเลี้ยงไม่โต เชื่องซึม ไม่ตอบสนองสิ่งเร้า

ชอร์แบน (อุลัย บุญโล . 2544 ; อ้างอิงจาก Shoban.1950 : 148) ศึกษาพบว่า บิดามารดาที่เข้มงวดกับบุตร จะทำให้บุตรขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความกล้าแสดงความคิดเห็น ไม่กล้าตัดสินใจ และจากงานวิจัยของ แรดเก (Radke.1964 : 369) พบว่าบุตรจากครอบครัวที่พ่อแม่ยอมรับจะมีลักษณะเชื่อมั่นในตนเอง เป็นที่ยอมรับของสังคม ให้ความร่วมมือกับเพื่อนฝูง ไว้วางใจในตนเองและมีความรับผิดชอบสูง

มูลเสน (อุลัย บุญโล .2544 ; อ้างอิงจาก Mussen. 1969 : 261) ศึกษาพบว่าพ่อแม่ที่让孩子มีโอกาส และได้รับการสนับสนุนความต้องการในด้านความอยากรู้อยากเห็น จะทำให้เด็กมีความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง ฟังตนเองได้ มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิดกล้าตัดสินใจ กล้าพูดกล้าแสดงออก สามารถเผชิญสถานการณ์ใหม่โดยไม่วิตกกังวล และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

เดนนิส และนาจาเรียน (วาสนา พรหมทอง.2545 ; อ้างอิงจาก Dennis and Najarian.1977 : 71) สรุปได้ว่า เด็กในช่วงอายุ 4.5 – 6.5 ปี ที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบถูกทอดทิ้งและแบบให้ความรักอย่างดั้นนั้น จะมีความสามารถในวัยต้นแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด แต่พออายุมากขึ้น เด็กทั้งสองกลุ่มจะมีความสามารถในวัยต้นแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด แต่พออายุมากขึ้น เด็กทั้งสองกลุ่มจะมีความสามารถแตกต่างกัน เป็นเพราะขาดการเรียนรู้ เนื่องจากถูกจำกัดสิ่งแวดล้อม แต่เมื่อโตขึ้นและได้รับสิ่งแวดล้อมต่างๆ มากขึ้นทำให้พัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งดีขึ้น

ชอร์แบน (วาสนา พรหมทอง.2545 ; อ้างอิงจาก Shoban.1980 : 148) สรุปได้ว่า บิดามารดาที่เข้มงวดกับบุตร จะทำให้บุตร ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจด้วยตนเอง

เฮอร์ล็อก (วาสนา พรหมทอง .2545 ; อ้างอิงจาก Hurlock. 1982 : 66) สรุปได้ว่า ผลของการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยใช้วิธีประชาธิปไตย กล่าวคือ ให้ความรักความสนใจและเห็นความสำคัญของเด็กจะทำให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ มีความรับผิดชอบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีเพื่อนมาก เป็นมิตร ซื่อสัตย์ คล่องแคล่ว ร่าเริง มีอารมณ์มั่นคง มีความคิดริเริ่ม ฟังตนเอง และสามารถเผชิญชีวิตด้วยความมั่นใจ ส่วนการเลี้ยงดูโดยวิธีอัตตาธิปไตย ทำให้เด็กขาดความใกล้ชิดกับพ่อแม่ ขาดความอบอุ่นมั่นคง ปลอดภัย มีความรู้สึกว่าการที่ต้องทำตามอย่างเคร่งครัด ทำให้ขาดความคิดริเริ่ม ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะไม่เคยฝึกตัดสินใจแก้ปัญหาเอง มุสเซน (Mussen. 1984 : 261) ได้ศึกษาพบว่า พ่อแม่ที่ปล่อยให้เด็กเป็นอิสระในการช่วยเหลือตนเอง และสนองความต้องการในด้านความอยากรู้อยากเห็นจะทำให้เด็กมีความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง ฟังตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ กล้าพูดกล้าแสดงออก สามารถเผชิญสถานการณ์ใหม่โดยไม่วิตกกังวล มีความเชื่อมั่นในตนเอง

บอลลวิน (วาสนา พรหมทอง.2545 ; อ้างอิงจาก baldwin . 1989 : 29 – 47) สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก ใน 3 ลักษณะ คือ แบบประชาธิปไตย แบบให้การยอมรับและแบบตามใจ โดยการสัมภาษณ์พ่อแม่ 220 ครอบครัว พบว่า ลูกได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีพัฒนาการด้านความรับผิดชอบสูง มีความเชื่อมั่นในตนเอง และเป็นที่ยอมรับของสังคม

จากผลงานวิจัยที่กล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การอบรมเลี้ยงดูส่งผลต่อพัฒนาการด้านต่างๆของเด็กก่อนวัยเรียน แต่ผู้วิจัยมีความต้องการศึกษาการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อตรวจสอบว่าการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันจะส่งผลให้เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์ที่แตกต่างกันหรือไม่

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์

ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์

ความฉลาดทางอารมณ์มาจากคำในภาษาอังกฤษ คือ Emotional Intelligence หรือ Emotional Quotient เรียกย่อว่า EQ ส่วนในภาษาไทยยังไม่มีกรับบัญญัติศัพท์คำนี้อย่างเป็นทางการ มีแต่ผู้ที่แปลมาจาก Emotional Intelligence ใช้คำว่า เซาว์อารมณ์ หรือความฉลาดทางอารมณ์ และสมาคมจิตวิทยาแนะแนวทางประเทศไทยใช้คำว่า ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ แต่ผู้วิจัยใช้เรียก Emotional Intelligence ในการวิจัยครั้งนี้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งมีผู้ให้นิยามดังต่อไปนี้

เอ็ดเวิร์ด เอล ธอร์นไดค์ (Edward L. Thronrdike) ในปี 1920 และไอเซนเบิร์ก (Eysenck) นำมาใช้ชื่อบายอีกในปี 1985 โดยใช้คำว่า Social Intelligence และให้ความหมายว่าเป็น ความสามารถในการเข้าใจและสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเฉลียวฉลาด

การ์ตเนอร์ (Sternberg.1996 : 119 ; อ้างอิงจาก citing Gardner.1983) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ คือความสามารถหรือศักยภาพทางอารมณ์ของแต่ละคน และได้จำแนกความฉลาดทางอารมณ์เป็นสองลักษณะ คือ ความฉลาดต่อบุคคลอื่น (Interpersonal Intelligence) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ และตอบสนองต่ออารมณ์ และความต้องการของผู้อื่นอย่างเหมาะสม และอีกลักษณะคือ ความฉลาดในตนเอง (Intrapersonal Intelligence) หมายถึง การรับรู้อารมณ์ของตนเอง และสามารถแยกแยะตลอดจนจัดการกับอารมณ์ของตนเอง นำไปสู่พฤติกรรมที่เหมาะสม

โกลแมน (Goleman. 1995 : 12) ให้นิยามของความฉลาดทางอารมณ์ ว่าประกอบไปด้วยความสามารถในการควบคุมตนเอง มีใจจดจ่อ เพียรพยายาม และสามารถจูงใจตนเอง นอกจากนี้ โกลแมน ได้เสนอว่า ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นความฉลาดที่เกิดจากการประสานงานระหว่างอารมณ์ (Emotional) กับเหตุผล (Rational) หรือการทำงานของจิตใจ (Heart) กับสมอง (Head)

เมเยอร์ และสโลเวย์ (Mayer and Salovey .1997 : 10) ให้คำจำกัดความว่า ความฉลาดทางอารมณ์ คือความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเอง และรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น มีความตระหนักรู้เท่าทันในอารมณ์เหล่านั้น และสามารถใช้ประโยชน์จากการตระหนักรู้ทางอารมณ์และความรู้สึกเป็นแนวทางในการแสดงออกทางด้านความคิด และพฤติกรรมของบุคคลอย่างเหมาะสม เกี่ยวข้องกับความสามารถในการรับรู้อารมณ์อย่างถูกต้อง ชื่นชม และการแสดงออกอย่างเหมาะสม นอกจากนั้นยังสามารถประเมิน และแยกแยะอารมณ์ส่งผลต่อความคิดความสามารถในการเข้าใจอารมณ์ และความรู้สึก รวมทั้งความสามารถควบคุมอารมณ์เพื่อพัฒนาสติปัญญา และอารมณ์ให้เจริญสมวัย

ต่อมาในปี 1998 โกลแมน (Goleman. 1998 : 317) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ชัดเจนขึ้นกว่าปี 1995 ว่าหมายถึงความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่น เพื่อการ

สร้างแรงจูงใจในตนเองบริหารจัดการอารมณ์ต่างๆของตนเอง และอารมณ์ที่เกิดจากความสัมพันธ์อื่นๆได้ โดยเขาเชื่อว่าความฉลาดทางด้านอารมณ์นั้นแตกต่างจากความฉลาดทางด้านสติปัญญา (IQ) แต่เสริมเกื้อกูลกันคนที่เก่งแต่หนังสือ แต่ขาดความฉลาดทางอารมณ์ มักจะทำงานให้คนที่ระดับ IQ ต่ำกว่าตน แต่มีความเป็นเลิศทางด้านความฉลาดทางอารมณ์

คูเปอร์ และซาวาฟ (Cooper and Sawaf. 1997) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ ไว้ว่าเป็นความสามารถของบุคคลในการที่จะรับรู้ เข้าใจ และประยุกต์ใช้พลังของตนเอง การรู้จักอารมณ์เป็นรากฐานของพลังงานข้อมูล การสร้างสายสัมพันธ์เพื่อการโน้มน้าวผู้อื่นได้

เวสซิงเจอร์ (Weisinger . 1998 :13) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ ว่าเป็นการใช้อารมณ์อย่างชาญฉลาด โดยความตั้งใจใช้อารมณ์ทำงานให้เรานั้นคือ ใช้อารมณ์นำพฤติกรรมและความคิดไปในทิศทางที่ส่งเสริมตนเอง

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2544 : 83) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถทางจิตใจ (อารมณ์) ที่ทำให้คนเรามีความสุขในชีวิตได้ง่าย สามารถอดทน รอคอย มุ่งมั่นในการกระทำจนบรรลุเป้าหมายที่ตัวเองตั้งไว้อย่างมีความสุขและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในทุกๆสถานการณ์ของชีวิต

นพ.เทอดศักดิ์ เตชคง (2545 : 15) ความฉลาดทางอารมณ์ คือความสามารถทางอารมณ์ในการรู้และเข้าใจตนเอง เข้าใจ เห็นใจผู้อื่น มีความมุ่งมั่น อดทนรอคอยเพื่อไปยังเป้าหมาย มองโลกในด้านที่เป็นบวก และรู้จักจัดการกับปัญหาและความขัดแย้งของตนเองได้

กรมสุขภาพจิต (2543 : 55) ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข

สรุปความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถของบุคคลในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึก และอารมณ์ของตนเอง มีความสามารถในการบริหารจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม มีแรงจูงใจในตนเอง สามารถเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคได้อย่างไม่ย่อท้อ จนประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย รวมทั้งสามารถรับรู้เข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น และตอบสนองความต้องการของผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม มีทักษะทางสังคมในการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับบุคคลอื่น ทำให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จในชีวิต

องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์

แวกเนอร์ และสเตอร์นเบิร์ก (วีรวัดน์ ปันนิตามัย.2542 :59 – 77 ; อ้างอิงจาก Wager & Sternberg. 1985) ได้เสนอ พฤติกรรมของผู้ที่ชาญฉลาดด้าน "Practical Intelligence" ว่าเป็นพฤติกรรมของผู้ที่มีความสามารถที่ส่งเสริมให้ตนประสบความสำเร็จในวิชาชีพ การบริหารงาน และความสำเร็จในชีวิต โดยประกอบด้วยความสามารถใน 3 ด้าน ดังนี้

1. การครองตน (Managing Self) หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการตนเองในชีวิตประจำวันแต่ละวัน ให้บรรลุเป้าหมาย และได้ผลผลิตสูงสุด โดยจัดลำดับกิจกรรมที่ต้องกระทำ การกระตุ้นชี้นำตนเองให้มุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ สร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตนเอง รู้ขีดความสามารถและศักยภาพของตนเอง
2. การครองคน (Managing others) หมายถึง การมีทักษะความรู้ในการบริหารผู้ใต้บังคับบัญชา และมีความสัมพันธ์อันดีทางสังคม ความสามารถเข้ากับผู้อื่นได้ มอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถของบุคคล การให้รางวัลตามผลงานและความเหมาะสม

3. การครองงาน (Managing Career) หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการงานให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์กร สร้างชื่อเสียงและประโยชน์ต่อองค์กร

ซาโลเวย์ และเมเยอร์ (Salovey & Mayer. 1990) ได้เสนอ องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ว่าเป็นเรื่องของทักษะในการปรับตนใน 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การรู้จักภาวะอารมณ์ของตนเอง เป็นการประเมินภาวะอารมณ์และแสดงอารมณ์ของตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับบุคคล สถานที่ เป็นผู้รู้จักภาวะอารมณ์ของตนจะต้องสามารถรับรู้ ระบุ และจำแนกภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับตนได้ ซึ่งจะส่งผลให้สามารถปรับแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างดี ซึ่งระดับอายุมีผลต่อการรับรู้อารมณ์ บุคคลที่มีอายุมากขึ้นจะมีการรับรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้ถูกต้องมากขึ้น

2. การควบคุมอารมณ์ เป็นความสามารถในการควบคุม กำกับ ดูแล ภาวะอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ ทั้งในด้านของกาย วาจา และใจ

3. การใช้ชีวอารมณ์ เป็นความสามารถในการควบคุม กำกับ ดูแล ภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นในการแก้ปัญหา หรือการปรับตัว เช่น อารมณ์ดี ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และพบว่า บุคคลแต่ละคนจะมีความสามารถในการใช้ประโยชน์ จากภาวะอารมณ์ของตนได้ต่างกัน

ซาโลเวย์ และเมเยอร์ (ญาดา หลาวเพชร.2544 ; อ้างอิงจาก Salovey & Mayer. 1997) ได้ปรับปรุงองค์ประกอบของความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ใหม่ เนื่องจากนิยามขององค์ประกอบเดิม มีขอบเขตจำกัดไม่สามารถอธิบายในมุมกว้างได้ โดยเฉพาะบทบาทของการคิดที่มีผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของบุคคล จึงได้เสนอโมเดลที่ปรับปรุงใหม่ไว้ เป็น 4 ขั้นตอน ตามลำดับดังนี้

1. การรับรู้ การประเมิน หรือการตีความ และการแสดงออกของอารมณ์ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย

1.1 ความสามารถในการระบุภาวะอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของตนเองได้อย่างถูกต้อง

1.2 ความสนใจในการระบุภาวะอารมณ์ของผู้อื่นได้

1.3 ความสามารถในการแสดงออกของอารมณ์ได้ถูกต้อง แสดงความต้องการได้ตรงตามความรู้สึกอย่างเหมาะสม และถูกกาลเทศะ

1.4 ความสามารถในการจำแนกความรู้สึกต่างๆ ได้ถูกต้อง

2. การเกื้อหนุนของอารมณ์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

2.1 ความรู้สึก หรืออารมณ์ สามารถช่วยในการจัดลำดับ ความสำคัญเพื่อแก้ปัญหาได้

2.2 อารมณ์ที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน จะเกื้อหนุนในการตัดสินใจได้ดียิ่งขึ้น โดยรู้ว่าจะไม่ให้เหตุการณ์นั้นๆ เกิดขึ้นอีกและจดจำความรู้สึกต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น เช่น ความผิดพลาด ที่เกิดขึ้นทำให้เกิดความรู้สึกเสียใจ และมองสถานการณ์หรือปัญหาได้หลายด้านมากยิ่งขึ้น

2.3 อารมณ์หรือความรู้สึกที่เปลี่ยนไป ทำให้ความคิดเปลี่ยนไปด้วย สามารถคิดในทางสร้างสรรค์ ละเอียดยรอบคอบ และมองสถานการณ์หรือปัญหาได้หลายได้มากยิ่งขึ้น

2.4 ภาวะอารมณ์ต่างๆ ทำให้บุคคลหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังๆ ได้ดีขึ้น ความรู้สึกเป็นสุข ช่วยทำให้จิตใจเปิดกว้าง รับฟังความคิดเห็น มีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3. การเข้าใจ การวิเคราะห์ และการใช้ความรู้สึกเกี่ยวกับอารมณ์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

3.1 สามารถระบุความรู้สึก หรืออารมณ์ได้ เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างอารมณ์กับพฤติกรรมและคำพูดได้ เช่น ความรู้สึกไม่ชอบกับเกลียด ความสมหวังกับการดีใจ ความชอบกับรัก

3.2 สามารถตีความหมายของอารมณ์ที่เกิดขึ้นสืบเนื่องจากอารมณ์หนึ่งๆ ได้ เช่น พลัดพรากสูญเสีย ทำให้เกิดความเศร้าใจ

3.3 สามารถเข้าใจอารมณ์ที่ซับซ้อนได้ เข้าใจอารมณ์ความรู้สึกอย่างที่เกิดขึ้น โกล่เกลียดกันได้ เช่น ความรู้สึกทั้งรัก ทั้งเกลียด เป็นผลจากอารมณ์ร่วมของความโกรธ และความกลัว

3.4 สามารถเข้าใจถึงความผันแปรของอารมณ์ หรือความรู้สึกต่างๆ ได้ เช่น การเปลี่ยนจากความโกรธเป็นความละอายใจ

4. อารมณ์ช่วยส่งเสริมพัฒนาความสามารถทางสติปัญญา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อยดังนี้

4.1 สามารถรับหรือเปิดรับต่อความรู้สึกหรืออารมณ์ต่างๆ ทั้งในด้านบวกและด้านลบได้ตามความเป็นจริง

4.2 สามารถคิดใคร่ครวญได้ว่าจะยึดหรือปล่อยวางตนออกจากอารมณ์ความรู้สึกอันใดอันหนึ่งได้ โดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้รับ และคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อตนเองและผู้อื่น

4.3 รับรู้และเข้าใจ ความรู้สึกหรืออารมณ์เหล่านั้น อย่างชัดเจนและถูกต้อง มีเหตุผล รู้ว่าอารมณ์เหล่านั้น จะส่งผลต่อการปฏิบัติของตนเองได้อย่างไร

4.4 สามารถบริหารจัดการภาวะอารมณ์ของตนและผู้อื่นได้ ลดความรุนแรงของอารมณ์ทางลบได้ รวมทั้งสามารถแสดงอารมณ์ในทางบวก ได้โดยไม่บิดเบือนหรือใช้กลวิธีในการป้องกันตนเองมากเกินไป

บาร์ออน (ญาดา หลาวเพชร.2544 ; อ้างอิงจาก Bar - on) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน 15 คุณลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. ความสามารถในตนเอง ซึ่งเป็นความสามารถที่มีองค์ประกอบย่อย ดังนี้

- 1.1 ความสามารถในการเข้าใจภาวะอารมณ์ของตน
- 1.2 มีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตน
- 1.3 มีการตระหนักรู้แห่งตนและความเป็นอิสระเอกเทศ

2. ความสามารถระหว่างบุคคลประกอบด้วย

- 2.1 การตระหนักรู้เท่ากันในความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น
- 2.2 มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น
- 2.3 มีน้ำใจ เอื้ออาทร ห่วงใยผู้อื่น
- 2.4 มีความรับผิดชอบต่อสังคม

3. ความสามารถในการปรับตัวประกอบด้วย

- 3.1 มีความยืดหยุ่นในความคิด ความรู้สึก ความรู้สึกของตนได้ดี
- 3.2 สามารถเข้าในสถานการณ์ต่างๆ และสามารถตีความได้ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง
- 3.3 มีความสามารถในการแก้ปัญหาและสภาวะการณ์เฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี

4. มียุทธวิธีในการจัดการกับความเครียดประกอบด้วย

- 4.1 สามารถจัดการกับความเครียดได้เป็นอย่างดี
- 4.2 สามารถควบคุมอารมณ์แสดงออกได้อย่างเหมาะสม

5. การจูงใจตนเองและสภาวะอารมณ์

- 5.1 การมองโลกในแง่ดี
- 5.2 สร้างความสนุกสนานให้เกิดแก่ตนเองและผู้อื่นได้ดี

5.3 รู้สึกและแสดงออกถึงความรู้สึกที่เป็นสุขให้ปรากฏได้

คูเปอร์ และซาวาฟ (ลักษณะ แพทยานันท์. 2542 : 30 - 31 ; อ้างอิงจาก Cooper & Sawaf. 1997) ได้เสนอโครงสร้าง ของความฉลาดทางอารมณ์ไว้เพื่อสะดวกแก่การวัดที่เรียกว่า EQ Map ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน คือ

1. ความรอบรู้ในอารมณ์ (Emotional Literacy) หมายถึง การรู้จักอารมณ์ตนเอง รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในอารมณ์ของตน ซึ่งจะทำให้เกิดการรับรู้ การควบคุมตัวเอง และมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีพลังอำนาจในตนเอง ได้แก่ ความซื่อสัตย์ทางอารมณ์ (Emotional Honesty) คือ การรับรู้อารมณ์ของตนเองตรงตามความเป็นจริงอย่างถูกต้อง การสร้างพลังอารมณ์หรืออารมณ์ที่มีพลัง (Emotional Energy) คือ การรวบรวมอารมณ์ของตนให้เกิดเป็นพลังที่สร้างสรรค์ การรับผลย้อนกลับของอารมณ์ (Emotional Feedback) คือ รู้ว่าอารมณ์ทุกอารมณ์มีความสำคัญ เพราะสามารถทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง หรือเป็นโอกาสในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้ การสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยง และการหยั่งรู้ด้วยตนเอง และความเป็นจริง (Emotional Connection & Intuition)

2. ความเหมาะสมทางอารมณ์ (Emotional Fitness) หมายถึง การปรับวางอารมณ์ของตนได้อย่างยืดหยุ่น เป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้ตนเองและผู้อื่น ได้แก่ การสร้างความเชื่อถือได้ ให้เกิดแก่ตนเอง (Authenticity) การเป็นผู้ที่ไว้วางใจได้ การสร้างสรรค์อยู่ตลอดเวลา ไม่พอใจที่จะอยู่กับที่ (Constructive Discontent) และความสามารถในการกลับคืนสู่สภาพปกติและการเดินหน้าต่อไป (Resilience & Renewal)

3. ความลึกซึ้งทางอารมณ์ (Emotional Depth) หมายถึง ระดับความลึกซึ้งของอารมณ์ ที่เอื้อต่อการพัฒนาเป็นการสำรวจแนวทางที่จะปรับชีวิตและหน้าที่การงานของตนให้ตรงกับเป้าหมายและศักยภาพของตนเอง ได้แก่ ความผูกพันในงาน ความรับผิดชอบ และการมีสติ การมีเป้าหมายและศักยภาพที่โดดเด่น ความซื่อตรง ทำงานอย่างซื่อสัตย์ และยืดหยุ่นในหลักจริยธรรม มีสัจจะรักษาคำพูด คำพูดกับการกระทำตรงกัน มีคุณธรรม กล้ายอมรับข้อผิดพลาดของตนเองอย่างเปิดเผย และสามารถโน้มน้าวใจผู้อื่นได้โดยปราศจากการใช้อำนาจ

4. ความผันแปรของอารมณ์ (Emotional Alchemy) เป็นความสามารถในการใช้อารมณ์และสัญชาตญาณ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีสมรรถภาพในการเผชิญปัญหาและความกดดันต่างๆ ได้แก่ การแสดงการหยั่งรู้ได้ ความสามารถในการคิดใคร่ครวญ การเล็งเห็นโอกาสและการสร้างอนาคต

โกลแมน (ญาดา หลาวเพชร .2544 ; อ้างอิงจาก Goleman. 1995) ได้เสนอองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ ตามแนวคิดของสาโลเวย์ และเมเยอร์ (Salovey & Mayer. 1990) ไว้ 5 ด้าน คือ

1. การรับรู้อารมณ์ตนเอง (Know one's Emotion) หมายถึง การตระหนักรู้ตนเอง เป็นการรับรู้และเข้าใจความรู้สึกนึกคิด และอารมณ์ของตนเองตามความเป็นจริง และสามารถควบคุมอารมณ์ความรู้สึกของตนเองได้

2. การบริหารจัดการอารมณ์ของตนเอง (Managing Emotion) คือ ความสามารถในการควบคุมจัดการกับความรู้สึก หรือภาวะอารมณ์ของตนที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ และสามารถควบคุมตนเองได้ เพื่อไม่ให้เกิดความเครียด มีเทคนิคการผ่อนคลายความเครียด สลัดความวิตกกังวลที่รุนแรงต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว สามารถนำพาอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของตนให้กลับสู่สภาวะปกติได้อย่างรวดเร็ว

3. ความสามารถในการจูงใจตนเอง (Motive Onself) เป็นความสามารถในการจูงใจ ตนเอง สามารถควบคุมความต้องการและแรงกระตุ้นได้อย่างเหมาะสม สามารถรอคอยการตอบสนองความต้องการ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ดีกว่า มองโลกในแง่ดี สามารถจูงใจและให้กำลังใจตนเองได้

4. การรับรู้อารมณ์และความต้องการของผู้อื่น (Recognizing Emotion in Others) เป็นการรับรู้ อารมณ์ และความต้องการของผู้อื่น เห็นอกเห็นใจผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเราและสามารถแสดงออกได้อย่างเหมาะสม

5. ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Handling Relationship) หมายถึง ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นและสามารถรักษาสัมพันธภาพไว้ได้เป็นอย่างดี

ในปี ค.ศ. 1998 โกลแมน (Goleman) ได้เสนอกรอบแนวคิดเกี่ยวกับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ไว้ 2 หมวด 5 องค์ประกอบ และ 25 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ (Goleman. 1998 : 26 - 27)

องค์ประกอบด้านความสามารถส่วนบุคคล

1. การตระหนักรู้ในตนเอง (Personal competence) หมายถึง การตระหนักรู้ในอารมณ์ ความรู้สึกของตนเองตามความเป็นจริง รวมทั้งรู้ผลของอารมณ์ที่เกิดขึ้นสามารถประเมินตนได้ตามความเป็นจริง รู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง มีความมั่นใจในตนเอง เชื่อมั่นในความสามารถและคุณค่าของตนเอง

1.1 การตระหนักรู้ในอารมณ์ของตนเอง (Emotional Awareness) มีความสามารถในการระบุภาวะอารมณ์ของตนเองได้อย่างถูกต้อง รู้ถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดอารมณ์และความรู้สึกนั้นๆ และคาดคะเนผลที่จะตามมาได้

1.2 ประเมินตนเองได้อย่างถูกต้อง (Accurate Self - Assessment) สามารถประเมินตนเองได้ตามความเป็นจริงรู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเอง

1.3 ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self - Confidence) มีความมั่นใจในตนเอง เชื่อมั่นในความสามารถและคุณค่าภายในตนเอง

2. ความสามารถในการควบคุมตนเอง (Self regulation) คือ ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์และแรงกระตุ้นภายในได้อย่างเหมาะสม เป็นคนซื่อสัตย์ น่าไว้วางใจ มีคุณธรรมและความรับผิดชอบ มีความสามารถในการปรับตัวยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ชอบสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ มีความคิดเปิดกว้างกับข้อมูลใหม่

2.1 การควบคุมตนเอง (Self control) สามารถควบคุมอารมณ์และแรงกระตุ้นภายในตนเองได้อย่างเหมาะสม

2.2 เป็นที่ไว้วางใจ (Trustworthiness) เป็นคนซื่อสัตย์ เป็นที่ไว้วางใจ มีคุณธรรม

2.3 รู้จักคิดในการกระทำสิ่งต่างๆแสดงความรับผิดชอบในการปฏิบัติของตน (Conscientiousness)

2.4 มีความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) หมายถึง การเปิดกว้างกับความคิด วิธีการ และข้อมูลใหม่

2.5 สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ (Innovation) หมายถึง การเปิดกว้างกับความคิด วิธีการและข้อมูลใหม่ๆ

3. มีแรงจูงใจ (Motivation) สามารถสร้างแรงจูงใจและจูงใจตนเองได้ โดยใช้แนวโน้มจากอารมณ์ นำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ มีความผูกพันยึดมั่นกับเป้าหมายของกลุ่มและองค์การ มีความคิดริเริ่ม

และพร้อมที่จะปฏิบัติเมื่อมีโอกาส มองโลกในแง่ดี เผชิญกับปัญหา และอุปสรรคได้อย่างไม่ย่อท้อจนสำเร็จ บรรลุเป้าหมาย

3.1 มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Drive) หมายถึง พยายามที่จะปรับปรุงให้ได้ มาตรฐานอันดีเลิศ

3.2 มีความผูกพัน (Commitment) ยึดมั่นกับเป้าหมายของกลุ่มและองค์กร

3.3 มีความคิดริเริ่ม (Initiative) หมายถึง มีความคิดใหม่ๆ และพร้อมจะปฏิบัติเมื่อมี โอกาส

3.4 มองโลกในแง่ดี (Optimism) หมายถึง สามารถเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคได้อย่าง ไม่ย่อท้อจนสำเร็จตามเป้าหมาย

องค์ประกอบด้านความสามารถทางสังคม (Social competence)

4. ความสามารถในการหยั่งรู้ความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น (Empathy) หมายถึง มีความ สามารถในการรับรู้ความรู้สึกและมุมมองของผู้อื่น สนใจและห่วงใยในผู้อื่น รับรู้ในความต้องการของผู้อื่นที่มา ติดต่อสัมพันธ์กับเราได้ดี เข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้โอกาสผู้อื่น และตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่มและคาดคะเนถึงความสัมพันธ์ของบุคคลในกลุ่มได้

4.1 การเข้าใจผู้อื่น (Understanding Other) มีความสามารถในการรับรู้ความรู้สึกและมู มองของผู้อื่น สนใจและห่วงใยในผู้อื่น

4.2 การพัฒนาผู้อื่น (Developing Other) สามารถทราบถึงข้อมูลควรปรับปรุงของผู้อื่นและ การส่งเสริมพัฒนาความรู้ความสามารถของเขา

4.3 การมีจิตใจใฝ่บริการ (Service Orientation) หมายถึง การรับรู้คาดคะเนถึงความ ต้องการของผู้ที่มาติดต่อสัมพันธ์กับเราได้ดี

4.4 เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล (Leveraging Diversity) หมายถึง การให้โอกาสผู้ อื่น มองเห็นความเป็นไปได้จากการมองเห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่ถือเขาถือเรา

4.5 ตระหนักถึงความคิดเห็นในกลุ่ม (Political Awareness) หมายถึง ความสามารถในการ ตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่มและทราบความสัมพันธ์ของบุคคลในกลุ่มได้

5. ทักษะทางสังคม (Social Skill) เป็นความคล่องในการติดต่อกับผู้อื่นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและแสวงหาความร่วมมือจากผู้อื่นได้ดี โดยสามารถโน้มน้าวบุคคลอื่นได้อย่างนุ่มนวล แนบเนียน และได้ผล มีทักษะในการสื่อสาร และการบริหารจัดการกับข้อขัดแย้ง มีความเป็นผู้นำ กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง สร้างพันธมิตรความผูกพัน เสริมสร้างความร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย สร้าง สมรรถนะของทีมงานเพื่อให้เกิดพลังความร่วมมือ

5.1 การมีอิทธิพลต่อผู้อื่น (Influence) หมายถึง กลยุทธ์ในการโน้มน้าวบุคคลอื่นอย่างได้ ผล

5.2 การสื่อสาร (Communication) หมายถึง การมีทักษะในการสื่อสาร สามารถสื่อสารได้ ชัดเจน ถูกต้อง นุ่มนวล น่าเชื่อถือ

5.3 การบริหารข้อขัดแย้ง (Conflict Management) หมายถึง การเจรจาแก้ไขข้อขัดแย้งได้ อย่างเหมาะสม

5.4 ความเป็นผู้นำ (Leadership) สามารถแนะนำและเป็นตัวอย่างให้บุคคลหรือกลุ่มได้

5.5 กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยน (Change Catalyst) สามารถกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี

5.6 การสร้างพันธะผูกพัน (Building Bonds) การสร้างความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

5.7 การร่วมมือร่วมใจ (Collaboration and Cooperation) หมายถึง การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดี และการให้ความร่วมมือ

5.8 การสร้างทีมงาน (Team Capabilities) หมายถึง การสร้างพลังร่วมของกลุ่มในการมุ่งสู่เป้าหมาย

เวซินเจอร์ (รัตติกรณ์ จงวิศาล. 2542 : 90 – 93 ; อ้างอิงจาก Weisinger. 1998) ได้เสนอองค์ประกอบของความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การใช้ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ภายในตน คือ การพัฒนาและใช้ความฉลาดทางอารมณ์เพื่อพัฒนาตนเอง

1.1 การพัฒนาการรู้จักตนเองให้สูงขึ้น คือ ความสามารถในการสังเกตตนเองจากการกระทำ และสามารถมีอิทธิพลต่อการกระทำของตนเอง เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง เช่น ท่านรู้ว่าเสียงของท่านกำลังดังขึ้น เนื่องจากโกรธลูกค้า ท่านรู้ว่าลูกค้ามีความสำคัญต่อท่าน ท่านอาจจะลดเสียงลง และระบายความโกรธออกไป

1.2 การจัดการอารมณ์ การเข้าใจอารมณ์เหล่านั้น และใช้ความเข้าใจนั้นจัดการกับสถานการณ์อย่างได้ผลดี เนื่องจากอารมณ์เป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กันของความคิดและพฤติกรรมในการสนองต่อเหตุการณ์ภายนอก โดยท่านสามารถจัดการกับความรุนแรงของอารมณ์ ให้ลดลงมาอยู่ในระดับที่ท่านสามารถคิดแก้ปัญหาให้ได้มาซึ่งวิธีการที่ดีที่สุดในการแก้ไขสถานการณ์

1.3 การกระตุ้นตนเอง ความสามารถในการกระตุ้นตนเองเพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จ สามารถจัดการกับความท้อถอยที่เกิดขึ้น โดยอาจใช้แรงบันดาลใจในการกระตุ้นเอง จากเพื่อน ครอบครัว หรือสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว

2. การใช้ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ของตนเองกับผู้อื่น

2.1 การพัฒนาทักษะการสื่อสาร การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพมีความสำคัญมากต่อการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การสื่อสารที่ไม่ดี โดยใช้คำและท่าทางที่ไม่เหมาะสมหรือเข้าใจความหมายผิด สามารถนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ไม่น่าพอใจ ทักษะการสื่อสารที่จะช่วยให้ผลลัพธ์เป็นบวก ประกอบด้วย การเปิดเผยตนเอง การยืดหยุ่น การฟังอย่างมีประสิทธิภาพ การวิจารณ์ และการสื่อสารแบบเป็นทีม

2.2 การพัฒนาความชำนาญระหว่างบุคคล การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น คือ สามารถติดต่อกับผู้อื่น เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างมีความหมายและเหมาะสม องค์ประกอบในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น การตอบสนองความต้องการของกันและกัน การแบ่งปันความรู้สึก ความคิดเห็นระหว่างกัน โดยสามารถที่จะวิเคราะห์ความสัมพันธ์เพื่อหาวิธีการให้เกิดผลดีและมีประสิทธิภาพ

2.3 การช่วยเหลือผู้อื่นให้ช่วยเหลือตนเอง โดยสามารถเข้าใจตนเองอย่างชัดเจน รู้ว่าจะทำให้คนที่ไม่สามารถควบคุมตนเองสงบลงได้อย่างไร เป็นผู้ฟังที่ให้อารมณ์ผู้อื่นในองค์กรที่จะประสบความสำเร็จ นอกจากจะขึ้นอยู่กับบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถแล้ว ยังขึ้นอยู่กับความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการจัดการกับอารมณ์ การติดต่อสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การช่วยกันแก้ปัญหา ช่วยกันแก้ไขความขัดแย้ง ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของท่านสามารถทำให้เกิดองค์การที่มีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ได้

กรมสุขภาพจิต (2542 : 55 - 56) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ประกอบด้วย

1. ดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักและเห็นใจผู้อื่น สามารถแสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม รู้จักให้และรับ รู้จักยอมรับผิดและให้อภัย มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

2. เก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง รู้ศักยภาพของตนเอง มีแรงจูงใจสร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเอง มีความมุ่งมั่นไปสู่เป้าหมาย สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น กล้าแสดงออก และแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์

3. สุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข โดยมีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าในตนเอง มีความพึงพอใจในชีวิต และพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ มองโลกในแง่ดี รู้จักผ่อนคลาย มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข มีความสงบทางจิตใจ

นายแพทย์ประเวศ ดันดิพิวัฒนสกุล ได้กล่าวว่า “ ความดี ” เป็นความสามารถ ในเรื่องต่างๆดังนี้

1. การควบคุมตนเอง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การควบคุมอารมณ์ และความต้องการของตนเอง เป็นเรื่องความสามารถในการอดทน อดกลั้น และข่มตน ซึ่งเป็นรากฐานของคุณธรรมที่เป็นสิ่งสำคัญของตนเอง รวมทั้งเป็นเรื่องการที่รู้จักความต้องการของตนเอง ตลอดจนการแสดงออกอย่างเหมาะสม แต่ความฉลาดทางอารมณ์เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของอารมณ์ด้วย เพราะ

1.1 อารมณ์เป็นผลผลิตของความคิด และความรู้สึกเป็นผลต่อความคิด หากจะเข้าใจความคิดต้องเข้าใจอารมณ์ด้วย สาเหตุจาก

1.1.1 อารมณ์ของคนเราจะขึ้นๆลงๆ ตามสิ่งที่ถูกกระตุ้น เมื่อมีอารมณ์เกิดขึ้นแล้วจะมีการคลายตัวลงด้วย

1.1.2 สิ่งเร้ามี 2 อย่าง คือ

1.1.2.1 สิ่งเร้าจากภายนอก เช่น เสื้อผ้า เสียงเพลง สิ่งของ และสถานที่ เป็นต้น

1.1.2.2 ความคิดภายในของเรา (ความทรงจำ) สิ่งเหล่านี้คือตัวกระตุ้นที่ทำให้เกิดอารมณ์ เมื่อกระตุ้นก็จะเกิดอารมณ์ขึ้นใหม่ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าภายนอกและความคิดภายในนั่นเอง

1.2 สิ่งกระตุ้นซึ่งเป็นสิ่งเร้าภายนอกและความคิดภายในส่งผลต่อร่างกาย

1.3 คนเราไม่สามารถเปลี่ยนอารมณ์ได้ทันที แต่สามารถเปลี่ยนความคิดและกระทำได้ เช่น การพูดคุย

1.4 เราไม่จำเป็นต้องทำตามอารมณ์ แต่ก็ไม่ควรเก็บกดอารมณ์ นั้นหมายความว่าเราต้องเรียนรู้ธรรมชาติและวิธีการจัดการทางอารมณ์

1.5 ในเรื่องอารมณ์นั้นอาจลดหรือเพิ่มได้ ดังนั้นในการระบายอารมณ์นั้น จำเป็นต้องใช้เงื่อนไขเรื่องเวลาเข้ามาช่วย เพราะหากทำตามอารมณ์ทันที มักจะมีแต่ผลเสีย แต่ในบางครั้งการระบายอารมณ์อาจส่งผลเสียได้เช่นกัน เพราะหากกระทำการระบายอารมณ์ทุกครั้งจนเกิดความเคยชิน จะนำไปสู่การมีพฤติกรรมก้าวร้าวได้

นอกจากนี้ แพทย์หญิงอัมพร เบญจพลพิทักษ์ ได้นำเสนอตัวอย่างในกรณีของการไม่รู้จักอารมณ์ตนเอง ดังนี้ เด็กนักเรียนชั้น ม.4 ของโรงเรียนสาธิตที่มีชื่อเสียง มีความเครียดในเรื่องการแข่งขัน เขาถูกคุณแม่พามาพบคุณหมอเพราะว่าเรียนแย่ลง คุณแม่มองว่าลูกชายเรียนแย่ลงเรื่อยๆ คุณหมอได้สอบถามแล้วพบว่า

เด็กเป็นลูกชายคนโต พ่อแม่ไม่ได้หย่าร้างกันก็ตาม แต่มีการทะเลาะกันเสมอ บางครั้งด้วยวาจา บางครั้งด้วยกำลัง โดยคุณแม่จะหนีปัญหาดังกล่าวด้วยการไปอยู่บ้านคุณยาย แล้วพาน้องของเขไปอีก 2 คนไปด้วย แต่ให้เด็กคนนี้อยู่กับพ่อ เด็กอธิบายว่าพ่อเป็นคนเฉยๆ จนไม่รู้ว่าแท้จริงพ่อต้องการอะไร

คุณหมอบอกว่า “ เขารู้สึกอย่างไรที่เห็นพ่อแม่ทะเลาะกันอยู่เสมอ ”

เด็กตอบว่า “ เขาเข้าใจ คนที่มีความเห็นไม่ตรงกันก็ต้องขัดแย้งกัน ”

คุณหมอบอกว่า “ เขารู้สึกอย่างไร ”

เด็กตอบว่า “ เขารู้สึกเป็นเรื่องธรรมดา ”

คุณหมอต้องใช้เวลานานกว่าเด็กจะบอกว่าเขารู้สึกเสียใจกับการที่พ่อแม่ทะเลาะกัน เด็กไม่เคยรู้จักอารมณ์ของตัวเองเลย รู้แต่ว่าเวลาอยู่บ้านแล้วรู้สึกอย่างไรก็ไม่รู้ ทำอะไรไม่ประสบความสำเร็จ แต่สิ่งที่น่ากลัวคือ เด็กคนนี้ได้มีปัญหาเรื่องการเรียน แต่เขากำลังติดยาบ้า เขาไม่เคยมั่นใจว่าการที่แม่พาน้องไปด้วย โดยไม่เคยพาเขาไปด้วยนั้น เรียกความรู้สึกนี้ว่าอะไร เด็กคนนี้รู้สึกจะอายใจที่จะบอกว่าตัวเองรู้สึกอิจฉาน้อง ทั้งๆที่นั่นคือ “ อารมณ์ที่แท้จริงของเขา ” เขาจึงได้แต่พยายามแสวงหาอารมณ์ที่ทำให้เขาสบายใจขึ้น คิดเลขออก ทำอะไรได้ แล้ว “ ยาบ้า ” ก็เป็นคำตอบของเขา ตัวอย่างของเด็กคนนี้เป็นผลผลิตที่แสดงถึงการไม่รู้จักรู้จักอารมณ์ตนเอง

2. การรู้จักเห็นใจผู้อื่นหรือความเข้าใจผู้อื่น จำเป็นต้องใช้ทักษะ 2 อย่างเข้ามาช่วยได้ คือ ทักษะการฟังและทักษะการถาม ซึ่งทักษะทั้ง 2 อย่างนี้เป็นทักษะที่นักจิตวิทยานิยมใช้เพื่อการรู้และเข้าใจผู้อื่น

3. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เป็นเรื่องที่ต้องมีการฝึกมาตั้งแต่เด็ก โดยให้รู้จักช่วยตนเอง จะเห็นได้ว่า หากคนเราทำเรื่องความรับผิดชอบได้ไม่ดี จะส่งผลต่อการควบคุมตนเองและการเข้าใจผู้อื่น ดังนั้นในการฝึกเรื่องความรับผิดชอบ ควรฝึกลูกให้ช่วยตนเองตั้งแต่วัยเป็นเด็กเล็ก เพราะการสร้างวินัยในเด็กเป็นสิ่งสำคัญมาก จะสามารถทำได้อย่างราบรื่น หากเขาโตแล้ว เราต้องใช้พลังกำลังภายในถึง 2 เท่า เช่น เริ่มจากการฝึกให้เก็บของเล่นเอง โดยในช่วงแรกๆ พ่อแม่ควรช่วยลูกเก็บของเล่นด้วยกัน ต่อจากนั้นจึงค่อยให้ลูกเก็บของเล่นด้วยตนเอง ซึ่งต้องให้ฝึกกระทำอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นนิสัยต่อไป

สรุปองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ดังได้กล่าวแล้วข้างต้น จะต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนาต่อเนื่องกันมาตั้งแต่วัยเด็ก โดยเฉพาะจากการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมของพ่อแม่และผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดหรืออยู่ในสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก โดยการให้โอกาสได้รับรู้ ตีความหมายและแสดงอารมณ์ได้ถูกต้อง การสอนให้เด็กจัดการกับอารมณ์ตนเอง รู้จักรอคอย มีวินัย ควบคุมอารมณ์และเอาชนะโดยการสร้างพฤติกรรมในทางบวก รู้จักเข้าใจและเห็นในคนอื่น สร้างสัมพันธภาพหรือผูกมิตรกับคนอื่นได้ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ตามสำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต คือ ดูภาพรวมและแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านดี เก่ง และสุข ทั้งของพ่อแม่และเด็ก โดยใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของผู้ใหญ่ และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก อายุ 3 – 5 ปี ของกรมสุขภาพจิต เพื่อให้ผลการศึกษาที่ได้สอดคล้องกัน

ความฉลาดทางอารมณ์กับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

เด็กเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศไทย เป็นอนาคตของครอบครัวและชุมชน การที่จะพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพได้ ก็ต้องเริ่มจากครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันแรกที่เด็กจะได้รับการปลูกฝังวางรากฐาน และการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้อง ไม่มีสถาบันใดที่ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กได้ดีเท่าครอบครัว ซึ่งให้การเลี้ยงดูเด็กให้

เติบโตขึ้นในสังคมที่ดี ครอบครัวที่มีความอบอุ่นประกอบด้วยพ่อแม่ที่ดูแลให้ความรักความเข้าใจแก่ลูก หวังให้ลูกเติบโตพัฒนาเป็นประชากรที่มีคุณภาพ ถึงพร้อมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

เราควรเริ่มต้นพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้เกิดในเด็กโดยการเริ่มต้นจาก การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ด้วยการมีรูปแบบที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ให้เกิดขึ้น

อัจฉรา สุขอารมณ์ (2543) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กระทำได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงได้จากการที่พ่อแม่อบรมสั่งสอน โดยบอกกันตรงๆ ว่าเด็กต้องทำตัวอย่างไร เพื่อจะได้ทำตัวถูกต้องเหมาะสม บอกความถูกต้องให้แก่เด็ก การอบรมเลี้ยงดูในทางตรงนี้ เป็นการให้ระเบียบวินัยแก่เด็กด้วย พ่อแม่ต้องมีความคงเส้นคงวาในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก อย่าใช้อารมณ์เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหา ต้องทำโดยใช้ความคิดควบคู่กับอารมณ์ เพื่อให้เกิดการกระทำที่ถูกต้อง การบอกกันโดยตรงบางครั้งจะมีการให้รางวัล และการลงโทษ เห็นเด็กทำดีก็จะได้รับคำชมเชย ถ้าทำผิดก็จะมีลงโทษ ทางอ้อมเป็นการอบรมแบบไม่ได้ทำเป็นทางการ เป็นการอบรมที่เด็กได้จากการเลียนแบบหรือเด็กรับไปโดยไม่รู้ตัวจากสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเด็กนั่นเอง การอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบทางอ้อม เด็กได้เห็นตัวแบบจากพ่อแม่และจากสมาชิกในครอบครัวปฏิบัติต่อกัน จะถ่ายทอดลงสู่เด็กซึ่งเป็นผลผลิตของครอบครัว เด็กจะซึมซับสิ่งต่างๆ นั้นไว้ และจะไปแสดงออกเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ สำหรับผู้ที่พ่อแม่ การช่วยให้ลูกได้พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ เป็นเรื่องสำคัญมากเท่าๆ กับการที่พ่อแม่ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างให้เด็กเห็นและปฏิบัติตามโดยการตระหนักรู้อารมณ์ของเด็ก สามารถที่จะเห็นใจเขา ช่วยปลอบโยน ระวังอารมณ์ และชี้แนะทางจัดการกับอารมณ์เหล่านั้น และสำหรับเด็กๆ จะได้เรียนรู้บทบาทเกี่ยวกับอารมณ์ของพ่อแม่ ครอบครัวถือเป็นโรงเรียนแห่งแรกสำหรับการเรียนรู้ในเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก การที่เด็กได้รู้จักเกี่ยวกับตนเองเรียนรู้ที่จะเลือกแสดงอารมณ์ออกมาอย่างไร และเรียนรู้ว่าผู้อื่นจะโต้ตอบกับอารมณ์เหล่านั้นของเขาอย่างไร จะแสดงความคาดหวังและความกลัวของเขาออกมา โดยการเรียนรู้ไม่ได้มาจากการพูดของพ่อแม่เพียงอย่างเดียว แต่มาจกแบบอย่างการปฏิบัติของพ่อแม่ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก และอย่างของพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อกัน (Gottman , 1998)

บทบาทของพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

พ่อแม่ที่ขาดการอบรมเลี้ยงดูลูกเพื่อพัฒนา จะมี 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. พ่อแม่ที่ละเลยไม่พูดถึง ไม่สนใจ หรือเห็นอารมณ์ด้านลบของเด็กเป็นเรื่องไร้สาระน่ารำคาญ
2. พ่อแม่ที่ไม่ยอมรับอารมณ์ด้านลบของเด็กๆ และมักจะตำหนิว่ากล่าว หรือลงโทษเวลาที่เด็กแสดงอารมณ์ด้านลบออกมา
3. พ่อแม่ที่ตามใจ ยอมรับอารมณ์ด้านลบของเด็ก เห็นอกเห็นใจ แต่ก็ไม่สามารถแนะนำหรือมีขอบเขตให้กับพฤติกรรมที่เหมาะสมของเด็กได้

พ่อแม่ที่มีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้กับลูกๆ จะเริ่มต้นคล้ายกับพ่อแม่ที่ตามใจ คือเห็นใจเขา และแสดงให้เห็นว่า เราเข้าใจความรู้สึก ความเศร้าใจ หรือความโกรธของเขา แต่ทำยิ่งกว่าการเข้าใจตรงที่มีการกำหนดขอบเขตของพฤติกรรมที่เขาสามารถทำได้ และให้คำแนะนำว่าเขาควรจะทำอย่างไรต่อไปเมื่อเขารู้สึกไม่สบายใจเช่นนี้หรืออย่างน้อยที่สุดก็ช่วยกันหาทางออกร่วมกันว่าเขาควรจะทำอย่างไรที่เหมาะสมที่สุดในภาวะการณ์เช่นนั้น พ่อแม่ที่จะเป็นผู้พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้กับเด็ก โดยทั่วไปควรมีบทบาทและสร้างคุณลักษณะดังนี้ คือให้คุณค่าและความสำคัญกับอารมณ์ด้านลบของเด็กให้มากขึ้น ตระหนัก ยอมรับ และให้คุณค่าของอารมณ์ เห็นว่าอารมณ์ด้านลบเป็นอารมณ์สำคัญที่พ่อแม่ต้องเอาใจใส่ ไวต่อการรับรู้ภาวะอารมณ์ของเด็กๆ ไม่สับสน หรือกังวลต่อการแสดงออกของเด็กๆ รู้ว่าควรทำอะไร ยอมรับอารมณ์ที่เกิดขึ้น

ของเด็ก ไม่เห็นเป็นตลกขบขัน หรือไร้สาระที่เด็กๆ มีอารมณ์ด้านลบ ไม่พูดว่าเด็กควร รู้สึกอย่างไร ใช้ภาวะอารมณ์ช่วงนั้น

เป็นเวลาที่ฟังเด็กๆ เล่าถึงความรู้สึกของเขา แสดงเห็นอกเห็นใจ ปลอบโยน ช่วยเด็กๆ ใช้ภาวะอารมณ์ของตนเองมีข้อแนะนำในการจัดการกับภาวะอารมณ์ของเขา กำหนดขอบเขตของพฤติกรรม และสอนการแสดงออกที่เป็นที่ยอมรับ ด้วยการสอนให้เด็กฝึกทักษะทางอารมณ์ (อูสา สุทธิสาคร, 2542)

จากการศึกษาค้นคว้าและวิจัยทางจิตวิทยาพบว่า ความเฉลียวฉลาดทางสติปัญญามีใช้เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความสำเร็จด้านต่างๆ ทั้งด้าน หน้าที่การงาน ครอบครัว และการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข โกลแมน

(Goleman.1995) ได้ศึกษาวิจัยและสรุปว่า ความสามารถทางอารมณ์และสังคมมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของบุคคล โดยเฉพาะบุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อความสำเร็จ และการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขของบุคคลและความฉลาดทางอารมณ์สามารถเรียนรู้ ปรับปรุง พัฒนาให้เพิ่มขึ้นได้ โดยเฉพาะบิดา มารดา ครู นักการศึกษาและนักจิตวิทยา จะต้องร่วมกันวางรากฐานตั้งแต่วัยเด็ก โดยเฉพาะบิดาเป็นผู้ใกล้ชิดกับเด็ก การอบรมเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม การเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุตรย่อมสามารถพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ได้เป็นอย่างดี

เวซิงเจอร์ (Weisinger. 1998) กล่าวถึงกลยุทธ์ในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ประกอบด้วย การพัฒนาตระหนักรู้ในตนเอง การควบคุมจัดการกับอารมณ์ของตนเองและสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง พัฒนาทักษะการสื่อสารและทักษะการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น รวมทั้งพัฒนาทักษะความสามารถในการช่วยเหลือผู้อื่นให้เขาพัฒนาตนเองได้

ทศพร ประเสริฐสุข (2542 ; 32) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ว่าควรฝึกให้เด็กรู้จักคุณค่าของตนเองตามความเป็นจริง ให้มองตนเองอย่างตระหนักรู้ มองตนเองในแง่ดี สามารถชื่นชมตัวเองได้ รู้จักแยกแยะได้ว่าอารมณ์ของตนว่าชนิดใดดีชนิดใดไม่ดี รู้จักและเข้าใจ ธรรมชาติอารมณ์ของตนเองสามารถแยกแยะได้ว่าอารมณ์ใดเป็นคุณและอารมณ์ใดเป็นโทษแก่ตนเอง และเลือกแสดงออกอย่างเหมาะสมทั้งสีหน้า ท่าทาง และคำพูดรู้จักบริหารจัดการกับอารมณ์ของตนเองจำแนกรู้ว่าอารมณ์เกิดได้ทุกอย่างแต่เราไม่สามารถแสดงอารมณ์ทุกอย่างได้ รู้จักแสดงอารมณ์ และระบายอารมณ์อย่างเหมาะสม รู้จักหยุดการแสดงอารมณ์ที่ไม่ดีได้ สามารถไตร่ตรองก่อนการแสดงออก และสามารถที่จะอดทน รอคอยที่จะแสดงพฤติกรรมได้ รวมทั้งฝึกให้เด็กเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น แสดงน้ำใจ เอื้ออาทร ให้เกียรติแสดงความชื่นชมให้กำลังใจต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ฝึกให้เด็กรู้จักที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมโดยบิดามารดาเป็นแบบอย่างที่ดี และฝึกการสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์

ดุชนิ สรวงขัน (2542 ; 32 – 39) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ไว้ดังนี้

1. ฝึกให้เด็กคิดด้านบวก เนื่องจากความคิดเป็นจุดเริ่มต้นของการกระทำ และการกระทำทำได้อะไรจะกลายเป็นนิสัยของคนเรา ดังนั้นพฤติกรรมต่างๆ จึงเริ่มต้นจากความคิดของคนเรา การฝึกคิดด้านบวกควรฝึกตั้งแต่วัยต้นๆ ของชีวิต นักจิตวิทยาสสมัยใหม่ ได้ค้นพบว่าเด็กที่ได้รับการฝึกฝนให้มีความคิดในด้านบวกสูงมาจากทางบ้านและโรงเรียน จะส่งผลให้เด็กกลายเป็นคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงไปด้วย

2. ฝึกให้เด็กเป็นคนที่มีความอดทน คนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำแล้วส่วนใหญ่เป็นคนที่เอาแต่ใจตนเองไม่มีความอดทน เด็กที่ตามใจตนเองไม่ค่อยอดทน มักมีผู้ใหญ่คอยปกป้องตนเอง โดยอาจเริ่มด้วยความรับผิดชอบต่อการกิจภายในบ้านที่ชัดเจน เช่น เวลาไหนที่จะช่วยทำงานบ้านหรือเวลาไหนที่จะเล่น รวมทั้งหาโอกาสให้เด็กได้รวมกลุ่มกับเพื่อนๆ หมู่มากอยู่เสมอ จะทำให้ เด็กต้องอดทน รู้จักการรอ หรือทำอะไรให้รวดเร็วคนอื่นจะได้ไม่ต้องรอนาน มีความเห็นอกเห็นใจเพื่อนๆ เรามักจะพบว่าเด็กที่ไปค้ายอยู่เสมอมักจะเป็นคนที่มีความอดทน และมีระเบียบวินัยในตนเองสูง

3. ไม่ควรเปรียบเทียบเด็ก เด็กที่เสี่ยงต่อการเปรียบเทียบจะกลายเป็นเด็กที่อิจฉาผู้อื่น มีปมด้อย อารมณ์แปรปรวน ไม่อยากให้ผู้อื่นได้ดี ไม่มีน้ำใจ นักจิตวิทยาส่วนใหญ่ในปัจจุบันยอมรับว่า การใช้คำพูดตำหนิและการเปรียบเทียบเด็กทำให้เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์ลดลง

4. เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก ผู้ใหญ่จะต้องพัฒนาอารมณ์ของตนเองโดยตรวจตราอารมณ์ของตนเองว่าตนเองมองโลกชีวิตในด้านบวกหรือไม่ เด็กที่อยู่ใกล้ผู้ใหญ่ที่มีอารมณ์อย่างไร เด็กก็จะมีอารมณ์เช่นนั้นสูง

กรมสุขภาพจิต (2543 : 84) ได้กล่าวถึงแนวทางของบิดามารดาในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของบุตรไว้ดังนี้

1. รู้เท่าทัน หยั่งรู้ในความรู้สึกของเด็ก บิดามารดาควรแสดงความเข้าใจ ยอมรับเห็นอกเห็นใจ เอื้ออาทร ให้ความสำคัญกับบุตร แทนการตำหนิ บังคับ วิจารณ์ หรือลงโทษ ขณะเดียวกันบิดามารดาเองจะต้องระมัดระวังความรู้สึกของตนเองที่จะไม่แสดงออกในลักษณะที่ขาดการควบคุมซึ่งเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีสำหรับบุตร

2. ใช้โอกาสหรือสถานการณ์ แต่ละเรื่องสร้างความใกล้ชิดสนิทสนม โดยให้ข้อบังคลมุ่มมอง ต่างๆ เพื่อปรกอบการตัดสินใจในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม เช่น เด็ก เกิดความตื่นตระหนก เมื่อดูรายการที่เป็นเรื่องตื่นเต้น ทำให้หวาดกลัว บิดามารดาอาจใช้สถานการณ์เหล่านี้ ปลอบใจ อธิบายด้วยเหตุผล เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กล้าเผชิญสภาพการณ์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

3. รับฟังความรู้สึกและอารมณ์ของเด็กด้วยความตั้งใจ เอื้ออาทร และพยายามตรวจสอบ ความรู้สึกของเด็กโดยพิจารณาจากสถานการณ์ พฤติกรรม ภาษาท่าทาง และอากัปกิริยาที่แสดงออกในขณะที่รับฟังพ่อแม่อาจจะสะท้อนหรือสรุปในสิ่งที่ได้ยินได้ฟังมาพร้อมกับหาเหตุผลอธิบายให้เด็กเข้าใจในแง่มุมอื่นบ้าง แต่ไม่ควรสรุปหรือชี้นำ

4. ฝึกให้เด็กระบุภาวะอารมณ์ ความรู้สึกของตนได้อย่างถูกต้อง แทนการกดไว้หรือระบายออกโดยขาดการควบคุม การแสดงอารมณ์ที่เปิดเผย ตรงไปมา เป็นลักษณะพื้นฐานของผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ที่ดี รู้ตัวว่ากำลังโกรธ เสียใจ น้อยใจ อิจฉา เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการกับอารมณ์ได้อย่างถูกต้องด้วยตนเอง

5. กำหนดขอบเขตการช่วยเหลือเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กเมื่อพ่อแม่เห็นว่าเด็กเข้าใจอารมณ์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของตนเองเห็นพฤติกรรมที่พึงปฏิบัติ พ่อแม่ควรแสดงให้เด็กทราบว่าการมีอารมณ์ต่างๆ เป็นเรื่องปกติธรรมดา แต่ควรปรับปรุงวิธีการแสดงออกที่ขาดการควบคุม และให้เหมาะสมกับบุคคล เวลา สถานที่และสถานการณ์

6. ทราบถึงความต้องการที่แตกต่างกันในแต่ละวัย เพศ เด็ก ผู้ใหญ่ แสดงความรู้สึกความเข้าใจและความเอื้ออาทรแก่กัน

7. ยอมรับผิดและกล้าที่จะขอภัย ทุกคนอาจทำผิดพลาดได้ การยอมรับและกล้าขอภัยเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาปรับปรุงตนเอง

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2542 : 153 – 154) กล่าวถึงกลยุทธ์ที่บิดามารดาพึงใช้กับบุตรเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์คือ บิดามารดาควรเข้าใจถึงบุคลิกภาพที่แตกต่างกันในเด็กแต่ละคน ไม่คาดหวังว่าบุตรจะทำเช่นนั้น เช่นนี้ เคารพสิทธิส่วนบุคคลและปัจเจกชนของเด็ก ค่อยอธิบายด้วยเหตุผล ให้ข้อมูล เคารพในความคิดและเหตุผลของเด็ก ใจเย็นและอดทน ให้กำลังใจ ไม่ตำหนิติเตียน ให้คำชมในสิ่งที่เด็กทำดี ฝึกให้รู้จักขอโทษเมื่อทำผิด อย่างนำแนวทางแก้ไขของตนเองไปตัดสินใจให้เด็กยอมรับหรือปฏิบัติ แต่อาจพูดคุยถึงประสบการณ์ในการบริหารจัดการอารมณ์ของตน รวมทั้งให้โอกาสเด็กได้เผชิญกับเหตุการณ์ที่จะเป็นตัวอย่างเตือนสติ ให้รู้จักผลของบริหารอารมณ์ในลักษณะต่างๆ กัน โดยอาจดูจากภาพยนตร์ ละคร และวรรณกรรม บิดามารดาควรที่เชื่อมั่นในพัฒนาการและการเจริญเติบโต ว่าเด็กจะเรียนรู้อะไรได้มากขึ้นเมื่อเขาเจริญเติบโตมากกว่านี้

นิตยา คชภักดี (2542 : 109-112) กล่าวถึงหลักสำคัญในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ว่าจะต้องพัฒนาในองค์รวมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา โดยคำนึงถึงสุขภาพของเด็ก คือเด็กจะต้องได้รับอาหาร การพักผ่อน การออกกำลังกาย และการดูแลสุขภาพอย่างเพียงพอ ถ้าเด็กมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง ย่อมส่งผลต่อสภาวะอารมณ์ที่ดีของเด็ก

ซาปิโร (Shapiro.1997) ได้ให้ข้อคิดเห็นในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กไว้อย่างน่าสนใจดังนี้ คือ

1. ให้เด็กได้ซึมซับมาตราทางศีลธรรมของศาสนา เช่น ในศาสนาพุทธให้จดจำศีล 5 หรือทำความเข้าใจกับบัญญัติ 10 ประการในศาสนาคริสต์
2. ฝึกให้เด็กแสดงความเมตตา กรุณา ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่เลือกโอกาส ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ย่อมสามารถทำให้ผู้อื่นเป็นสุขโดยไม่เลือกโอกาสและเวลา
3. ให้ปฏิบัติงานที่เป็นบริการชุมชน (Community Service) ซึ่งอาจสอดแทรกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ชีวิตในแง่มุมต่างๆ กฎกติกาสังคม และการทำงานเพื่อส่วนรวม
4. ฝึกการพูดความจริง (Honesty) และการประพฤติปฏิบัติที่สอดคล้องกับคำพูด (Integrity) ด้วยการสร้างความไว้วางใจด้วยความดี ความตรงไปตรงมาไม่พูดปด เคารพความเป็นส่วนตัวของเด็ก การพูดคุยกันเกี่ยวกับคุณค่าจริยธรรมระหว่างสมาชิก ในครอบครัว
5. นำอารมณ์ทางลบมาเป็นอุทาหรณ์ เช่น ความละอายหรือรู้สึกผิดต่อพฤติกรรมบางอย่างนำมาเป็นประสบการณ์ที่ควรจดจำและยับยั้งชั่งใจปฏิบัติซ้ำอีก และให้เด็กรู้จักยอมรับข้อผิดพลาดและความล้มเหลวของตนความผิดพลาดเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้กับทุกคน ให้รู้สึกว่าผิดเป็นครู
6. ฝึกให้เด็กคิดและตีความต่างๆ ตามความเป็นจริงเกี่ยวกับการแสดงออกทางอารมณ์ อาจเลือกเรื่องจากนิยาย นิทาน บทภาพยนตร์ หรือละคร มาอธิบายประกอบเป็นตัวอย่างของการเป็นผู้เผชิญความเป็นจริงได้ดี
7. ฝึกให้เด็กมองโลกในแง่ดี และมีความเพียรพยายาม รู้จักบริหารเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด
8. เพิ่มความฉลาดทางอารมณ์ด้วยการเตือนตนเอง สร้างจินตนาการ เช่น เมื่อเกิดความเครียด อาจสมมุติตัวเองว่าอยู่ในสถานที่สวยงามและที่ตนเองใฝ่ฝันจะไปเที่ยวพักผ่อนทำให้เกิดความผ่อนคลายและมีกำลังใจที่จะต้องสู้ปัญหาอุปสรรคต่อไป ไม่หมกมุ่นอยู่กับความทุกข์อย่างเดียว
9. ฝึกให้เด็กเริ่มรู้จักการแก้ปัญหา ฝึกการมองปัญหาทั้งในแง่บวกและลบ ไม่ใช่มองด้านเดียว เพื่อคิดแก้ปัญหา ด้วยทางเลือกหลายๆทาง และพิจารณาความเป็นไปได้ของแต่ละทางเลือกและตัดสินใจในวิธีที่เหมาะสมและดีที่สุด
10. การปฏิสัมพันธ์ที่บิดามารดามีต่อบุตรจะมีผลต่อทักษะทางสังคมที่เด็กมีต่อผู้อื่น ฝึกให้เด็กรับรู้เรียนรู้ ดีความ ตอบสนอง และวางตนในสถานการณ์ต่างๆ ทางสังคม สามารถแก้ไขข้อขัดแย้งด้วยการประนีประนอม และเสริมสร้างทักษะในการพูดคุยของเด็กในสถานการณ์ต่างๆ
11. สร้างทักษะความเป็นผู้มีอารมณ์ขัน เด็กที่ตลก ร่าเริง มักเป็นที่ชื่นชอบของเพื่อน บิดามารดาควรเป็นต้นแบบที่ดีของความเป็นผู้มีอารมณ์ขันและใช้อารมณ์ขันเป็นเครื่องมือในการสอนคุณค่า หรือค่านิยมในชีวิตในการสร้างมิตรและคลายความตึงเครียด
12. ฝึกให้เด็กรู้จักมารยาทส่วนตัวและมารยาททางสังคม เพื่อให้เข้ากับผู้อื่นได้และให้โอกาสร่วมงาน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการของสังคม ให้โอกาสเด็กเข้าสังคมกับเพื่อนกลุ่มเพศเดียวกันหรือต่างเพศ ให้เด็กสามารถสร้างและรักษาสัมพันธที่ดีกับเพื่อนได้รู้จักการคบเพื่อนและมีเพื่อนสนิท

การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ มีส่วนสร้างคุณลักษณะจิตใจในทางบวกสร้างเสริมพฤติกรรมที่ดีของเด็ก เช่น เป็นผู้ที่มีความระมัดระวัง ชอบกล้าแสดงสิทธิของตน รู้จักเห็นอกเห็นใจและเข้าใจผู้อื่น มีทักษะในการแก้ไขข้อขัดแย้งได้ดี ปรับตัวกับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมและยังช่วยลดปัญหาต่างๆ เช่น การทำร้ายตนเอง การแสดงความก้าวร้าวเพศสัมพันธ์ก่อนวัยก่อนวัยอันควร การใช้สารเสพติด และการทะเลาะวิวาท เป็นต้น

แพทย์หญิงอัมพร เบญจพลพิทักษ์ (สินีนาฏ กำเนิดเพชร. 2544 ; อ้างอิงจาก อัมพร เบญจพลพิทักษ์) ได้ยกตัวอย่างการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ดังนี้ ในการเลี้ยงดูเด็ก พ่อเด็กวิ่งชน หากล้มแล้วร้องไห้ เราเคยกระทำต่อเด็กด้วยการบอกว่า ก. ไม่เจ็บ อย่าร้อง ข. ไม่ร้อง หยุดเดี๋ยวนี้ละ ลูกผู้ชายต้องไม่เสียน้ำตา ค. โต๊ะตัวนี้เหวี่ยงที่ทำหนู จัดการมันเลย ง. ทำทุกข้อ แพทย์หญิงอัมพร เบญจพลพิทักษ์ ได้แนะนำว่าการกระทำ ก ข ค ทั้ง 3 ข้อ เป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ เพราะในการดูแลเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก สิ่งที่เราไม่ควรทำคือ เวลาที่เด็กเจ็บ เด็กร้องไห้นั้น อย่าละเลยอารมณ์ของเด็กเนื่องจากการที่เด็กร้องไห้แสดงว่ามีบางสิ่งซ่อนอยู่ ทุกครั้งที่เด็กแสดงความรู้สึกไม่ดี ความไม่พอใจ เราต้องเปิดโอกาสให้เด็กแสดงอารมณ์ แต่ไม่ได้หมายความว่า เราปรับแบบไร้ขอบเขต เราให้เด็กแสดงอารมณ์อย่างมีขีดจำกัด เพราะนี่คือโอกาสของเราก็จะให้เด็กเห็นว่า มีอะไรบ้างที่กระทบกระเทือนเด็ก และสิ่งสำคัญซึ่งต้องทำ คือ บอกความรู้สึกของเด็กให้ตัวเด็กรู้ เช่น เวลาที่เด็กหกล้มแล้วร้องไห้ เราต้องบอกว่า “ โอ้... หนูเจ็บนะลูก หนูโมโห ” เราต้องถ่ายทอดเป็นคำพูด ซึ่งจะทำให้อาการปวดแสบปวดซาก็จะน้อยลง สิ่งนี้คือ เรากำลังสอนเรื่องอารมณ์และทักษะการพูดให้แก่เด็กด้วย จากตัวอย่างดังกล่าว มีคำถามต่อไปว่า บางครั้งเราจะพบว่าหากเด็กกำลังร้องไห้ เด็กไม่อยู่ในอารมณ์ที่จะฟัง เราควรจะทำอย่างไร แพทย์หญิงอัมพร เบญจพลพิทักษ์ ได้แนะนำว่า เราควรเข้าไปกอดเขาไว้ แล้ว โอ้...หนูเจ็บ เด็กแต่ละคนจะใช้เวลาในการสงบความรู้สึกได้ไม่เท่ากัน พ่อเด็กสงบเราจะเริ่มสอนเขาว่าเมื่อก่อนหนูเจ็บเพราะอะไร คราวหลังต้องระวังนะลูก บางครั้งเด็กเขาไม่เข้าใจในสิ่งที่เราบอก หากเด็กต้องการดื่มน้ำก็ปล่อยให้เด็กดื่มน้ำไป พ่อเด็กหายโมโหแล้วเราค่อยบอกเด็กว่าหนูหายโมโหแล้วนะ เราจึงบอกเหตุผลว่าหนูเจ็บเพราะอะไร

กรมสุขภาพจิต (2545) กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 3-5 ปี ในด้านต่างๆ โดยกล่าวว่าผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กควรทำสิ่งเหล่านี้ให้สม่ำเสมอในชีวิตประจำวันเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ให้กับเด็ก ดังนี้

1. ด้านดี

1.1 การรู้จักอารมณ์ เมื่อเด็กมีอารมณ์เกิดขึ้น เช่น โกรธ โมโห ผู้ใหญ่ควรช่วยให้เด็กรู้จักอารมณ์ของตนเอง อันเป็นพื้นฐานของการควบคุมอารมณ์ได้ในอนาคต โดยไม่ตำหนิเด็กแต่ควรแสดงท่าทีที่เข้าใจ เช่น โอบกอดเด็ก จะทำให้เด็กรู้สึกผ่อนคลาย และผู้ใหญ่ควรถามเพื่อเป็นการให้เด็กทบทวนอารมณ์ของตนเอง เช่น “ หนูรู้ตัวหรือเปล่าว่ากำลังโกรธ ” “ หนูรู้สึกวุ่นวายก็พากันร่อน้องมากกว่าหนูใช่ไหม ”

1.2 มีน้ำใจ ผู้ใหญ่ควรสอนให้เด็กรู้จักแบ่งปันสิ่งของให้คนอื่น หรือกล่าวชมเมื่อเด็กช่วยเหลือผู้อื่นทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของตัวเด็กเองและการอยู่ร่วมกันกับคนอื่น

1.3 รู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด เมื่อเด็กทำผิด เช่น เดินชนผู้อื่นโดยไม่ตั้งใจ ควรสอนเด็กให้รู้จักกล่าวคำขอโทษ เพราะการเดินชนผู้อื่นอาจจะทำให้เขาเจ็บหรือไม่พอใจได้ การขอโทษทำให้ผู้อื่นไม่ถือโทษโกรธเด็ก

2. ด้านเก่ง

2.1 กระตือรือร้น / สนใจใฝ่รู้ ผู้ใหญ่ควรมีหน้าที่สนใจเมื่อเด็กมีข้อสงสัยหรือข้อซักถาม เพราะเด็กวัยนี้มักมีความสนใจ อยากรู้ อยากเห็นสิ่งแปลกใหม่รอบตัว นอกจากนี้ผู้ใหญ่ควรส่งเสริมให้เด็กรู้จักวิธีค้นหาคำตอบอย่างง่ายที่สอดคล้องกับวัยของเด็ก

2.2 ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเด็กมักจะเกิดความหวั่นไหว ดังนั้นผู้ใหญ่ควรปลอบใจ ให้ความมั่นใจเด็กเพื่อให้เด็กอบอุ่นและปรับตัวได้ นอกจากนี้ผู้ใหญ่ควรให้เด็กได้พบปะคนอื่น ๆ นอกบ้านบ้าง เช่น พาไปเที่ยวบ้านญาติ บ้านเพื่อน หรือเล่นกับเพื่อนนอกบ้านซึ่งจะทำให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับคนอื่นหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว

2.3 กล้าพูดกล้าบอก เมื่อเด็กบอกความรู้สึก หรือแสดงความคิดเห็น ผู้ใหญ่ควรรับฟังด้วยความสนใจและถามเหตุผล ท่าทีของผู้ใหญ่จะเป็นการสนับสนุนให้เด็กมีความมั่นใจในตนเอง และผู้ใหญ่ก็จะเข้าใจเด็กมากขึ้นด้วย

3. ด้านสุข

3.1 มีความพอใจ ผู้ใหญ่ควรสนับสนุนให้เด็กทำอะไรด้วยตนเอง หรือแสดงความสามารถเฉพาะตัวเมื่อเด็กทำได้ผู้ใหญ่ควรกล่าวชมเชย จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกภูมิใจและมีความสุข

3.2 อบอุ่นใจ เด็กทุกคนต้องการให้ผู้ใหญ่อยู่ใกล้ชิด คอยปกป้องและให้กำลังใจ โดยเฉพาะเวลาเด็กเริ่มทำอะไรด้วยตนเองเป็นครั้งแรก เพราะจะทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่นใจ ไม่กังวล มีความมั่นคงทางอารมณ์ และกล้าที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองในระยะต่อไป

3.3 สนุกสนานร่าเริง ผู้ใหญ่ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่น หรือร่วมสนุกสนานเฮฮากับเพื่อน เพราะเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อชีวิตเด็ก ทั้งนี้พ่อแม่อาจจะมีส่วนช่วยกระตุ้นโดยการร่วมกิจกรรมกับเด็ก สิ่งเหล่านี้จะเป็นการฝึกให้เด็กเป็นคนอารมณ์ดี ทั้งนี้พ่อแม่อาจจะมีส่วนช่วยผ่อนคลายอารมณ์ที่ขุ่นมัวทั้งหลายได้เป็นอย่างดี สำหรับเด็กที่มีท่าทางหงอยเหงา ผู้ใหญ่ไม่ควรละเลย แต่ควรสนับสนุนให้เด็กร่วมในกิจกรรมที่สนุกสนานกับผู้อื่น

ตันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2543 : 80 –86) ความสัมพันธ์ระหว่าง คุณพ่อคุณแม่ลูกๆ เป็นสิ่งสำคัญมากในการที่จะพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ อย่างที่กล่าวไปแล้วว่า เด็กบางคนเกิดมาก็จะเลี้ยงง่าย กินแล้วก็นอนยิ้มมีความสุข ในขณะที่เด็กบางคนจะค่อนข้างไวต่อความรู้สึก จะขี้หงุดหงิด ขี้แสบ ร้องไห้ อาจจะต้องอึดอึ้งๆ ซึ่งคนเลี้ยง พ่อแม่อาจจะรู้วิธีว่าจะทำอย่างไรที่จะทำให้เด็กนิ่งได้ หยุตร้องได้ จะเห็นว่ามีคำพูดบางอย่างที่เด็กๆ จะชอบพูด ลองมาดูกันซิว่า คุณพ่อ คุณแม่ คนเลี้ยง ควรจะตอบสนองอย่างไร เช่น

ประโยคที่ 1 เด็กจะบอกว่าจะไม่ยอมกลับไปโรงเรียน อีกแล้วเพราะครูชอบดุ ชอบดุต่อหน้าห้อง ชอบดุต่อหน้าเพื่อนๆ

ประโยคที่ 2 บอกว่า ฉันเกลียดพี่ชายจังเลย อยากให้ตายไปเร็วๆ

ประโยคที่ 3 หนูเกลียดเด็กพวกนั้นจังเลย เพราะว่าเขาไม่ยอมมาเล่นกับหนู เขาแกล้งหนู เขาเป็นคนไม่ดี

ประโยคที่ 4 คือ บอกว่า หนูไม่อยากแบ่งอะไรให้ใครทั้งสิ้น ของๆ หนูไม่ชอบที่จะแบ่งของให้ใคร

วิธีการที่จะสอนลูกสำหรับประโยคที่ 1 แทนที่จะพูดย้อนกลับกับลูกว่า “ก็เราไปทำอะไรที่ไม่ดีนะซิ คุณครูถึงได้ดุเอา” การพูดอย่างนั้นไม่ได้เสริมพัฒนาการ บุคลิกภาพหรือความรู้สึกที่ดีให้กับลูก แต่ควรจะบอกว่า “อ้อ ก็เลยทำให้หนูอายใช่ไหมคะ? หนูอายที่ถูกดุหน้าห้องใช่ไหมคะ?” ไหนลองเล่าให้ฟังซิคะ ว่า

หนูทำอะไรบ้าง" แล้วค่อยๆ สอนในสิ่งที่เขาควรจะทำ สอนในสิ่งที่ไม่ควรทำ เด็กจะรู้ในสิ่งที่ควรทำ ไม่ควรทำ โดยที่ไม่ได้มีอารมณ์ ควรใช้คำพูดอย่างนี้แทนจะใช้คำพูดอย่างแรก

คำพูดประโยคที่ 2 ห้ามพูดว่า "ตายแล้วห้ามพูดอย่างนี้ มันบาปกรรมนะ อยากให้คนอื่นเขาตาย ได้อย่างไร?" แต่ควรจะต้องพูดว่า "อ้อ หนูกำลังโกรธ หนูก็เลยพูดออกไปอย่างนั้น ไหนมาลองเล่าให้ฟังซิ ค่ะว่าทำไมถึงโกรธ ที่หนูโกรธพี่เขาเพราะอะไร พี่เขาทำอะไร?" แล้วก็ให้เด็กเริ่มเล่าให้ฟัง หลังจากนั้น ค่อยๆ สอนเขาว่าสิ่งที่พี่ทำนั้น พี่อาจจะไม่ได้ตั้งใจ ทำให้เขามองคน มองโลกในแง่ดี ทำให้ความโกรธของเขาลดลง ทำให้เขารู้สึกตอบสนองในสิ่งที่ถูกต้อง

คำพูดประโยคที่ 3 ห้ามพูดคำว่า "ถ้าเราไม่แย่มากๆ อย่างนี้เพื่อนเขาก็คงอยากจะเล่นด้วยหรือ" "คือ ใช้คำพูดเยาะเย้ย เหยียดหยามซ้ำเติม ซึ่งไม่ได้ช่วยให้เขารู้สึกดีขึ้นเลย แต่ก็ควรจะบอกว่า "โอ้ หนูก็เลยรู้สึกแยเลยใช่ไหมคะที่เพื่อนๆ เขาไม่เล่นด้วย ไหนลองมาเล่าให้ฟังซิคะ ว่าทำไมเขาถึงไม่อยากเล่นด้วย เพราะว่าเขาจะเล่นอะไร แล้วหนูจะเล่นอะไร" ซึ่งตรงนี้ก็จะเป็นเหตุการ์ณตรงนั้นมาเป็นสิ่งที่สอนลูกได้ เด็กเล็กๆ ส่วนใหญ่จะเอาแต่ใจตัวเอง อยากจะเล่นเกมส์ ตามกฎเกณฑ์ของตัวเอง ไม่อยากเล่นตามกฎเกณฑ์ของคนเพื่อน ซึ่งแน่นอนตอนแรกๆ เพื่อนอาจจะรับได้ แต่ถ้าหากว่าทุกครั้งในการเล่นกันจะต้องเล่นเกมส์ตามใจของหนูคนเดียวหมด เพื่อนๆ ก็คงจะไม่สนุก ก็จะใช้เป็นวิธีสอนลูกได้เช่นกัน ไม่เป็นไร เดี่ยวคราวหน้าหนูก็ต้องเล่นตามกฎของเพื่อนบ้าง เราสลับกัน ก็เป็นตัวอย่งที่สามารถจะสอนให้ลูกประพฤติในสิ่งที่ถูกที่ผิด และจะช่วยในเรื่องของพัฒนาอารมณ์เขาด้วย ช่วยในวิธีคิดของเขาด้วย

คำพูดประโยคที่ 4 ที่เขาไม่ยอมแบ่งปันสิ่งของแทนที่จะไปพูดว่า "แยแล้ว หนูเป็นเด็กที่ไม่ดีเลย หนูเป็นคนที่ไม่เห็นแก่ตัวที่สุด" ห้ามใช้คำพูดอย่างนี้เด็ดขาด เพราะเป็นคำพูดในทางลบ เป็นการที่จะทำให้เด็กโกรธมากขึ้น ทำให้เด็กรู้สึกว่าตนเองเป็นคนที่ไม่ดี และเขาจะไม่รู้ว่าจะได้ตอบและมีพฤติกรรมอย่างไรที่ถูกต้อง ควรจะค่อยๆ พูดกับเขา "โอ้ จริงเลยมันคงยากนะที่เราจะร้องไปแบ่งของให้คนอื่น เพราะมันเป็นของที่หนูชอบ มันมีค่ามากเลยใช่ไหมคะ ไม่เป็นไร เดี่ยวลองไปหาอย่างอื่นเล่น " พยายามหาสิ่งของอย่างอื่นแทนให้เขาค่อยๆ รู้จักวิธีที่จะแบ่งปันทีละนิดจะพบว่าเด็กเล็กอายุแค่ 3 ขวบ เขาก็สามารถที่จะเรียนรู้ภาษาสังคมที่ไม่ใช่คำพูด เขาสามารถที่จะรับรู้ท่าทางของผู้ใหญ่ได้ เขาอาจจะรู้เรื่องของคนอื่นได้หมดเขาจะต้องรู้วิธีที่จะจัดการกับอารมณ์ ของเขาให้ได้อย่างที่กล่าวไปแล้วข้างต้นว่า ถ้าหากว่าเขาไม่สามารถที่จะจัดการกับอารมณ์ได้ ก็จะทำให้ไม่มีใครกล้าเข้า

ความรู้สึกเห็นอกเห็นใจคนอื่น เป็นพื้นฐานของจริยธรรมคุณธรรม เมื่อพูดถึงความรู้สึกเห็นอกเห็นใจคนอื่น มันเป็นความรู้สึกที่ไม่ใช่คำพูด มันเป็นความรู้สึกที่แสดงออกมาทางท่าทาง และนักจิตวิทยาหลายท่านเชื่อว่า มีต้นกำเนิดมาตั้งแต่เล็กๆ แล้วตั้งแต่เป็นทารก ผู้ใหญ่ไม่ควรจะไปลบความรู้สึกที่เป็นทางลบทันที ก่อนอื่นควรจะรับรู้ความรู้สึกของเขาก่อน เช่น ถ้าเขาเศร้าก็ไม่เข้าไปพูดกับเขาว่า "อ้อ เสียใจจริงๆ เหมอไม่เห็นน่าจะเสียใจ" การที่เราไปหยุดเด็กอย่างนั้น ก็ทำให้เขาเก็บกดความรู้สึกต่างๆ เอาไว้ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่ดี เขาจะต้องรู้สึกแสดงออกอย่างเหมาะสม การเก็บสะสม อารมณ์เบื้อ อารมณ์ซึมเศร้าเอาไว้วันๆ ไม่ใช่สิ่งที่ดี พบว่า อารมณ์ของเด็กทารกนั้น ก็ขึ้นอยู่กับอารมณ์ของคนเลี้ยง อารมณ์ของคุณแม่ มีงานวิจัยพบว่า คุณแม่ที่ซึมเศร้าก็จะทำให้เด็กซึมเศร้าเช่นกัน และถ้าตรวจคลื่นสมองของเด็ก พบว่า สมองส่วนหน้าที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับอารมณ์ มีคลื่นสมองที่ผิดปกติไป แต่ถ้าหากว่าคุณแม่ซึมเศร้ามากก็คงจะไม่ใช่ไรที่จะบอกกับลูกว่าคุณแม่รู้สึกอย่างไรในขณะนั้น แต่จะต้องไม่หมกมุ่น ให้รู้สึกอย่างนั้นมากจนเกินไป

วิธีการเพิ่มความฉลาดทางอารมณ์ให้ลูก ก็คือ การที่คุณพ่อคุณแม่เป็นแบบอย่างที่ดี คุณพ่อคุณแม่ควบคุมอารมณ์ได้ดี ถ้าหากว่าโกรธก็เดินหนีไปเสีย หายเครียดหายโกรธแล้วค่อยๆ มาอธิบายด้วยเหตุด้วยผล คุณพ่อคุณแม่แสดงออกทางอารมณ์อย่างถูกต้อง การสอนให้ลูกมีพฤติกรรมมีการคิด มีการแสดงออก

อย่างถูกต้องเหมาะสมก็เป็นสิ่งหนึ่งการสอนให้ลูกมีอารมณ์ที่ถูกต้อง ในขณะที่เดียวกันก็มีความมั่นใจในตัวเอง วิธีการปฏิบัติก็คือคุณพ่อคุณแม่จะต้องไม่คาดหวังจนเกินไป จะต้องให้พอเหมาะกับความสามารถของลูก และที่สำคัญก็คือ จะต้องไม่เน้นที่ผลหรือความสำเร็จ แต่จะต้องเน้นถึงวิธีปฏิบัติ ถ้าหากว่าลูกปฏิบัติอย่างเต็มที่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นการเรียน ไม่ว่าจะเป็นการร้องเพลง การเต้นรำ หรือกิจกรรมต่างๆ ที่เขาทำ ถ้าหากว่าเขาพยายาม เต็มที่แล้วนั่นเอง คือสิ่งที่คุณพ่อคุณแม่จะต้องตั้งความหวัง จะต้องชมลูกว่า โอ้โฮ ดีจังเลย พยายามเต็มที่แล้ว เพราะเด็กบางคนพยายามเต็มที่แล้ว อาจจะทำได้ที่กลางๆ หรือปลายๆ ของห้อง เด็กแต่ละคนมีความเป็นตัวของตัวเอง มีความเป็น Unique เด็กแต่ละคนจะไม่เป็นเหมือนกับคุณพ่อคุณแม่ จะต้องไม่คาดหวังว่า ลูกของเรจะต้องได้ที่ 1 ตลอดเวลา เพราะว่าการตั้งความคาดหวังดังนั้น จะทำให้ลูกเกิดความเครียด เด็กบางคนทำได้ก็อาจจะทำได้แต่ก็ต้องทำด้วยความคิดที่จะแข่งขันกับคนอื่นตลอดเวลา จะทำให้เป็นคนที่ไม่ชอบแบ่งปัน จะทำให้เป็นคนที่ไม่เห็นแก่ตัวในขณะเดียวกัน เด็กบางคนที่ไม่ได้พยายามเต็มที่แล้ว ไม่ได้ที่ 1 ก็จะมีความรู้สึกไม่ได้ทำให้คุณพ่อคุณแม่ตามที่คาดหวัง ไม่ได้ที่ 1 ก็จะมีรู้สึกว่าตัวเองไม่มีคุณค่า ไม่มีความสามารถ เป็นการลดความฉลาดทางอารมณ์ของลูก เป็นการทำให้ลูกไม่มีความภูมิใจ ไม่มีความเชื่อมั่นในตัวเอง ดังนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดไม่ว่าจะเป็นคำพูด สายตา กิริยา พฤติกรรมทางผู้ใหญ่ต้องแสดงออกมาให้ลูกรู้ว่าเขาเป็นคนที่มีความค่า เขาเป็นที่รักของทุกๆ คน พ่อแม่ที่เป็นแบบนี้ลูกก็จะเป็นแบบนี้ ลูกก็จะโตขึ้นเป็นคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ดี

วิธีช่วยในการที่จะเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่หรือว่าเด็กก็ตาม สามารถทำได้ไม่ยากนัก ส่วนหนึ่งก็คือการชม วิธีการที่จะนึกถึงคำชม ก็คือ

1. อาจจะนึกถึงรูปร่างหน้าตา กิริยาของเขา การแต่งเนื้อแต่งตัวของเขา ซึ่งอาจจะชมว่า โอ้โฮ หนูหน้าตาน่ารัก หรือชุดหนูสวยจังเลย หรือแม้แต่ผู้ใหญ่เองก็อาจจะชมว่าวันนี้คุณทำผมสวยจัง ก็จะทำให้คนที่รับคำชมรู้สึกดี
2. นึกถึงสิ่งที่เขามี Think what people have และชื่นชมกับสิ่งที่เขามี ก็คือว่า ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ ก็จะทำให้เขามีความรู้สึกดี มีความสุข เป็นการทำให้คนที่อยู่รอบตัวมีความสุข
3. นึกถึงสิ่งที่เขาทำ Think what people do สิ่งที่เขาทำได้ดี เช่น โอ้โฮ ฝีมือทำขนมของคุณอร่อยมากหรือฝีมือวาดรูปแจ่มจึ้งๆ ชื่นชมกับสิ่งที่เขาทำ
4. นึกถึงพฤติกรรมความเป็นเขา Think what people are เช่น เขาอาจจะเป็นคนที่มีอารมณ์ดีก็จะชมได้ว่า โอ้โฮ คุณนี่อารมณ์ดีเลย หรือเขาอาจจะเป็นคนที่มีลูกน้อง ก็ชมว่า โอ้โฮ ลูกน้องโชคดีจังเลย มีเจ้านายที่ดีที่รักลูกน้อง ทำให้เขารู้สึกมีความสุข
5. นึกถึง think what people behave วิธีที่คนปฏิบัติหรือพฤติกรรมของเขา เช่น ถ้าหากว่าคุณพ่อเป็นคนที่บ้านเร็วเป็นกิจวัตรประจำวัน คุณแม่ก็อาจจะชื่นชม เช่น พ่อ น่ารักจังเลย พ่อเสร็จงานแล้ว พ่อก็รีบกลับบ้านมาเล่นกับลูกคำชมเท่านี้แหละที่จะเป็นสิ่งที่ทำให้คุณพ่อรีบอยากกลับบ้านเร็วทุกวัน คนเราบางครั้งลืมนึกถึงกันและกัน การที่เราลืมนึกถึงกันและกัน ก็จะทำให้เรารู้สึกว่า เราไม่เห็นคุณค่าของเรา แต่การชมนี้ต้องเป็นการชมในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่ใช่เป็นการชมที่พรั้งหรือไม่ใช่เป็นการโกหกเลือก 1 ใน 5 หรือ 2 ใน 5 หรือ 3 ใน 5 อย่างที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ในความเป็นจริงทุกคนมีข้อดีทั้งสิ้น มีสิ่งดีๆ ที่จะได้รับคำชมทั้งสิ้น ถ้าเราทุกคนมาเริ่มชมกัน คุณพ่อคุณแม่เริ่มชมลูก คุณแม่เริ่มชมคุณพ่อ คุณพ่อเริ่มชมคุณแม่ เราก็จะมีครอบครัวที่เต็มไปด้วยความสุข ลูกๆ ก็จะได้ขึ้นมีอีคิวสูง ในขณะเดียวกันก็ต้องมีการฝึกระเบียบวินัย ลูกจะต้องรู้ ในสิ่งที่ถูกต้องหรือหรือสิ่งที่ผิด

เช่นเดียวกัน ในการที่จะทำให้ตอบสนองอารมณ์อย่างถูกต้อง ผู้ใหญ่จะต้องเข้าใจความรู้สึกของเด็กก่อน อย่างที่กล่าวไปแล้วในตัวอย่างต้นๆ ที่ว่า โกรธทำไม ไม่เห็นน่าโกรธเลย ไม่รับรู้ความรู้สึกของเขา

เขาก็ยิ่งโกรธใหญ่เลย แต่ถ้าหากว่าเขาวิ่งร้องไห้กลับบ้านมาบอกว่าเพื่อนแกล้งของเล่น อ้อ หนูโกรธเธอคะ ไหนคนดีมาหาแม่ซิคะ กอดเขาไว้ให้เขารู้สึกอบอุ่น เล่าให้แม่ฟังซิคะ ว่าทำไมหนูถึงร้องไห้ ตรงนี้แหละที่จะช่วยให้เขาได้เล่าถึงความรู้สึกให้เขาได้แสดงออกถึงความรู้สึกอย่างเหมาะสมโดยที่ผู้ใหญ่เป็นผู้ชี้นำ

แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับผู้ใหญ่

สินีนางู กำเนิดเพชร (2544 :17 –18) กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับผู้ใหญ่ กำหนดไว้ 5 ประการ คือ

1. การรู้จักอารมณ์ตนเอง เป็นพื้นฐานในการควบคุมอารมณ์เพื่อแสดงออกอย่างเหมาะสม ทำอย่างไรให้รู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง จำเป็นต้องใช้การทบทวน ลองใช้เวลาทบทวนอารมณ์ด้วยใจที่เป็นกลาง ไม่เข้าข้างตัวเอง ฝึกให้มีสติ และรู้ตัวอยู่เสมอ
2. การจัดการอารมณ์ตนเองได้ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และสามารถแสดงออกไปได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศ์ โดยใช้เทคนิคการจัดการกับอารมณ์ของตนเองด้วยการทบทวนว่า
 - 2.1 มีอะไรบ้างที่เราทำลงไปเพื่อตอบสนองอารมณ์ที่เกิดขึ้น
 - 2.2 ฝึกสังเกตตนเองว่าจะทำอะไรและและไม่ทำอะไร
 - 2.3 ฝึกรับรู้ให้เกี่ยวข้องกับด้านดี ทำอารมณ์ให้แจ่มใส
 - 2.4 หาประโยชน์จากปัญหาโดยการเปลี่ยนมุมมอง
 - 2.5 ฝึกผ่อนคลายความเครียด
3. การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง ด้วยเทคนิคการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง ดังนี้
 - 3.1 ทบทวนและจัดอันดับสิ่งสำคัญในชีวิต
 - 3.2 ตั้งเป้าหมายให้ชัดเจน
 - 3.3 มุ่งมั่นต่อเป้าหมาย
 - 3.4 ลดความสมบูรณ์แบบ
 - 3.5 ฝึกสร้างทัศนคติที่ดี
 - 3.6 หมั่นสร้างความหมายในชีวิต
4. การรู้อารมณ์ผู้อื่น ด้วยเทคนิคการรู้อารมณ์ผู้อื่น ดังนี้
 - 4.1 ให้ความสนใจในการแสดงออกของผู้อื่น
 - 4.2 อ่านอารมณ์ความรู้สึกของคนอื่น
 - 4.3 ทำความเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของบุคคล
 - 4.4 แสดงความเห็นอกเห็นใจ
5. การรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน
 - 5.1 ฝึกสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน
 - 5.2 ฝึกสร้างความรู้สึกที่ดีต่อผู้อื่น
 - 5.3 ฝึกการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ
 - 5.4 ฝึกการแสดงน้ำใจ
 - 5.5 ฝึกการให้เกียรติผู้อื่นอย่างจริงจัง
 - 5.6 ฝึกแสดงความชื่นชม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์

การศึกษาของบิดา มารดา กับความฉลาดทางอารมณ์

ระดับการศึกษาของบิดา และมารดา เป็นลักษณะชีวสังคม ตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งมีผลการวิจัยยืนยันอยู่บ้างว่ามีส่วนสัมพันธ์กับความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็ก ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของความฉลาดทางอารมณ์ได้แก่ งานวิจัยของ โกศล มีคุณ (2524) พบว่าระดับการศึกษาของบิดาเป็นตัวแปรสำคัญตัวแปรหนึ่งที่สามารถทำนายความสามารถในการสวมบทบาทของเด็กซึ่งความสามารถในการสวมบทบาทก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งของความฉลาดทางอารมณ์

วันเพ็ญ พิศาลพงษ์ และคณะ (2526) ศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูพัฒนาการทางร่างกายและความพร้อมทางการเรียนของเด็กก่อนวัยเรียนในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร พบว่าเด็กที่มีมารดามีการศึกษาระดับสูง และบิดามารดามีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรมาก จะมีความพร้อมด้านความรู้ และความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมสูงกว่าเด็กที่มีมารดามีการศึกษาระดับต่ำ ถึงแม้บิดามารดาจะมีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรมากก็ตาม

งามตา วณิชานนท์ และคณะ (2529) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งเสริมการหยั่งลึกทางสังคม พบว่า เด็กที่บิดา หรือมารดา ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีการศึกษาระดับสูง แม้อีกฝ่ายหนึ่งจะมีการศึกษาระดับต่ำ เด็กก็มีความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมสูงกว่าเด็กที่มีทั้งบิดา และมารดามีการศึกษาต่ำ ซึ่งการหยั่งลึกทางสังคมก็เป็นองค์ประกอบที่ 5 ของความฉลาดทางอารมณ์

จากผลการวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นเด่นชัดว่า ระดับการศึกษาของบิดามารดา เป็นตัวแปรหนึ่ง ที่มีส่วนสัมพันธ์กับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งอาจสรุปได้ว่า บิดามารดาที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อบุตร ในการอบรมเลี้ยงดูได้อย่างเหมาะสมกว่าบิดามารดาที่มีการศึกษาต่ำ จึงคาดหมายว่าบิดาและมารดาที่มีระดับการศึกษาสูง จะให้การส่งเสริม ทักษะทางด้านความฉลาดทางอารมณ์ ได้มากกว่า นั่นคือในครอบครัวที่มีบิดา และมารดามีการศึกษาระดับสูงหรือฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีการศึกษาสูงจะทำให้บุตรมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าครอบครัวที่มีบิดา และมารดา มีการศึกษาระดับต่ำทั้งคู่ ดังนั้นระดับการศึกษาของบิดามารดา น่าจะเป็นตัวทำนายความฉลาดทางอารมณ์ได้

ความแตกต่างระหว่างเพศเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์ ได้มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้

ชิตกมล สังข์ทอง (2536) ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวินัยตนเอง ของวัยรุ่นชาย หญิง อายุ 15-18 ปี จำนวน 120 คน โดยวินัยในตนเองหมายถึงความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์หรือพฤติกรรมของตนเองให้เป็นตามที่มุ่งหวังประกอบด้วย 7 หัวข้อคือปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของสังคม สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเอง สามารถด้านทางสิ่งยั่วต่างๆ เชื่อมั่นในตนเอง มีการตั้งเป้าหมาย รู้จักชะลอการได้รับความพอใจเพื่อสิ่งที่ดีกว่าในอนาคตสามารถคาดหวังผลของการกระทำที่เกิดขึ้นในอนาคต โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นพบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับวินัยในตนเอง และเพศหญิงมีวินัยในตนเองมากกว่าชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สเตอร์น (Stein.1997) ได้ศึกษาลักษณะความแตกต่างระหว่างเพศกับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ กลุ่มตัวอย่าง เป็นชาย 4,500 คน เป็นหญิง 3,200 คน เป็นชาวแคนาดาและอเมริกัน โดยใช้แบบวัดของ Bar-on Emotional Quotient Inventory (Bar-on EQ-I) ผลการศึกษา พบว่า เพศหญิงมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความรับผิดชอบต่อสังคม ความรู้สึกเป็นอกเห็นใจ การเอาใจเขามาใส่ใจเรา สูง

กว่าเพศชาย ส่วนเพศชายมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ทนต่อความตึงเครียด ความนับถือตนเองสูงกว่าเพศหญิง

บาร์ออน (Goleman.1998 ; citing Bar-on.1997) ได้วิเคราะห์ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ในหญิงและชายจำนวน 1,500 คน ในประเทศ ไนจีเรีย ศรีลังกา เยอรมัน อิสราเอล และอเมริกา พบว่าทั้งชายและหญิงจะมีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ไปคนละด้าน ผู้หญิงจะมีค่าการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นสูงกว่าชาย ในขณะที่ชายจะมีความเชื่อมั่นในตนเอง การมองโลกในแง่ดีการปรับตัวและการจัดการกับความเครียดได้ดีกว่าหญิง

โกลแมน (Goleman. 1998 : 7) ได้ศึกษาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ในชายหญิง 1,000 คน พบว่าผู้หญิงมีความตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง ความเห็นอกเห็นใจ และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สูงกว่าผู้ชาย ส่วนในผู้ชาย จะมีความเชื่อมั่นในตนเอง ความสามารถในการเผชิญปัญหา การควบคุมความเครียด ได้ดีกว่าในผู้หญิง แต่พบว่า องค์ประกอบโดยรวมของความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ในชายและหญิงไม่แตกต่างกัน

ทาเพียร์ มาร์ชา โลซา (Tapia, Martha and Luisa. 1998) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ตัวแปรที่ศึกษาคือ ความเฉลียวฉลาดทางสติปัญญา (Intelligence) เกรดเฉลี่ย (GPA) เพศ ระดับการศึกษาของบิดามารดา เชื้อชาติ ผลการศึกษาพบว่า เพศ และเกรดเฉลี่ย มีความสัมพันธ์กับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความเฉลียวฉลาดทางสติปัญญา ระดับการศึกษาของบิดามารดา เชื้อชาติกับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์

โรเบิร์ต โรเซนทาล (เทอดศักดิ์ เดชคง. 2542 ; 44 ; อ้างอิงจาก โรเบิร์ต โรเซนทาล. ม.ป.ป.) นักจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยฮาวาร์ดได้ทำวิจัยเกี่ยวกับ ความเข้าใจและความเห็นใจผู้อื่นโดยเขาได้สร้างแบบทดสอบ PONS (Profile of Nonverbal Sensitivity) ซึ่งเป็นการทดสอบความสามารถในการจับความรู้สึกของผู้อื่น โดยดูจากท่าทาง สีหน้า อย่างใดอย่างหนึ่งของตัวละครในวิดีโอ อารมณ์ต่างๆ ที่แสดงมีความหลากหลาย ตั้งแต่โกรธจัดจนถึงสีหน้าของโห่ สำนึกผิดหรือจากเกลียดไปสู่ความรัก โรเซนทาล ได้ทดสอบอาสาสมัครจำนวน 7,000 คน และได้ข้อสรุปว่า ความสามารถในการอ่านอารมณ์ที่ดี จะทำให้คนคนนั้น ปรับตัวกับภาวะทางอารมณ์ เข้ากับผู้อื่นได้ดี ชอบกิจกรรมมากกว่าจะเก็บตัว และพบว่าความสามารถที่จะจับอารมณ์นี้เพศหญิงจะทำได้ดีกว่าเพศชาย

คุณธรรม ศัลยพงษ์ (2542) ได้ศึกษาคูณลักษณะทางจิตใจของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงในวิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร โดยเปรียบเทียบคุณลักษณะทางจิตใจ 3 ด้าน คือ ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ ด้านความสัมพันธ์กับสังคม และด้านลักษณะมุ่งอนาคตไม่แตกต่างกัน

ซูทาร์โซ (ลักขณา แพทย์ยานันท์ .2543 ;อ้างอิงจาก Sutarso. 1998) ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศกับระดับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นชาย 129 คน เป็นหญิง 329 คน อายุ 17-54 ปี โดยใช้แบบประเมิน EQ-I ที่มีค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 88 โดยประเมินความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ใน 5 องค์ประกอบ คือ การรู้จักตนเอง ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การดำรงความสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้อะไรควรไม่ควร และการจัดการหรือการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ผลการศึกษาพบว่า ผู้หญิงจะมีระดับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าชาย (วัดโดยคะแนนรวมทั้ง 5 ด้าน) โดยเฉพาะในช่วงวัย 20-40 ปี ผู้หญิงโสดและผู้หญิงที่แต่งงานแล้วมีระดับเฉลียวฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าชาย

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2544 : 43) ได้ศึกษาการสร้างประเมินและปกติวิสัยของความฉลาดทางอารมณ์สำหรับวัยรุ่นไทย พบว่าความฉลาดทางอารมณ์ของวัยรุ่นชายและหญิง เมื่อเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของแต่ละองค์ประกอบและโดยรวม พบว่า องค์ประกอบส่วนบุคคล องค์ประกอบระหว่างบุคคล

องค์ประกอบด้านการปรับตัว องค์ประกอบด้านภาวะอารมณ์ทั่วไปของความฉลาดทางอารมณ์ และความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (หญิง > ชาย)

จากรายงานการวิจัยที่รวบรวมได้เกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ พบว่า เพศหญิงและเพศชาย มีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกันในแต่ละองค์ประกอบ ของความฉลาดทางอารมณ์ โดยเพศหญิง จะมีการตระหนักรู้ในอารมณ์ตนเอง การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การเอาใจเขามาใส่ใจเรา และความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสูงกว่าชาย ส่วนชาย จะมีความเชื่อมั่นในตนเอง ความนับถือตนเอง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ความสามารถในการเผชิญปัญหา การควบคุมความเครียดได้ดีกว่าหญิง แต่ยังไม่สามารถสรุปความแตกต่างของความฉลาดทางอารมณ์ในองค์ประกอบโดยรวมในเพศหญิงและเพศชาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจจะนำความแตกต่างระหว่างเพศมาศึกษา โดยจะเปรียบเทียบ ว่าเด็กชายและเด็กหญิงจะมีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

อายุกับความฉลาดทางอารมณ์

วีระวัฒน์ ปันนิตมัย. (2542 : 56 – 59 ; อ้างอิงจาก Goleman.1998 : 240) อายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ วีระวัฒน์ ปันนิตมัยกล่าวว่า มนุษย์ทุกคนมีภาวะอารมณ์พื้นฐานเหมือนกัน มีระดับที่แตกต่างกัน ความฉลาดทางอารมณ์ของบุคคลในช่วงวัยที่แตกต่างกันอาจมีระดับความฉลาดทางอารมณ์ที่แตกต่างกันทั้งนี้เนื่องมาจาก การฝึกอบรม อายุ และประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้นและยังเกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะของบุคคล เช่น ความอดใฝ่รอได้ การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา การยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง และเมเยอร์ได้สรุปว่าความฉลาดทางอารมณ์พัฒนาขึ้นตามระดับอายุและระดับประสบการณ์ของบุคคลจากวัยเด็กสู่ผู้ใหญ่

เรวีน บาร์ – ออน (Goleman. 1998 : 240 ; อ้างอิงจาก citting Reaven Bar-On. ม.ป.ป.)ได้ประเมินความฉลาดทางอารมณ์ในชาย หญิง 3000 คน มีช่วงอายุตั้งแต่ วัยรุ่นจนถึงอายุ 50 ปี พบว่าความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้นเมื่ออายุเพิ่มขึ้น และพัฒนาสูงสุดเมื่ออายุ 40 ปี

เมเยอร์ และคณะ (ลักขณา แพทยานันท์ .2542 : 8; อ้างอิงจาก Mayer. 1997) ได้ศึกษาวิเคราะห์แบบทดสอบ MEIS เชื่อว่า ซึ่งเป็นแบบทดสอบวัดความฉลาดทางอารมณ์พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ กับอายุ

โกลแมน (Goleman. 1998)เชื่อว่า การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์เกี่ยวข้องโดยตรงกับประสบการณ์ของบุคคล ดังนั้นความฉลาดทางอารมณ์จึงเป็นลักษณะที่พัฒนาขึ้นตามอายุ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

โรเซนบัม (นงนุช โรจนเลิศ.2533 : 36 ; อ้างอิงจาก Rosenbaum. 1980 : 109 – 121)ศึกษาการควบคุมตนเอง โดยใช้แบบทดสอบการควบคุมตนเองในสถานการณ์ทั่วไป ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง 7 กลุ่ม โดยแบ่งตามช่วงอายุ ทั้งที่เป็นนักเรียน นิสิต และบุคคลทั่วไปอายุตั้งแต่ 15-62 ปี จำนวน 600 คน ผลการศึกษาพบว่า อายุเป็นตัวแปรที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมควบคุมตนเองเพิ่มขึ้น

นงนุช โรจนเลิศ (2533) ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี2 ,4 ,6 ของโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 400 คน ผลการศึกษาพบว่าเด็กนักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุแตกต่างกันมีการควบคุมตนเองไม่แตกต่างกัน

คุณธรรม ศัลยพงษ์ (2540) ได้ศึกษาคูณลักษณะทางจิตใจของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพสูง ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นที่ 2 ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาคูณลักษณะทางจิตใจของนักศึกษาทั้ง 3 ด้าน

คือ ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมและด้านลักษณะมุ่งอนาคต ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่มีอายุแตกต่างกันมีคุณลักษณะทางจิตใจไม่แตกต่างกัน

อรพินทร์ ชูชม และคณะ (2542) ได้ศึกษาถึงการทดลองใช้และตรวจคุณภาพมาตรวัดความฉลาดทางอารมณ์ของ Schutte และคณะ โดยใช้มาตรวัดความฉลาดทางอารมณ์ของ Schutte และคณะกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตปริญญาตรี จากสถาบันราชภัฏพระนคร จำนวน 51 คน และนิสิตปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 11 คน ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2542 ผลการศึกษาพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีแนวโน้มที่จะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับอายุ

วัระวัฒน์ ปันนิตามัย และอุสา สุทธิสาคร (2542) ได้ศึกษาวิจัยเรื่ององค์ประกอบด้านชีวประวัติของนักศึกษาความสามารถด้านเชาว์อารมณ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปริญญาตรีจำนวน 845 คน พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 ยกเว้นด้านความเอื้ออาทร

ลักขณา แพทยานันท์ (2542) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การสนับสนุนทางสังคม และความผาสุกทางจิตวิญญาณกับเชาว์อารมณ์ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ผลการศึกษาพบว่า ระดับชั้นปี มีความสัมพันธ์กับเชาว์อารมณ์ของนักศึกษาพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สายสุรีย์ สุครเดมีย์ (2543) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเชาว์ปัญญาเชาว์อารมณ์ของวิศวกร ครู พยาบาล นักร้อง และพระสงฆ์ ที่ประสบความสำเร็จ พบว่า เชาว์ปัญญาและเชาว์อารมณ์โดยรวม ของกลุ่มตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ มีเชาว์ปัญญาอยู่ในระดับสูงทุกกลุ่มในขณะที่มีเชาว์ปัญญาตั้งแต่ระดับปกติขึ้นไป และจากผลการวิเคราะห์เพิ่มเติม พบว่า อายุของกลุ่มผู้ประสบความสำเร็จมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนเชาว์อารมณ์

งานวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางอารมณ์อื่น

วัฒนา ปุณญฤทธิ์ (2531) ได้ศึกษาการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึกของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนแตกต่างกัน พบว่า เด็กปฐมวัยอายุ 3 – ปีที่อยู่ในสภาพโรงเรียนที่ช่วยลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง มีการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึกลดลงมากกว่าเด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ให้โอกาสปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนน้อย

รักตวรรณ ศิริถาวร (2532) ได้ศึกษาความสามารถในการเรียนรู้และเข้าใจทัศนะของผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่ได้เล่นกิจกรรมการเล่นเพื่อคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง พบว่าเด็กอนุบาล 2 เล่นกิจกรรมที่คลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางจำนวน 40 กิจกรรม แล้ววัดการรับรู้และความเข้าใจทัศนะของผู้อื่นของเด็กที่ได้เล่นกิจกรรม เทียบกับเด็กในกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เล่นกิจกรรมดังกล่าว ผลการวิจัยพบว่า เด็กกลุ่มที่ได้เล่นกิจกรรม มีความสามารถในการรับรู้และเข้าใจทัศนะของผู้อื่นสูงกว่าเด็กกลุ่มที่ไม่ได้เล่นทั้งนี้เพราะกิจกรรมการเล่นดังกล่าวทำให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางวัตถุและบุคคล

จันทร์รา สทธิโชค และ นวลศรี วิจารณ์ (2542) ได้ศึกษาบทบาทของบิดา มารดาในการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียน พบว่า มารดาเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดและมีบทบาทสำคัญในการดูแลบุตรสูงทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านการดูแลส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา พฤติกรรมที่มารดาปฏิบัติต่อบุตร การแสดงออกทุกอย่างทั้งทางวาจา ท่าทางและความรู้สึกของมารดาจะมีผลต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพของบุตรทั้งหมด

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และ ทศนา ทองภักดี (2542) ได้ศึกษาถึงรูปแบบการแสดงความรักของมารดาที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพและพัฒนาการทางอารมณ์สังคมของเด็กพบว่า การแสดงความรักของมารดามีผลกับบุคลิกภาพ ความเป็นผู้นำ สุขภาพจิต (ความซึมเศร้า ความวิตกกังวล ความก้าวร้าว) และการปรับตัวของบุตร

วรุณา กลกิจโกวิท (2542) ได้ศึกษาพฤติกรรมอารมณ์ของเด็กวัยก่อนเรียนในชุมชนทางตอนเหนือของกรุงเทพฯ จำนวน 600 คน อายุระหว่าง 1 – 5 ปี พบว่าปัญหาพฤติกรรมอารมณ์ของเด็กที่ผู้ปกครองตอบ 5 อันดับแรก ได้แก่ 1) ปัญหาการกิน ร้อยละ 35.3 2) ปัญหาอารมณ์ของเด็ก – ปัญหาที่พบส่วนมากคือ ขี้อาย ขี้กลัว เสียใจง่าย ร้องไห้มาก ชอบโต้เถียง และใจร้อน ร้อยละ 27.7 3) ปัญหาร้องอาละวาดเมื่อถูกขัดใจ ร้อยละ 25.8 4) ปัญหาชนมากอยู่ไม่นิ่ง ร้อยละ 24.7 5). ปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าว ร้อยละ 21.7 ร้อยละ 80.3 ของผู้ปกครอง มีความกังวลห่วงใยในปัญหาพฤติกรรมอารมณ์ของเด็ก

วิลาสลักษณ์ ชวาลลี (2543 ; อ้างอิงจาก Denham . 1989) ผลการวิจัยพบว่า มีความคล้ายคลึงกันระหว่างอารมณ์ของพ่อแม่กับอารมณ์ของลูก กล่าวคือ แม่ที่แสดงอารมณ์ทางบวกมักมีลูกวัยเตาะแตะที่มีอารมณ์ทางบวกมากกว่าทางลบ แม่ที่แสดงความโกรธมากกว่า มักมีลูกที่แสดงอารมณ์ทางลบและมีอารมณ์ทางบวกน้อยเมื่อเทียบกับแม่ที่แสดงความโกรธน้อยกว่า

นิสรา คำมณี (2544) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ด้านการจิตใจตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม พบว่า

1. นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านการจิตใจตนเองสูงขึ้น หลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ด้านการจิตใจตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ด้านการจิตใจตนเอง มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านการจิตใจตนเองสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

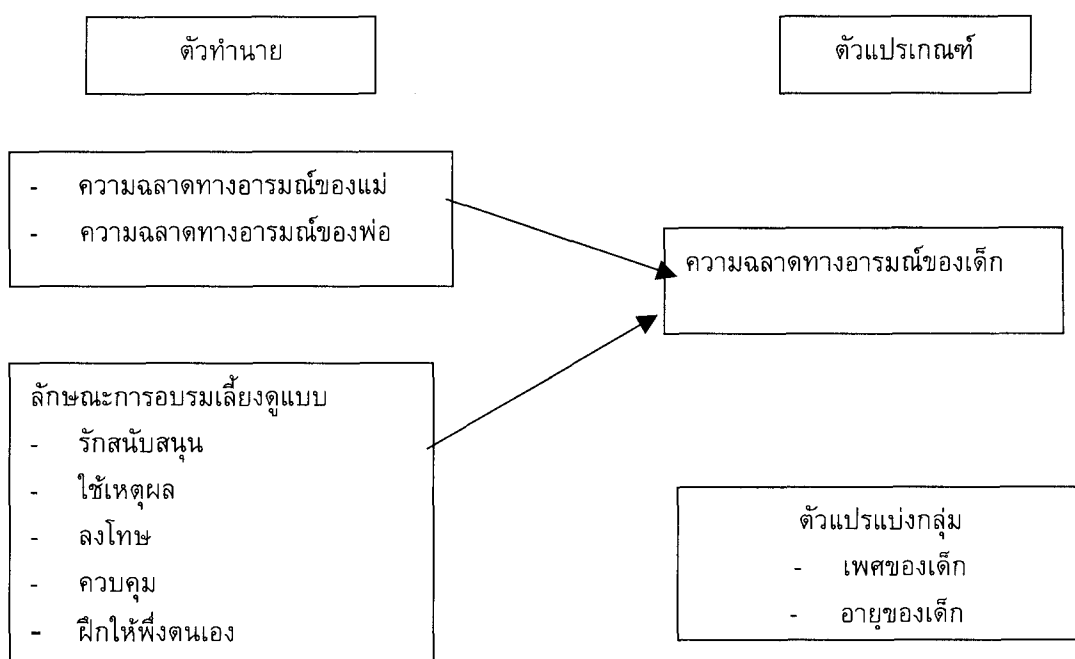
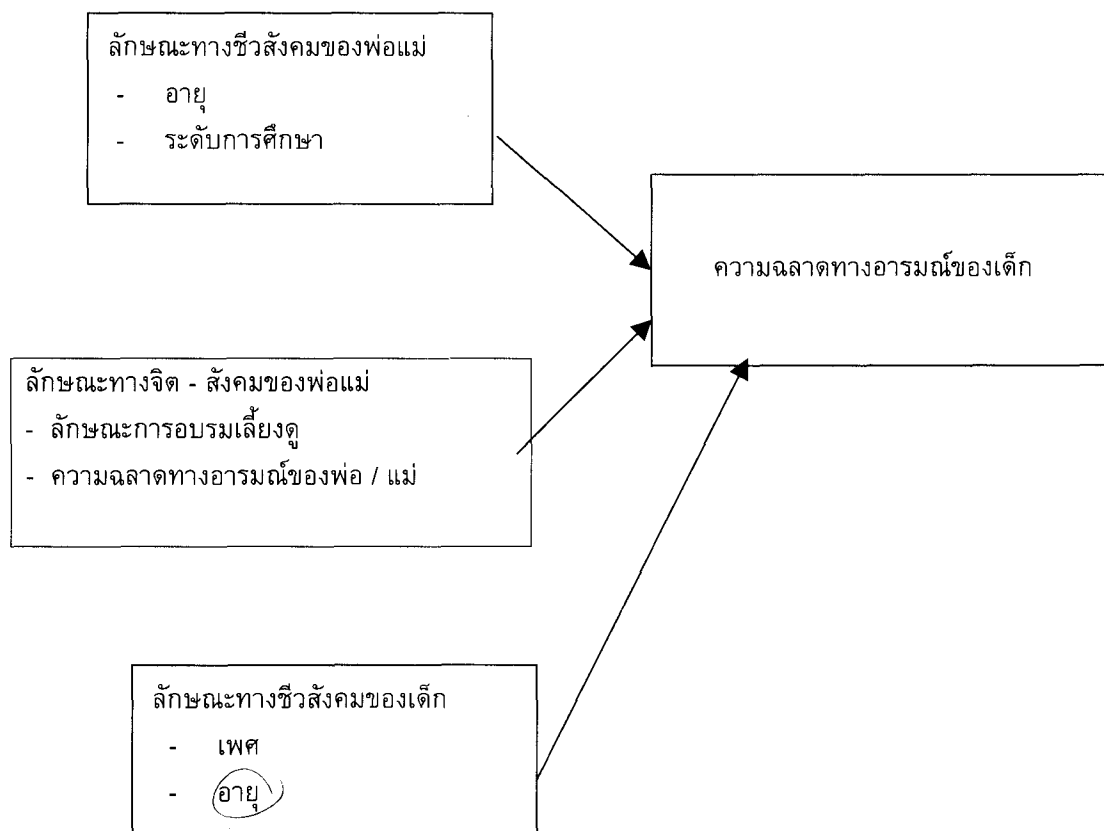
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กที่พ่อแม่และแม่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง จะมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กที่แม่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ
2. เด็กที่พ่อแม่อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่า เด็กที่พ่อแม่อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย
3. เด็กที่พ่อแม่ใช้เหตุผลมาก มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กที่พ่อแม่ใช้เหตุผลน้อย
4. เด็กที่พ่อแม่ลงโทษมากมีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำกว่าเด็กที่พ่อแม่ลงโทษน้อย
5. เด็กที่พ่อแม่เลี้ยงดูแบบควบคุมสูงมาก มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำกว่า เด็กที่พ่อแม่เลี้ยงดูแบบควบคุมสูงน้อย
6. เด็กที่พ่อแม่ฝึกให้พึ่งตนเองมาก มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กที่พ่อแม่ฝึกให้พึ่งตนเองน้อย
7. เด็กที่พ่อแม่มีระดับศึกษาสูงและกลางมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่า เด็กที่พ่อแม่มีระดับศึกษาต่ำ
8. เด็กที่พ่อแม่มีอายุมากมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กที่มีพ่อแม่มีอายุน้อย
9. เด็กที่มีอายุมากมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กที่มีอายุน้อย
10. เด็กเพศหญิงมีความฉลาดทางอารมณ์ต่างจากเด็กเพศชาย

11. ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อและแม่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู สามารถร่วมกันทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กได้ ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ที่แยกตามตัวแปรเพศและระดับอายุ

กรอบแนวคิดทางการวิจัย

จากหลักฐานเอกสารและงานวิจัยที่ได้ทบทวนมาข้างต้น ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดทางการวิจัย ดังต่อไปนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู กับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเด็กก่อนวัยเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 ที่มีอายุระหว่าง 4 – 6 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 และอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 68,307 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเด็กก่อนวัยเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 ที่มีอายุระหว่าง 4 – 6 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 และอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multiple Random Sampling) โดยประมาณกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % เมื่อเทียบจากตารางขนาดกลุ่มตัวอย่าง (พวงรัตน์ ทวีรัตน์.2540 : ภาคผนวก ตาราง 2 ; Yamane .1976) ประชากร จำนวน 68,307 คน ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างประมาณ 400 คน ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยส่งแบบสอบถามทั้งหมด 425 ฉบับ ได้รับกลับมา 375 ฉบับ คิดเป็น 88.24 % จำนวนแบบสอบถามที่ตอบกลับมาสมบูรณ์ มี 351 คน คิดเป็น 82.59 %

วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. สืบหาจำนวน และรายชื่อของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จากสถิติจำนวนนักเรียนและห้องเรียนของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นรายสำนักงานเขต และรายโรงเรียน ปีการศึกษา 2544 ซึ่งจำแนกเป็นรายสำนักงานเขต 50 เขต สุ่มอย่างเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกสำนักงานเขตที่สะดวกในการเก็บข้อมูลมา 5 สำนักงานเขต ได้แก่ สำนักงานเขตบางกะปิ สำนักงานเขตลาดพร้าว สำนักงานเขตห้วยขวาง สำนักงานเขตดินแดง สำนักงานเขตสะพานสูง

2. ในแต่ละสำนักงานเขต สุ่มโรงเรียนมาเขตละ 2 โรงเรียน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย ได้ทั้งหมด 10 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดเทพศิลา โรงเรียนบ้านบางกะปิ โรงเรียนวัดลาดพร้าว โรงเรียนเทพวิทยา โรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญ โรงเรียนพระราม 9 กาญจนาภิเษก โรงเรียนสามเสนนอก โรงเรียนวิสุทธิศ โรงเรียนวัดลาดบัวขาว โรงเรียนสมโภชกรุงธนบุรี (200 ปี)

3. ในแต่ละโรงเรียนสุ่มเลือกนักเรียนอนุบาล 1 และ 2 ที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่และแม่ จำนวน 40 คน มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา 351 คน จำแนกตามโรงเรียน ดังแสดงไว้ในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำแนกตามโรงเรียน

โรงเรียน	จำนวนนักเรียน
วัดเทพศิลา	38
บ้านบางกะปิ	35
วัดลาดพร้าว	28
เทพวิทยา	33
ประชากรราษฎร์บำเพ็ญ	35
พรม 9 กาญจนภิเษก	38
สามเสนนอก	34
วิสุทธิศ	43
วัดลาดบัวขาว	27
สมโภชกรุงธนุสรณ์ (200 ปี)	40
รวม	351

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับแม่และเด็กนักเรียน ตามตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ เพศ อายุของเด็ก อายุของแม่ ระดับการศึกษาของแม่

ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่

ตอนที่ 3 เป็นแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของแม่

ตอนที่ 4 เป็นแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 3 – 6 ปี

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับพ่อ ได้แก่ อายุของพ่อ ระดับการศึกษาของพ่อ และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ

ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับแม่และเด็กนักเรียน

แบบสอบถามข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับแม่และเด็กนักเรียน ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามตัวแปรที่ศึกษา โดยศึกษาจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เพศ อายุของเด็ก อายุของแม่ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาของแม่ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมีคำตอบให้เลือกและเติมคำลงในช่องว่าง ดังตัวอย่าง

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

1. ชื่อนักเรียน ○ ด.ช. ○ ด.ญ. นามสกุล.....
2. อายุ..... ปี.....เดือน วันเดือน/ปี เกิด.....
3. อายุของแม่..... ปีเดือน
4. สถานภาพสมรส ○ คู่
○ หย่า / แยกกันอยู่
○ อื่นๆ ระบุ

5. จบการศึกษาชั้น

- ประถมศึกษา
- มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. – อนุปริญญา หรือเทียบเท่า
- ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่

แบบวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ จำนวน 28 ข้อ โดยลักษณะของแบบวัดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ คือ จริงที่สุด ก่อนข้างจริง ไม่ค่อยจริง และไม่จริงเลย แบ่งออกเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนุนจำนวน 5 ข้อ ข้อคำถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล จำนวน 6 ข้อ ข้อคำถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษจำนวน 6 ข้อ ข้อคำถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมจำนวน 5 ข้อ ข้อคำถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง จำนวน 6 ข้อ โดยแต่ละข้อคำถามจะมีข้อความให้อ่านเกี่ยวกับสิ่งที่แม่ปฏิบัติต่อลูก โดยให้ตอบตรงกับความจริงมากที่สุด

ขั้นตอนและการปรับปรุงแบบวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดู

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. กำหนดนิยามปฏิบัติการของการอบรมเลี้ยงดู

3. นำข้อคำถามจากแบบวัดวิธีการอบรมเลี้ยงดูของดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพินทร ชูชม และงามตา วรินทร์านนท์ (2528) ซึ่งเป็นมาตราประมาณค่า 6 ระดับจำนวน 40 ข้อแบ่งออกเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนุนจำนวน 10 ข้อสร้างเพิ่มเติมอีก 3 ข้อเป็น 13 ข้อ ข้อคำถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล จำนวน 10 ข้อสร้างเพิ่มเติมอีก 10 ข้อเป็น 20 ข้อ ข้อคำถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ จำนวน 10 ข้อสร้างเพิ่มเติมอีก 4 ข้อเป็น 14 ข้อ ข้อคำถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม จำนวน 10 ข้อสร้างเพิ่มเติมอีก 2 ข้อเป็น 12 ข้อ ข้อคำถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเองจำนวน 10 ข้อเป็นการวัดรายละเอียดข้อมูลในการปฏิบัติจริงในช่วงเวลาที่ผ่านมา ซึ่งอาจมีความคลาดเคลื่อนในการทบทวนความจำเกี่ยวกับระดับอายุแท้จริงที่ฝึกให้เด็กพึ่งตนเอง จึงได้ปรับปรุงเป็นมาตราประมาณค่า 4 ระดับเหมือนการอบรมเลี้ยงดูอื่น โดยแต่ละข้อคำถามจะมีข้อความให้อ่าน แล้วให้ผู้ตอบพิจารณาว่าข้อความนั้นเป็นจริงมากน้อยเพียงใด จำนวน 9 ข้อ

4. นำแบบวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่ได้ปรับปรุงแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ รศ. ดร. ดวงเดือน ศาสตราภรณ์ อาจารย์จำเนียร พาณิวงค์ คุณสุภาวดี วิริยะโกวินท์ ตรวจสอบเพื่อหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา และความเหมาะสมในการใช้ภาษา

5. นำแบบวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจแล้ว มาแก้ไข ปรับปรุงเนื้อหาและภาษาให้เหมาะสม

6. นำแบบวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่แก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้กับเด็กก่อนวัยเรียน ที่อยู่ชั้นอนุบาล 1 และ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะและคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยให้พ่อแม่เป็นผู้ประเมิน จำนวน 30 คน

7. นำแบบวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่ได้จากข้อ 6 มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด แล้วนำมาวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนก โดยวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมรายด้าน (Corrected Item – Total Correlation) โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

(Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมิน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ปรากฏผล ดังนี้

7.1 แบบวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน จำนวน 13 ข้อ มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมรายด้าน อยู่ระหว่าง .07 ถึง .27 (รายละเอียดดูในภาคผนวก ข. ตาราง 37) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) เท่ากับ .43 นำแบบวัดมาปรับปรุงแก้ไข โดยเลือกข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item – Total Correlation) ในระดับสูง และครอบคลุมนิยามปฏิบัติการ จำนวน 5 ข้อ ได้ค่าค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมตั้งแต่ .10 - .52 (รายละเอียดดูในภาคผนวก ข. ตาราง 38) และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) เท่ากับ .58

7.2 แบบวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล จำนวน 20 ข้อ มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมรายด้าน อยู่ระหว่าง -.35 ถึง .37 (รายละเอียดดูในภาคผนวก ข. ตาราง 37) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) เท่ากับ .49 นำแบบวัดมาปรับปรุงแก้ไข โดยเลือกข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมในระดับสูง และครอบคลุมนิยามปฏิบัติการ จำนวน 6 ข้อ ได้ค่าค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมตั้งแต่ .16 - .40 (รายละเอียดดูในภาคผนวก ข. ตาราง 38) และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) เท่ากับ .52

7.3 แบบวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกาย จำนวน 14 ข้อ มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม อยู่ระหว่าง -.10 ถึง .38 (รายละเอียดดูในภาคผนวก ข. ตาราง 37) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) เท่ากับ .29 นำแบบวัดมาปรับปรุงแก้ไข โดยเลือกข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมในระดับสูง และครอบคลุมนิยามปฏิบัติการ จำนวน 6 ข้อ ได้ค่าค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมตั้งแต่ .18 - .68 (รายละเอียดดูในภาคผนวก ข. ตาราง 38) และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) เท่ากับ .67

7.4 แบบวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม จำนวน 12 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง -.28 ถึง .218 (รายละเอียดดูในภาคผนวก ข. ตาราง 37) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) เท่ากับ -.06 นำแบบวัดมาปรับปรุงแก้ไข โดยเลือกข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมในระดับสูง และครอบคลุมนิยามปฏิบัติการ จำนวน 5 ข้อ ได้ค่าค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมตั้งแต่ .11 - .39 (รายละเอียดดูในภาคผนวก ข. ตาราง 38) และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) เท่ากับ .40

7.5 แบบวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง จำนวน 9 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง -.28 ถึง .79 (รายละเอียดดูในภาคผนวก ข. ตาราง 37) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) เท่ากับ .68 นำแบบวัดมาปรับปรุงแก้ไข โดยเลือกข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมในระดับสูง และครอบคลุมนิยามปฏิบัติการ จำนวน 6 ข้อ ได้ค่าค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมตั้งแต่ .34 - .81 (รายละเอียดดูในภาคผนวก ข. ตาราง 38) และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) เท่ากับ .84

สำหรับแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูทั้งฉบับ จำนวน 28 ข้อ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) เท่ากับ .77

8. นำแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว จากข้อ 7 ไปใช้ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจริง โดยให้แม่เป็นผู้ประเมิน

ตัวอย่างแบบวัดการอบรมเลี้ยงดู

ตัวอย่างแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน

คำถาม	จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย
1. คุณเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของลูก	/			

ตัวอย่างแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

คำถาม	จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย
1. คุณจะอธิบายถึงเหตุผลในการลงโทษลูก	/			

ตัวอย่างแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ

คำถาม	จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย
1. ลูกมักเจ็บตัวเมื่อถูกคุณลงโทษ				/

ตัวอย่างแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม

คำถาม	จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย
1. คุณให้ลูกเลือกแบบและสีเสื้อผ้าเอง	/			

ตัวอย่างแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง

คำถาม	จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย
1. คุณฝึกให้ลูกอาบน้ำเอง	/			

เกณฑ์การให้คะแนน

สำหรับข้อคำถามเชิงบวก

ผู้ที่ตอบว่าจริงที่สุด	จะได้ 4 คะแนน
ผู้ที่ตอบว่าค่อนข้างจริง	จะได้ 3 คะแนน
ผู้ที่ตอบว่าไม่ค่อยจริง	จะได้ 2 คะแนน
ผู้ที่ตอบว่าไม่จริงเลย	จะได้ 1 คะแนน

สำหรับข้อคำถามเชิงลบ

ผู้ที่ตอบว่าจริงที่สุด	จะได้ 1 คะแนน
ผู้ที่ตอบว่าค่อนข้างจริง	จะได้ 2 คะแนน
ผู้ที่ตอบว่าไม่ค่อยจริง	จะได้ 3 คะแนน
ผู้ที่ตอบว่าไม่จริงเลย	จะได้ 4 คะแนน

เกณฑ์การจัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 5 ตอน รวมทั้งหมด 28 ข้อ มีรายละเอียดในการการจัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน

แม่ที่ได้คะแนนต่ำกว่า $\bar{X}$ จัดเป็นผู้ที่อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย

- แม่ที่ได้คะแนนเท่ากับหรือสูงกว่า $\bar{X}$ จัดเป็นผู้ที่อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล
แม่ที่ได้คะแนนต่ำกว่า $\bar{X}$ จัดเป็นผู้ที่อบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย
แม่ที่ได้คะแนนเท่ากับหรือสูงกว่า $\bar{X}$ จัดเป็นผู้ที่อบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก
 3. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้ลงโทษ
แม่ที่ได้คะแนนต่ำกว่า $\bar{X}$ จัดเป็นผู้ที่อบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษมาก
แม่ที่ได้คะแนนเท่ากับหรือสูงกว่า $\bar{X}$ จัดเป็นผู้ที่อบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษน้อย
 4. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม
แม่ที่ได้คะแนนต่ำกว่า $\bar{X}$ จัดเป็นผู้ที่อบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก
แม่ที่ได้คะแนนเท่ากับหรือสูงกว่า $\bar{X}$ จัดเป็นผู้ที่อบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย
 5. การอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง
แม่ที่ได้คะแนนต่ำกว่า $\bar{X}$ จัดเป็นผู้ที่อบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเองน้อย
แม่ที่ได้คะแนนเท่ากับหรือสูงกว่า $\bar{X}$ จัดเป็นผู้ที่อบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเองมาก

ตอนที่ 3 และ ตอนที่ 5 เป็นแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของแม่และพ่อ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของผู้ใหญ่ สร้างโดยสำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต ปี 2542 จำนวน 52 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านดี 18 ข้อ ด้านเก่ง 18 ข้อ และด้านสุข 16 ข้อ

ขั้นตอนการปรับปรุงแบบสอบถาม

1. นำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นมาตราประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 52 ข้อ ไปทดลองใช้กับพ่อแม่ของเด็กก่อนวัยเรียน ที่อยู่ชั้นอนุบาล 1 และ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะและคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

2. นำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของผู้ใหญ่ ที่ได้จากข้อ 1 มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด แล้วนำมาวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนก โดยวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item – Total Correlation) โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมิน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ปรากฏผล ดังนี้

2.1 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของผู้ใหญ่ จำนวน 52 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์คะแนนรายข้อกับคะแนนรวมตั้งแต่ -.16 - .81 (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ข ตาราง 39) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) เท่ากับ .91 นำแบบประเมินมาปรับปรุงแก้ไข โดยเลือกข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมในระดับสูง และครอบคลุมนิยามปฏิบัติการ จำนวน 39 ข้อ ได้ค่าค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมตั้งแต่ .13 - .80 (รายละเอียดดูในภาคผนวก ข. ตาราง 40) และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) เท่ากับ .94 ซึ่งแบบประเมินแบ่งเป็น 3 ด้านคือด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข จำนวนด้านละ 13 ข้อ

3. นำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของผู้ใหญ่ ไปทดสอบกับพ่อแม่ของกลุ่มตัวอย่างจริง

ตัวอย่างแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่

ข้อความ	ไม่จริง	จริงบางครั้ง	ค่อนข้างจริง	จริงมาก
1. เวลาโกรธหรือไม่สบาย ฉันรับรู้ได้ว่าเกิดอะไรขึ้นกับฉัน				/
2. เมื่อถูกขัดใจ ฉันมักรู้สึกหงุดหงิดจนควบคุมอารมณ์ไม่ได้		/		

เกณฑ์การให้คะแนน

1. ถ้าเป็นข้อความที่มีความหมายทางบวก (Positive Statement) คือ มีความฉลาดทางอารมณ์สูง ยกตัวอย่าง เช่น ข้อ 1 การให้คะแนนคือ

ไม่จริง 1 คะแนน
จริงบางครั้ง 2 คะแนน
ค่อนข้างจริง 3 คะแนน
จริงมาก 4 คะแนน

2. ถ้าเป็นข้อความที่มีความหมายทางลบ (Negative Statement) คือ มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ ยกตัวอย่าง เช่น ข้อ 2 การให้คะแนน คือ

ไม่จริง 4 คะแนน
จริงบางครั้ง 3 คะแนน
ค่อนข้างจริง 2 คะแนน
จริงมาก 1 คะแนน

เกณฑ์การจัดรูปแบบความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่

พ่อแม่ที่ได้คะแนนต่ำกว่า $\bar{X}$ จัดเป็นพ่อแม่ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ

พ่อแม่ที่ได้คะแนนเท่ากับหรือสูงกว่า $\bar{X}$ จัดเป็นพ่อแม่ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง

ตอนที่ 4 เป็นแบบความวัดความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก 3-6 ปี

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก 3-5 ปี สร้างโดยสำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต ปี 2545 จำนวน 55 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านดี 24 ข้อ ด้านเก่ง 18 ข้อ และด้านสุข 13 ข้อ

ขั้นตอนการปรับปรุงแบบสอบถาม

1. นำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ซึ่งเป็นมาตราประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 55 ข้อ ไปทดลองใช้กับเด็กก่อนวัยเรียน ที่อยู่ชั้นอนุบาล 1 และ 2 สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีลักษณะและคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยให้แม่เป็นผู้ประเมิน

2. นำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก ที่ได้จากข้อ 1 มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด แล้วนำมาวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนก โดยวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item – Total Correlation) โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมิน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ปรากฏผล ดังนี้

2.1 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก จำนวน 55 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์คะแนนรายข้อกับคะแนนรวมตั้งแต่ $-.07 - .72$ (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ข ตาราง 41) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) เท่ากับ $.91$ นำแบบประเมินมาปรับปรุงแก้ไข โดยเลือกข้อที่มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมในระดับสูง และครอบคลุมนิยามปฏิบัติการ จำนวน 48 ข้อ ได้ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมตั้งแต่ $.12 - .72$ (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ข. ตาราง 42) และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient) เท่ากับ $.92$ ซึ่งแบบประเมินแบ่งเป็น 3 ด้านคือด้านดี 24 ข้อ ด้านเก่ง 18 ข้อ และด้านสุข 13 ข้อ

3. นำแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก ไปใช้ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจริง โดยให้แม่เป็นผู้ประเมิน
ตัวอย่างแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็ก 3-6 ปี

ข้อความ	ไม่เป็นเลย	เป็นบางครั้ง	เป็นบ่อยครั้ง	เป็นประจำ
1.บอกความรู้สึกของตนเองได้เมื่อถูกถาม เช่น ดีใจ เสียใจ โกรธ พอใจ			/	
2.กลัวคนแปลกหน้า		/		

เกณฑ์การให้คะแนน

- ถ้าเป็นข้อความที่มีความหมายทางบวก (Positive Statement) คือ มีความฉลาดทางอารมณ์สูง ยกตัวอย่าง เช่น ข้อ 1 การให้คะแนนคือ
 - ไม่เป็นเลย 1 คะแนน
 - เป็นบางครั้ง 2 คะแนน
 - เป็นบ่อยครั้ง 3 คะแนน
 - เป็นประจำ 4 คะแนน
- ถ้าเป็นข้อความที่มีความหมายทางลบ (Negative Statement) คือ มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ ยกตัวอย่าง เช่น ข้อ 2 การให้คะแนน คือ
 - ไม่เป็นเลย 4 คะแนน
 - เป็นบางครั้ง 3 คะแนน
 - เป็นบ่อยครั้ง 2 คะแนน
 - เป็นประจำ 1 คะแนน

เกณฑ์การแปลระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก (วิเชียร เกตุสิงห์ .2538)

- เด็กที่ได้คะแนน 1 – 1.99 จัดเป็นเด็กที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ
- เด็กที่ได้คะแนน 2 – 2.99 จัดเป็นเด็กที่มีความฉลาดทางอารมณ์ปานกลาง
- เด็กที่ได้คะแนน 3 – 4 จัดเป็นเด็กที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพ่อแม่ของกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามและหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ไปยื่นที่สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อทำจดหมายถึงผู้อำนวยการเขตของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. นำจดหมายถึงผู้อำนวยการเขตของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 ฉบับ ไปยื่นกับผู้อำนวยการโรงเรียนหรืออาจารย์ใหญ่ 10 โรงเรียน โดยขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครูอาจารย์ เพื่อให้ช่วยคัดเลือกเด็กอนุบาลที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ โรงเรียนละ 40 คน เป็นเด็กอนุบาล 1 จำนวน 20 คน เด็กอนุบาล 2 จำนวน 20 คน โดยให้ครูประจำชั้นเป็นผู้แจกแบบสอบถามกับพ่อแม่ของเด็กอนุบาล ส่งแบบสอบถามทั้งหมด 425 ฉบับ ได้กลับมา 375 ฉบับ มาตรวจความสมบูรณ์เหลือแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 351 ฉบับ
3. ผู้วิจัยนำแบบทดสอบที่ตอบสมบูรณ์ จำนวน 351 ฉบับมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด แล้วนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS for Windows version 10

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ข้อมูลวิธีหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ทดสอบสมมติฐานข้อ 1 – 6 , 8 -10 โดยใช้สถิติทดสอบ t (t – test)
4. ทดสอบสมมติฐานข้อ 7 โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe)
5. ทดสอบสมมติฐานข้อ 11 โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ แบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นๆ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ที่จำแนกตามตัวแปรต้น และแสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ยสูงสุด ค่าเฉลี่ยต่ำสุดของตัวแปร

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียน ตามตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู ระดับการศึกษาของพ่อแม่ อายุของพ่อแม่ อายุของเด็ก และเพศของเด็ก

ตอนที่ 3 ศึกษาอำนาจการทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนด้านรวม ในเด็กกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่แยกตามตัวแปรเพศและอายุเด็ก เมื่อใช้ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อและแม่ เป็นตัวทำนาย

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ ดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Square)
df	แทน	ชั้นแห่งความอิสระ (Degree of Freedom)
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t – distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F – distribution
X1	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสุนน
X2	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล
X3	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ
X4	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม
X5	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง
X6	แทน	ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่
X7	แทน	ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ
R	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ
R^2	แทน	อำนาจการทำนายเป็นร้อยละ
R^2_{change}	แทน	สัมประสิทธิ์ของการทำนายที่เปลี่ยนแปลงไปจากเพิ่มตัวทำนายทีละตัว
SEb	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนาย
b	แทน	สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวทำนาย ซึ่งทำนายในรูปคะแนนดิบ

Beta	แทน	สัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวทำนาย ซึ่งทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ที่จำแนกตามตัวแปรต้นและแสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนสูงสุด คะแนนต่ำสุดของตัวแปร ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 2 - 3

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของของกลุ่มตัวอย่างที่จำแนกตามตัวแปรต้น

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศของเด็ก		
ชาย	174	49.60
หญิง	177	50.40
รวม	351	100.00
2. อายุเด็ก		
น้อยกว่า 5 ปี 10 เดือน	168	47.90
เท่ากับหรือมากกว่า 5 ปี 10 เดือน	183	52.10
รวม	351	100.00
3. อายุแม่		
น้อยกว่า 35 ปี	201	57.30
เท่ากับหรือมากกว่า 35 ปี	150	42.70
รวม	351	100.00
4. อายุพ่อ		
น้อยกว่า 25 ปี	170	48.40
เท่ากับหรือมากกว่า 35 ปี	181	51.60
รวม	351	100.00
5. การศึกษาแม่		
ต่ำ	191	54.40
กลาง	99	28.20
สูง	61	17.40
รวม	351	100.00
6. การศึกษาพ่อ		
ต่ำ	161	45.90
กลาง	114	32.50
สูง	76	21.70
รวม	351	100.00
7. การอบรมเลี้ยงดู		
- รักสนับสนุน น้อย	154	43.90
- รักสนับสนุน มาก	197	56.10
รวม	351	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
7. การอบรมเลี้ยงดู (ต่อ)		
- ใช้เหตุผลน้อย	180	51.30
- ใช้เหตุผลมาก	171	48.70
รวม	351	100.00
- ลงโทษมาก	156	44.40
- ลงโทษน้อย	195	55.60
รวม	351	100.00
- ควบคุมมาก	210	59.80
- ควบคุมน้อย	141	40.20
รวม	351	100.00
- ฝึกให้พึ่งตนเองน้อย	164	46.70
- ฝึกให้พึ่งตนเองมาก	187	53.30
รวม	351	100.00
8. ความฉลาดทางอารมณ์แม่		
ต่ำ	170	48.40
สูง	181	51.60
รวม	351	100.00
9. ความฉลาดทางอารมณ์พ่อ		
ต่ำ	170	48.40
สูง	181	51.60
รวม	351	100.00

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่าเด็กก่อนวัยเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 351 คน มีจำนวนเพศชายและหญิงใกล้เคียงกัน เป็นเด็กเพศหญิงจำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 50.40 เด็กเพศชายจำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 49.60 ส่วนมากเป็นเด็กอายุมากกว่า 5 ปี 10 เดือน จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 52.10 ส่วนมากลักษณะแม่ของเด็กกลุ่มนี้มีอายุน้อยกว่า 35 ปี จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 57.30 แม่จบการศึกษาระดับต่ำ (ระดับประถมศึกษา – มัธยมศึกษาตอนต้น) จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 54.40 แม่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 51.6 ส่วนมากลักษณะพ่อของเด็กกลุ่มนี้มีอายุมากกว่า 35 ปี เป็นจำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 51.60 พ่อจบการศึกษาระดับต่ำ จำนวน 161 คนคิดเป็นร้อยละ 45.9 พ่อมีความฉลาดทางอารมณ์สูง จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 51.60 เด็กส่วนใหญ่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากเป็นจำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 56.10 ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อยจำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 51.30 ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษน้อยเป็นจำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 55.60 ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก เป็นจำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 59.80 ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเองมากเป็นจำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 53.30

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนสูงสุด คะแนนต่ำสุดของตัวแปร ความฉลาดทางอารมณ์ ภาพรวมและรายด้าน ของเด็กกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย แยกตามเพศและอายุเด็ก

เด็กกลุ่ม	ความฉลาดทาง อารมณ์ของเด็ก	N	Minimum	Maximum	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย ระดับความฉลาด ทางอารมณ์
รวม	- ด้านดี	351	1.95	3.90	2.98	.37	ปานกลาง
	- ด้านเก่ง	351	1.73	3.93	3.05	.41	สูง
	- ด้านสุข	351	2.00	4.00	3.28	.41	สูง
	- ภาพรวม	351	2.08	3.81	3.08	.35	สูง
ชาย	- ด้านดี	174	1.95	3.75	2.91	.39	ปานกลาง
	- ด้านเก่ง	174	2.00	3.93	3.01	.42	สูง
	- ด้านสุข	174	2.00	4.00	3.21	.43	สูง
	- ภาพรวม	174	2.08	3.81	3.02	.36	สูง
หญิง	- ด้านดี	177	2.15	3.90	3.04	.34	สูง
	- ด้านเก่ง	177	1.73	3.93	3.09	.40	สูง
	- ด้านสุข	177	2.08	4.00	3.35	.38	สูง
	- ภาพรวม	177	2.13	3.73	3.14	.32	สูง
อายุน้อย	- ด้านดี	168	2.05	3.90	2.94	.37	ปานกลาง
	- ด้านเก่ง	168	2.00	3.87	3.00	.41	สูง
	- ด้านสุข	168	2.00	4.00	3.22	.42	สูง
	- ภาพรวม	168	2.08	3.81	3.03	.35	สูง
อายุมาก	- ด้านดี	183	1.95	3.75	3.01	.36	สูง
	- ด้านเก่ง	183	1.73	3.93	3.10	.40	สูง
	- ด้านสุข	183	2.08	4.00	3.34	.39	สูง
	- ภาพรวม	183	2.13	3.81	3.13	.33	สูง

จากตาราง 3 พบว่าเด็กก่อนวัยเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยจำแนกตามเพศและอายุเด็ก มีความฉลาดทางอารมณ์ทั้งภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับสูง ยกเว้นเด็กกลุ่มรวม เด็กชาย และเด็กอายุน้อย ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ในด้านดีอยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียน ตามตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู ระดับการศึกษาของพ่อแม่ อายุของพ่อแม่ อายุของเด็ก และเพศของเด็ก

2.1 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียน ตามตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ของแม่ แสดงผลการวิเคราะห์ดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในภาพรวม และรายด้าน ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ระหว่างกลุ่มที่แม่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่างกัน

ความฉลาดทางอารมณ์	กลุ่มเด็กที่แม่มีความฉลาดทางอารมณ์	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p - value
ด้านดี	สูง	181	3.11	.34	7.55**	.00
	ต่ำ	170	2.83	.35		
ด้านเก่ง	สูง	181	3.20	.37	7.39**	.00
	ต่ำ	170	2.90	.39		
ด้านสุข	สูง	181	3.41	.34	6.21**	.00
	ต่ำ	170	3.15	.43		
ภาพรวม	สูง	181	3.22	.30	8.27**	.00
	ต่ำ	170	2.94	.33		

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า เด็กก่อนวัยเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่แม่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง มีความฉลาดทางอารมณ์ทั้งภาพรวมและ รายด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข สูงกว่าเด็กที่แม่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1

2.2 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียน ตามตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ แสดงผลการวิเคราะห์ดังตาราง 5

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในภาพรวม และรายด้าน ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ระหว่างกลุ่มที่พ่อมีความฉลาดทางอารมณ์ต่างกัน

ความฉลาดทางอารมณ์	กลุ่มเด็กที่พ่อมีความฉลาดทางอารมณ์	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p - value
ด้านดี	สูง	181	3.09	.34	6.44**	.00
	ต่ำ	170	2.85	.36		
ด้านเก่ง	สูง	181	3.16	.38	5.56**	.00
	ต่ำ	170	2.93	.40		
ด้านสุข	สูง	181	3.40	.35	5.73**	.00
	ต่ำ	170	3.16	.43		
ภาพรวม	สูง	181	3.20	.30	6.87**	.00
	ต่ำ	170	2.96	.35		

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่า เด็กก่อนวัยเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่พ่อมีความฉลาดทางอารมณ์สูง มีความฉลาดทางอารมณ์ทั้งภาพรวมและ รายด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข สูงกว่าเด็กที่พ่อมีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1

2.3 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียน ตามตัวแปรลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสลับ แสดงผลการวิเคราะห์ดังตาราง 6

ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในภาพรวม และรายด้าน ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสลับต่างกัน

ความฉลาดทางอารมณ์	กลุ่มเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสลับ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p - value
ด้านดี	มาก	197	3.07	.35	5.22**	.00
	น้อย	154	2.86	.36		
ด้านเก่ง	มาก	197	3.14	.39	4.85**	.00
	น้อย	154	2.94	.40		
ด้านสุข	มาก	197	3.37	.38	4.71**	.00
	น้อย	154	3.17	.42		
ภาพรวม	มาก	197	3.17	.33	5.69**	.00
	น้อย	154	2.97	.33		

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่า เด็กก่อนวัยเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสลับมาก มีความฉลาดทางอารมณ์ทั้งภาพรวมและ รายด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข สูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสลับสลับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2

2.4 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียน ตามตัวแปรลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล แสดงผลการวิเคราะห์ดังตาราง 7

ตาราง 7 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในภาพรวม และรายด้าน ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลต่างกัน

ความฉลาดทางอารมณ์	กลุ่มเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p - value
ด้านดี	มาก	171	3.08	.37	5.19**	.00
	น้อย	180	2.88	.34		
ด้านเก่ง	มาก	171	3.14	.39	4.07**	.00
	น้อย	180	2.97	.41		
ด้านสุข	มาก	171	3.41	.36	6.08**	.00
	น้อย	180	3.16	.42		
ภาพรวม	มาก	171	3.19	.32	5.81**	.00
	น้อย	180	2.98	.34		

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่า เด็กก่อนวัยเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก มีความฉลาดทางอารมณ์ทั้งภาพรวมและ รายด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข สูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3

2.5 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียน ตามตัวแปรลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ แสดงผลการวิเคราะห์ดังตาราง 8

ตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในภาพรวม และรายด้าน ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษต่างกัน

ความฉลาดทางอารมณ์	กลุ่มเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p - value
ด้านดี	มาก	156	2.92	.39	-2.60**	.01
	น้อย	195	3.02	.34		
ด้านเก่ง	มาก	156	3.02	.43	-1.11	.13
	น้อย	195	3.07	.39		
ด้านสุข	มาก	156	3.25	.42	-1.42	.08
	น้อย	195	3.31	.40		
ภาพรวม	มาก	156	3.04	.37	-2.04*	.02
	น้อย	195	3.12	.32		

จากตาราง 8 แสดงให้เห็นว่า เด็กก่อนวัยเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษมาก มีความฉลาดทางอารมณ์ทั้งภาพรวมและ ด้านดี ต่ำกว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษน้อย อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 4 บางส่วน

2.6 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียน ตามตัวแปรลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม แสดงผลการวิเคราะห์ดังตาราง 9

ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในภาพรวม และรายด้าน ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมต่างกัน

ความฉลาดทางอารมณ์	กลุ่มเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p - value
ด้านดี	มาก	210	2.94	.38	-2.20**	.01
	น้อย	141	3.03	.35		
ด้านเก่ง	มาก	210	2.99	.42	-3.27**	.01
	น้อย	141	3.14	.37		
ด้านสุข	มาก	210	3.21	.42	-3.94**	.00
	น้อย	141	3.38	.36		
ภาพรวม	มาก	210	3.03	.36	-3.46**	.00
	น้อย	141	3.16	.31		

จากตาราง 9 แสดงให้เห็นว่า เด็กก่อนวัยเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้ควบคุมมาก มีความฉลาดทางอารมณ์ทั้งภาพรวมและ รายด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ต่ำกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 5

2.7 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียน ตามตัวแปรลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้ฟังตนเอง แสดงผลการวิเคราะห์ดังตาราง 10

ตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในภาพรวม และรายด้าน ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้ฟังตนเองต่างกัน

ความฉลาดทางอารมณ์	กลุ่มเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้ฟังตนเอง	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p - value
ด้านดี	มาก	187	3.05	.35	3.98**	.00
	น้อย	164	2.90	.38		
ด้านเก่ง	มาก	187	3.13	.40	3.72**	.00
	น้อย	164	2.97	.41		
ด้านสุข	มาก	187	3.37	.39	4.39**	.00
	น้อย	164	3.18	.41		
ภาพรวม	มาก	187	3.16	.32	4.59**	.00
	น้อย	164	3.00	.35		

จากตาราง 10 แสดงให้เห็นว่า เด็กก่อนวัยเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้ฟังตนเองมาก มีความฉลาดทางอารมณ์ทั้งภาพรวมและ รายด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข สูงกว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้ฟังตนเองน้อย อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 6

2.8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความฉลาดทางอารมณ์ภาพรวมและรายด้าน ตามตัวแปร ระดับการศึกษาของแม่ที่ต่างกัน และผลการเปรียบเทียบ ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียน ตามตัวแปรระดับการศึกษาของแม่ แสดงผลการวิเคราะห์ดังตาราง 11 - 15

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความฉลาดทางอารมณ์ภาพรวมและรายด้าน ตามตัวแปร ระดับการศึกษาของแม่ที่ต่างกัน

ความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็ก	ระดับการศึกษาของแม่	N	$\bar{X}$	S.D.
ด้านดี	ต่ำ	191	2.93	.37
	กลาง	99	3.05	.34
	สูง	61	3.02	.40
	รวม	351	2.98	2.98
ด้านเก่ง	ต่ำ	191	3.01	.39
	กลาง	99	3.04	.45
	สูง	61	3.01	.38
	รวม	351	3.05	.41
ด้านสุข	ต่ำ	191	3.25	.42
	กลาง	99	3.29	.41
	สูง	61	3.35	.34
	รวม	351	3.28	.41
ภาพรวม	ต่ำ	191	3.04	.35
	กลาง	99	3.11	.34
	สูง	61	3.16	.33
	รวม	351	3.08	.35

จากตาราง 11 พบว่า เด็กที่แม่มีระดับการศึกษากลางและสูงมีความฉลาดทางอารมณ์สูง เด็กที่แม่มีระดับการศึกษาต่ำ มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบความแปรปรวนของคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในภาพรวม และ รายด้าน ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ตามตัวแปรระดับการศึกษาของแม่ที่แตกต่างกัน

ความฉลาดทางอารมณ์	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p - value
ด้านดี	ระหว่างกลุ่ม	2	.98	.49	3.66*	.03
	ภายในกลุ่ม	348	46.60	.13		
ด้านเก่ง	ระหว่างกลุ่ม	2	1.62	.81	4.96**	.01
	ภายในกลุ่ม	348	56.93	.16		
ด้านสุข	ระหว่างกลุ่ม	2	.42	.21	1.27	.28
	ภายในกลุ่ม	348	57.78	.17		
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	.75	.38	3.20*	.04
	ภายในกลุ่ม	348	40.88	.12		

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 12 แสดงให้เห็นว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่แม่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ภาพรวม และรายด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ,.05, .01ตามลำดับ ส่วนเด็กก่อนวัยเรียนที่แม่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุข มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน และเพื่อดูว่าการศึกษามารดาทำให้เกิดความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกัน ใช้วิธีการของ Scheffe แสดงผลการวิเคราะห์ดังตาราง 13 -15

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี ตามตัวแปรระดับการศึกษาของแม่

ระดับการศึกษาแม่	$\bar{X}$	ต่ำ	สูง	กลาง
		2.93	3.02	3.05
ต่ำ	2.93	-	.09	.12*
สูง	3.02		-	.03
กลาง	3.05			-

จากตาราง 13 แสดงให้เห็นว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่แม่มีระดับการศึกษากลาง (จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. - อนุปริญญาหรือเทียบเท่า) มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีสูงกว่าเด็กที่

แม่มีระดับการศึกษาต่ำ (จบการศึกษาระดับประถมศึกษา – มัธยมศึกษาตอนต้น) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งตามตัวแปรระดับการศึกษาแม่

ระดับการศึกษาแม่	$\bar{X}$	ต่ำ	กลาง	สูง
		3.01	3.04	3.20
ต่ำ	3.01	-	.02	.19*
กลาง	3.04		-	.16*
สูง	3.20			-

จากตาราง 14 แสดงให้เห็นว่า

1. เด็กก่อนวัยเรียนที่แม่มีระดับการศึกษาสูง (จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า) มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งสูงกว่าเด็กที่แม่มีระดับการศึกษาต่ำ (จบการศึกษาระดับประถมศึกษา – มัธยมศึกษาตอนต้น) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. เด็กก่อนวัยเรียนที่แม่มีระดับการศึกษาสูง (จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า) มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งสูงกว่าเด็กที่แม่มีระดับการศึกษากลาง (จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. – อนุปริญญาหรือเทียบเท่า) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 15 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ภาพรวมตามตัวแปรระดับการศึกษาแม่

ระดับการศึกษาแม่	$\bar{X}$	ต่ำ	สูง	กลาง
		3.04	3.11	3.16
ต่ำ	3.04	-	.07	.12
สูง	3.11		-	.05
กลาง	3.16			-

จากตาราง 15 แสดงให้เห็นว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่แม่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ไม่มีความแตกต่างของความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวม

สรุปเด็กที่แม่มีการศึกษาระดับกลาง มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีสูงกว่าเด็กที่แม่มีการศึกษาระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เด็กที่แม่มีการศึกษาระดับสูง มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งสูงกว่าเด็กที่แม่มีการศึกษาระดับกลางและต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 7 บางส่วน

2.9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความฉลาดทางอารมณ์ภาพรวมและรายด้าน ตามตัวแปร ระดับการศึกษาของพ่อที่ต่างกัน และผลการเปรียบเทียบ ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียน ตาม ตัวแปรระดับการศึกษาของพ่อ แสดงผลการวิเคราะห์ดังตาราง 16 - 20

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความฉลาดทางอารมณ์ภาพรวมและรายด้าน ตามตัวแปรระดับ การศึกษาของพ่อที่ต่างกัน

ความฉลาดทางอารมณ์ ของเด็ก	ระดับการศึกษาของพ่อ	N	$\bar{X}$	S.D.
ด้านดี	ต่ำ	161	2.92	.36
	กลาง	114	3.02	.38
	สูง	76	3.03	.36
	รวม	351	2.98	.37
ด้านเก่ง	ต่ำ	161	3.00	.40
	กลาง	114	3.06	.43
	สูง	76	3.15	.39
	รวม	351	3.05	.41
ด้านสุข	ต่ำ	161	3.24	.44
	กลาง	114	3.30	.39
	สูง	76	3.33	.35
	รวม	351	3.28	.41
ภาพรวม	ต่ำ	161	3.03	.35
	กลาง	114	3.11	.35
	สูง	76	3.15	.31
	รวม	351	3.08	.35

จากตาราง 16 พบว่า เด็กที่พ่มีระดับการศึกษากลางและสูงมีความฉลาดทางอารมณ์สูง เด็กที่พ่มีระดับการศึกษาต่ำ มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 17 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในภาพรวม และรายด้าน ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข กับระดับการศึกษาของพ่อที่แตกต่างกัน

ความฉลาดทางอารมณ์	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p - value
ด้านดี	ระหว่างกลุ่ม	2	1.09	.54	4.06*	.02
	ภายในกลุ่ม	348	46.49	.13		
ด้านเก่ง	ระหว่างกลุ่ม	2	1.18	.59	3.58*	.03
	ภายในกลุ่ม	348	57.37	.17		
ด้านสุข	ระหว่างกลุ่ม	2	.52	.26	1.57	.21
	ภายในกลุ่ม	348	57.68	.17		
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	.88	.44	3.76*	.02
	ภายในกลุ่ม	348	40.75	.12		

จากตาราง 17 แสดงว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่พ่อมีระดับการศึกษาต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ภาพรวม และรายด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเด็กก่อนวัยเรียนที่พ่อมีการศึกษาแตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขไม่แตกต่างกัน และเมื่อดูว่าการศึกษาของพ่อคู่ใดที่ทำให้ความฉลาดทางอารมณ์ภาพรวม และด้านดี ด้านเก่ง แตกต่างกัน โดยใช้วิธีการของ Scheffe แสดงผลการวิเคราะห์ดังตาราง 17 – 19

ตาราง 18 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี ตามตัวแปรระดับการศึกษาพ่อ

ระดับการศึกษาพ่อ	— X	ต่ำ 2.92	กลาง 3.02	สูง 3.03
ต่ำ	2.92	-	.11	.12
กลาง	3.02		-	.10
สูง	3.03			-

จากตาราง 18 แสดงให้เห็นว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่พ่อมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีไม่แตกต่างกัน

ตาราง 19 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งตามตัวแปรระดับการศึกษาพ่อ

ระดับการศึกษาพ่อ	— X	ต่ำ	กลาง	สูง
		3.00	3.05	3.15
ต่ำ	3.00	-	.06	.15*
กลาง	3.05		-	.09
สูง	3.15			-

จากตาราง 19 แสดงให้เห็นว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่พ่อมีระดับการศึกษาสูง (จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า) มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งสูงกว่าเด็กที่พ่อมีระดับการศึกษาต่ำ (จบการศึกษาระดับประถมศึกษา – มัธยมศึกษาตอนต้น) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 20 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ด้านรวมตามตัวแปรระดับการศึกษาพ่อ

ระดับการศึกษาพ่อ	— X	ต่ำ	กลาง	สูง
		3.03	3.11	3.15
ต่ำ	3.03	-	.08	.12*
กลาง	3.11		-	.04
สูง	3.15			-

จากตาราง 20 แสดงให้เห็นว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่พ่อมีระดับการศึกษาสูง (จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า) มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านรวมสูงกว่าเด็กที่พ่อมีระดับการศึกษาต่ำ (จบการศึกษาระดับประถมศึกษา – มัธยมศึกษาตอนต้น) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปเด็กที่พ่อมีการศึกษาระดับสูง มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งและภาพรวม สูงกว่าเด็กที่พ่อมีการศึกษาระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 7 บางส่วน

2.10 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียน ตามตัวแปรอายุแม่
แสดงผลการวิเคราะห์ดังตาราง 21

ตาราง 21 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในภาพรวม และรายด้าน ด้านดี
ด้านเก่ง ด้านสุข ระหว่างกลุ่มที่แม่มีอายุแตกต่างกัน

ความฉลาด ทางอารมณ์	อายุแม่	N	$\bar{X}$	S.D	t	p-value
ด้านดี	เท่ากับหรือมากกว่า 35 ปี	150	2.99	.37	.70	.24
	น้อยกว่า 35 ปี	201	2.97	.37		
ด้านเก่ง	เท่ากับหรือมากกว่า 35 ปี	150	3.04	.40	-.37	.36
	น้อยกว่า 35 ปี	201	3.06	.42		
ด้านสุข	เท่ากับหรือมากกว่า 35 ปี	150	3.26	.39	-.75	.23
	น้อยกว่า 35 ปี	201	3.30	.42		
ภาพรวม	เท่ากับหรือมากกว่า 35 ปี	150	3.08	.33	-.07	.47
	น้อยกว่า 35 ปี	201	3.08	.35		

จากตาราง 21 แสดงให้เห็นว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่แม่มีอายุแตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความ
ฉลาดทางอารมณ์ภาพรวม และรายด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 8

2.11 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียน ตามตัวแปรอายุพ่อ
แสดงผลการวิเคราะห์ดังตาราง 22

ตาราง 22 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในภาพรวม และรายด้าน ด้านดี ด้าน
เก่ง ด้านสุข ระหว่างกลุ่มที่พ่อมีอายุแตกต่างกัน

ความฉลาด ทางอารมณ์	อายุพ่อ	N	$\bar{X}$	S.D	t	p-value
ด้านดี	- เท่ากับหรือมากกว่า 35 ปี	181	2.99	.36	.65	.26
	- น้อยกว่า 35 ปี	170	2.96	.38		
ด้านเก่ง	- เท่ากับหรือมากกว่า 35 ปี	181	3.05	.43	.11	.46
	- น้อยกว่า 35 ปี	170	3.05	.39		
ด้านสุข	- เท่ากับหรือมากกว่า 35 ปี	181	3.28	.38	-.12	.45
	- น้อยกว่า 35 ปี	170	3.28	.43		
ภาพรวม	- เท่ากับหรือมากกว่า 35 ปี	181	3.09	.33	.29	.39
	- น้อยกว่า 35 ปี	170	3.08	.37		

จากตาราง 22 แสดงให้เห็นว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่พ่อมีอายุแตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความ
ฉลาดทางอารมณ์ภาพรวม และรายด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 8

2.12 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียน ตามตัวแปรอายุของเด็ก
แสดงผลการวิเคราะห์ดังตาราง 23

ตาราง 23 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในภาพรวม และรายด้าน ด้านดี
ด้าน เก่ง ด้านสุข ระหว่างกลุ่มเด็กที่มีอายุต่างกัน

ความฉลาด ทางอารมณ์	อายุ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value
ด้านดี	เท่ากับหรือมากกว่า 5 ปี 10เดือน	183	3.01	.36	1.79*	.04
	น้อยกว่า 5 ปี 10เดือน	168	2.94	.37		
ด้านเก่ง	เท่ากับหรือมากกว่า 5 ปี 10เดือน	183	3.10	.40	2.24**	.01
	น้อยกว่า 5 ปี 10เดือน	168	3.00	.41		
ด้านสุข	เท่ากับหรือมากกว่า 5 ปี 10เดือน	183	3.34	.39	.28**	.00
	น้อยกว่า 5 ปี 10เดือน	168	3.22	.42		
ภาพรวม	เท่ากับหรือมากกว่า 5 ปี 10เดือน	183	3.13	.33	2.53**	.01
	น้อยกว่า 5 ปี 10เดือน	168	3.03	.35		

จากตาราง 23 แสดงให้เห็นว่า เด็กก่อนวัยเรียน ที่กำลังศึกษาในชั้นอนุบาล สังกัด กรุงเทพมหานคร ที่มีอายุมาก มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ภาพรวมและ รายด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข สูงกว่าเด็กที่มีอายุน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 , .05 , .01 และ .01 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 9

2.13 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนตามตัวแปรเพศของเด็ก แสดงผลการวิเคราะห์ดังตาราง 24

ตาราง 24 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กในภาพรวม และรายด้าน ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ระหว่างกลุ่มเด็กที่มีเพศต่างกัน

ความฉลาดทางอารมณ์	เพศ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value
ด้านดี	หญิง	177	3.04	.34	3.48**	.00
	ชาย	174	2.91	.39		
ด้านเก่ง	หญิง	177	3.09	.40	1.75*	.04
	ชาย	174	3.01	.42		
ด้านสุข	หญิง	177	3.35	.38	3.09**	.00
	ชาย	174	3.21	.43		
ภาพรวม	หญิง	177	3.14	.32	3.20**	.00
	ชาย	174	3.02	.36		

จากตาราง 24 แสดงให้เห็นว่า เด็กเพศหญิง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ทั้งภาพรวมและ รายด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข สูงกว่าเด็กเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 , .01 , .05 และ .01 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 10

ผู้วิจัยได้สรุปผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กทั้งด้านรวมและรายด้าน จำแนกตามตัวแปรต้น แสดงผลการวิเคราะห์ ดังตาราง 25

ตาราง 25 สรุปผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กทั้งภาพรวมและรายด้าน ตามตัวแปรต้น

ตัวแปรต้น	ความฉลาดทาง อารมณ์ภาพรวม	ความฉลาดทาง อารมณ์ด้านดี	ความฉลาดทาง อารมณ์ด้านเก่ง	ความฉลาดทาง อารมณ์ด้านสุข
ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่	สูง > ต่ำ	สูง > ต่ำ	สูง > ต่ำ	สูง > ต่ำ
ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ	สูง > ต่ำ	สูง > ต่ำ	สูง > ต่ำ	สูง > ต่ำ
การอบรมเลี้ยงดูแบบ รักสนับสนุน	มาก > น้อย	มาก > น้อย	มาก > น้อย	มาก > น้อย
การอบรมเลี้ยงดูแบบเหตุผล	มาก > น้อย	มาก > น้อย	มาก > น้อย	มาก > น้อย
การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ	น้อย > มาก	น้อย > มาก	-	-
การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม	น้อย > มาก	น้อย > มาก	น้อย > มาก	น้อย > มาก
การอบรมเลี้ยงดูแบบ ฝึกให้พึ่งตนเอง	มาก > น้อย	มาก > น้อย	มาก > น้อย	มาก > น้อย
ระดับการศึกษาแม่	-	กลาง > ต่ำ	สูง>กลาง > ต่ำ	-
ระดับการศึกษาพ่อ	สูง > ต่ำ	-	สูง > ต่ำ	-
อายุแม่	-	-	-	-
อายุพ่อ	-	-	-	-
อายุเด็ก	มาก > น้อย	มาก > น้อย	มาก > น้อย	มาก > น้อย
เพศของเด็ก	หญิง > ชาย	หญิง > ชาย	หญิง > ชาย	หญิง > ชาย

ตอนที่ 3 ผลการการทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่แยกตามตัวแปรเพศและอายุเด็ก เมื่อใช้ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อและแม่เป็นตัวทำนาย

3.1 ผลการการทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนในกลุ่มรวม แสดงผลการวิเคราะห์ดังตาราง 26 - 28

ตาราง 26 แสดงเมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรที่ศึกษากับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กกลุ่มรวม (N = 351)

ตัวแปร	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	Y
X1	1.00	.51**	.16**	-0.38	.27**	.33**	.20**	.35**
X2		1.00	.17**	.09*	.31***	.41**	.20	.36**
X3			1.00	-.027	.13**	.00	.05	.09
X4				1.00	.10*	.12*	-.01	.15**
X5					1.00	.20**	.14**	.27**
X6						1.00	.42**	.51**
X7							1.00	.42**
Y								1.00

จากตาราง 26 แสดงว่าตัวทำนายที่ สัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กกลุ่มรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 6 ตัว โดยเรียงลำดับจากความสัมพันธ์มากไปน้อย ดังนี้ X6 (ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่) , X7 (ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ) , X2 (การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล) , X1 (การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน) , X 5 (การอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง) และ X4 (การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม)โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .15 - .51

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวทำนายกับตัวทำนาย ตัวที่มีความสัมพันธ์กันสูง ได้แก่ X1 (การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน) สัมพันธ์กับ X2(การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล) = .51 , X1 (การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน) สัมพันธ์กับ X6 (ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่) = .33 , X2 (การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล) สัมพันธ์กับ X6(ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่) = .41 , X6 (ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่) สัมพันธ์กับ X7 (ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ) = .42

ตาราง 27 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละตัวแปร เพื่อทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กกลุ่มรวม

ตัวทำนายที่ เพิ่มในแต่ละ ละชั้น	R	R ²	R ² _{change}	F _{change}	Sig.F _{change}	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวทำนาย ในขั้นสุดท้าย			
						b	Seb	Beta	t
X6	.51	.26	.26	119.39	.00	.39	.06	.31	6.27**
X7	.55	.31	.05	25.46	.00	.28	.06	.24	4.95**
X1	.58	.34	.03	17.26	.00	1.44	.38	.18	3.76**
X5	.60	.35	.02	8.38	.00	.718	.27	.12	2.64*
X4	.61	.37	.01	6.51	.01	1.11	.44	.11	2.55*
						15.37	9.97		1.54
						Constant			

จากตาราง 27 พบว่า มีตัวทำนาย 5 ตัว ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่ (X6) ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ (X7) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (X1) การอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง(X5) และการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม (X4) ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กกลุ่มรวม ได้ร้อยละ 37 โดยตัวแปรที่มีอำนาจในการทำนายสูงสุด คือ ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่ (X6) มีอำนาจในการทำนาย (Beta) = .31 ตัวแปรที่มีอำนาจในการทำนาย เป็นอันดับ 2 คือ ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ (X7) มีอำนาจในการทำนาย (Beta) = .24 ตัวแปรที่มีอำนาจในการทำนายเป็นอันดับ 3 คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (X1) มีอำนาจในการทำนาย (Beta) = .18 ตัวแปรที่มีอำนาจในการทำนายเป็นอันดับ 4 คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง (X5) มีอำนาจในการทำนาย (Beta) = .12 ตัวแปรที่มีอำนาจในการทำนายเป็นอันดับ 5 คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม (X4) มีอำนาจในการทำนาย (Beta) = .11

3.2 ผลการทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กกลุ่มเพศชาย แสดงผลการวิเคราะห์ดัง

ตาราง 28 - 29

ตาราง 28 แสดงแมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรที่ศึกษากับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กเพศชาย (N = 174)

ตัวแปร	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	Y
X1	1.00	.53**	.23**	-.10	.35**	.37**	.21**	.32**
X2		1.00	.18*	.03	.39**	.45**	.19**	.47**
X3			1.00	-.03	.13*	.09	.03	.18**
X4				1.00	.11	.04	-.00	-.13*
X5					1.00	.25**	.15*	.34**
X6						1.00	.38***	.58**
X7							1.00	.39**
Y								1.00

จากตาราง 28 แสดงว่า ตัวทำนายที่สัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 มี 6 ตัว โดยเรียงลำดับจากความสัมพันธ์มากไปน้อย ดังนี้ X6 (ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่) , X2 (การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล) , X7 (ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ) , X1 (การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน) , X5 (การอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง) และ X3 (การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ) โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .18 - .58 ตัวแปรทำนายที่ สัมพันธ์ทางลบกับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ X4 (การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม) โดยมีค่าความสัมพันธ์ = -.13

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวทำนายกับตัวทำนาย ตัวที่มีความสัมพันธ์กันสูง ได้แก่ X1 (การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน) สัมพันธ์กับ X2 (การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล) X3 (การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ) , X5 (การอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง) , X6 (ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่) โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .35 - .53 , X2(การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล) สัมพันธ์กับ X5(การอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง) = .39 , X2(การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล) สัมพันธ์กับ X6(ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่) = .45 , X6(ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่) สัมพันธ์กับ X7(ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ) = .38

ตาราง 29 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละตัวแปร เพื่อทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กกลุ่มเพศชาย

ตัวทำนาย ที่เพิ่มใน แต่ละขั้น	R	R ²	R ² _{change}	F _{change}	Sig.F _{change}	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวทำนาย ในสมการสุดท้าย			
						b	SEb	Beta	t
X6	.58	.34	.34	87.22	.00	.52	.09	.38	5.50**
X2	.63	.39	.06	15.79	.00	1.59	.50	.22	3.19**
X7	.65	.42	.03	9.25	.00	.24	.08	.18	2.94**
X5	.66	.44	.01	4.24	.00	.80	.33	.13	2.06*
						8.701	2.32		.71
						Constant			

จากตาราง 29 พบว่า มีตัวทำนาย 4 ตัว ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่ (X6) การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (X2) ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ (X7) การอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง (X5) รวมกันอธิบายความแปรปรวนของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กกลุ่มเพศชาย ได้ร้อยละ 44 โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุดในการทำนาย คือความฉลาดทางอารมณ์ของแม่ (X6) มีค่าอำนาจในการทำนาย (Beta) = .38 ตัวแปรที่มีอำนาจในการทำนาย เป็นอันดับ 2 คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (X2) มีค่าอำนาจในการทำนาย (Beta) = .22 ตัวแปรที่มีอำนาจในการทำนายเป็นอันดับ 3 คือความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ (X7) มีค่าอำนาจในการทำนาย (Beta) = .18 ตัวแปรที่มีอำนาจในการทำนายเป็นอันดับ 4 คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง (X5) มีค่าอำนาจในการทำนาย (Beta) = .13

3.3 ศึกษาอำนาจการทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กพิเศษหญิง แสดงผลการวิเคราะห์
 ตาราง 30 - 31

ตาราง 30 แสดงแมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรที่ศึกษากับความฉลาดทางอารมณ์ของ
 เด็กพิเศษหญิง

ตัวแปร	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	Y
X1	1.00	.46**	.09	.02	.14*	.28**	.17*	.31**
X2		1.00	.17*	.15*	.21**	.37**	.20**	.22*
X3			1.00	-.025	.14*	-.070	.07	.01
X4				1.00	.09	.20**	-.01	.18**
X5					1.00	.15*	.12*	.17**
X6						1.00	.45**	.43**
X7							1.00	.44**
Y								1.00

จากตาราง 30 แสดงว่า ตัวแปรทำนาย ที่สัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 6 ตัว โดยเรียงลำดับจากความสัมพันธ์มากไปน้อย ดังนี้ X7 (ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ), X6 (ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่), X1 (การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน), X2 (การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล), X4 (การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม) และ X5 (การอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง) โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .17 - .44 สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวทำนายกับตัวทำนายกับตัวทำนาย ที่สัมพันธ์ทางบวกกันสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ X1 (การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน) สัมพันธ์กับ X2 (การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล) = .46, X2 (การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล) สัมพันธ์กับ X6 (ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่) = .37, X6 (ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่) สัมพันธ์กับ X7 (ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ) = .45

ตาราง 31 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละตัวแปร เพื่อทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กกลุ่มพิเศษหญิง

ตัวทำนายที่ เพิ่มในแต่ละ ระดับ	R	R ²	R ² _{change}	F _{change}	Sig.F _{change}	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวทำนาย ในสมการสุดท้าย			
						b	SEb	Beta	t
X7	.44	.20	.20	42.49	.00	.23	.08	.32	2.79**
X6	.51	.26	.07	15.78	.00	.34	.08	.21	4.47**
X1	.54	.29	.03	7.83	.01	1.55	.54	.19	2.88**
X4	.56	.31	.02	4.36	.04	1.24	.60	.14	2.09*
						40.05	13.17		3.04**
						Constant			

จากตาราง 31 พบว่า มีตัวทำนาย 4 ตัว ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ (X7) ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่ (X6) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (X1) และการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม (X4) ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กกลุ่มพิเศษหญิง ได้ร้อยละ 31 ตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุดในการทำนายคือ ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ (X7) มีค่าอำนาจในการทำนาย (Beta) = .32 ตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงเป็นอันดับ 2 คือ ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่ (X6) มีค่าอำนาจในการทำนาย (Beta) = .21 ตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงเป็นอันดับ 3 คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (X1) มีค่าอำนาจในการทำนาย (Beta) = .19 ตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงเป็นอันดับ 4 คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม (X4) มีค่าอำนาจในการทำนาย (Beta) = .14

3.4 ศึกษาอำนาจการทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กอายุน้อย แสดงผลการวิเคราะห์
ดังตาราง 32 -33

ตาราง 32 แสดงแมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรที่ศึกษากับความฉลาดทางอารมณ์ของ
เด็กอายุน้อย

ตัวแปร	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	Y
X1	1.00	.50**	.11	-.04	.27**	.30**	.22**	.34**
X2		1.00	.12	.10	.35**	.4**	.19**	.40**
X3			1.00	-.03	.07	.05	.10	.03
X4				1.00	.16*	.20**	.06	.22**
X5					1.00	.28**	.18**	.27
X6						1.00	.41**	.52**
X7							1.00	.44**
Y								1.00

จากตาราง 32 แสดงว่า ตัวแปรทำนายที่ สัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กอายุน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 5 ตัว โดยเรียงลำดับจากความสัมพันธ์มากไปน้อย ดังนี้ X6 (ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่) , X7 (ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ) , X2(การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล) , X1 (การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน) และ X4 (การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม) โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .22 - .52

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวทำนายกับตัวทำนายที่สัมพันธ์กันสูง พบตัวทำนายกับตัวทำนายที่สัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ X1 (การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน) สัมพันธ์กับ X2(การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล) = .50 , X2 (การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล) สัมพันธ์กับ X5(การอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง)=.35 , X2 (การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล) สัมพันธ์กับ X6 (ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่) = .46 , X6 (ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่) สัมพันธ์กับ X7 (ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ) = .41

ตาราง 33 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรทีละตัวแปร เพื่อทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กอายุน้อย

ตัวทำนาย ที่เพิ่มใน แต่ละขั้น	R	R ²	R ² _{change}	F _{change}	Sig.F _{change}	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวทำนาย ในสมการสุดท้าย			
						b	SEb	Beta	t
X6	.52	.27	.27	42.49	.00	.39	.10	.29	3.88**
X7	.58	.33	.06	15.78	.00	.34	.09	.27	4.03**
X2	.60	.36	.03	7.83	.01	1.52	.52	.20	2.91**
X4	.62	.38	.02	4.36	.04	1.22	.60	.13	2.03*
						40.05	13.17		3.04**
						Constant			

จากตาราง 33 พบว่า มีตัวทำนาย 4 ตัว ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่ (X6) ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ (X7) การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (X2) และการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม (X4) ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กกลุ่มอายุน้อย ได้ร้อยละ 38 ตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุดในการทำนาย คือ ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่ (X6) มีค่าอำนาจในการทำนาย (Beta) = .29 ตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงเป็นอันดับ 2 คือ ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ (X7) มีค่าอำนาจในการทำนาย (Beta) = .27 ตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงเป็นอันดับ 3 คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (X2) มีค่าอำนาจในการทำนาย (Beta) = .20 ตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงเป็นอันดับ 4 คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม (X4) มีค่าอำนาจในการทำนาย (Beta) = .13

3.5 ศึกษาอำนาจการทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กอายุมาก แสดงผลการวิเคราะห์
ดังตาราง 34 -35

ตาราง 34 แสดงเมทริกซ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรที่ศึกษากับความฉลาดทางอารมณ์ของ
เด็กอายุมาก

ตัวแปร	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	Y
X1	1.00	.51**	.20**	-.03	.26**	.35**	.18**	.36**
X2		1.00	.22**	.09	.28**	.38**	.20**	.34**
X3			1.00	-.02	.19**	-.036	.01	.15*
X4				1.00	.04	.05	-.07	.08
X5					1.00	.14*	.11	.27**
X6						1.00	.42**	.51**
X7							1.00	.42**
Y								1.00

จากตาราง 34 แสดงว่า ตัวแปรทำนายที่สัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กอายุมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 5 ตัว โดยเรียงลำดับจากความสัมพันธ์มากไปน้อย ดังนี้ X6 (ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่) , X7 (ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ) , X1 (การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน) X2 (การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล) และ X5 (การอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง) โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .27 - .51 ตัวแปรทำนายที่สัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กอายุมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ X3 (การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ) มีค่าความสัมพันธ์ = .15

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวทำนายกับตัวทำนาย พบตัวทำนายที่สัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ X1 (การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน) สัมพันธ์กับ X2 (การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล) = .51 , X1 (การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน) สัมพันธ์กับ X6 (ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่) = .35 , X2 (การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล) สัมพันธ์กับ X6 (ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่) = .38 , X6 (ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่) สัมพันธ์กับ X7 (ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ) = .42

ตาราง 35 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กอายุมาก

ตัวทำนายที่ เพิ่มในแต่ละ ละชั้น	R	R ²	R ² _{change}	F _{change}	Sig.F _{change}	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวทำนาย ในสมการสุดท้าย			
						b	SEb	Beta	t
X6	.51	.26	.26	63.67	.00	.39	.08	.33	4.79**
X7	.56	.31	.05	13.55	.00	.26	.07	.24	3.58**
X5	.59	.35	.04	9.64	.00	.92	.36	.16	2.54**
X1	.61	.37	.02	5.77	.02	1.28	.53	.16	2.40*
						30.49	12.17		2.51**
						Constant			

จากตาราง 35 แสดงว่า มีตัวทำนาย 4 ตัวที่มีประสิทธิภาพสูง ในการทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กอายุมาก ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่ (X6) ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ (X7) การอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง (X5) และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (X1) ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กอายุมากได้ร้อยละ 37 โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุดในการทำนาย คือ ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่ (X6) มีค่าอำนาจในการทำนาย (Beta) = .33 ตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงเป็นอันดับ 2 คือ ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ (X7) มีค่าอำนาจในการทำนาย (Beta) = .24 ตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงเป็นอันดับ 3 คือการอบรมเลี้ยงดูฝึกให้พึ่งตนเอง (X5) มีค่าอำนาจในการทำนาย (Beta) = .16 ตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพสูงเป็นอันดับ 4 คือการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (X1) มีค่าอำนาจในการทำนาย (Beta) = .16

ตาราง 36 สรุปผลการศึกษาดูแลที่ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กทั้งใน
กลุ่มรวม และกลุ่มย่อย จำแนกตามเพศ และอายุเด็ก

เด็กกลุ่ม	ตัวทำนายลำดับที่					ร้อยละของการอธิบายความแปรปรวน ของความฉลาดทางอารมณ์เด็ก
	1	2	3	4	5	
รวม	X6	X7	X1	X5	X4	37
เพศชาย	X6	X2	X7	X5		44
เพศหญิง	X7	X6	X1	X4		31
อายุน้อย	X6	X7	X2	X4		38
อายุมาก	X6	X7	X5	X1		37

X1	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน
X2	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล
X3	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ
X4	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม
X5	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง
X6	แทน	ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่
X7	แทน	ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จุดมุ่งหมายในการศึกษา

1. เพื่อเปรียบเทียบ ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียน ตามตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู อายุของพ่อแม่ ระดับการศึกษาของพ่อแม่ เพศของเด็ก และอายุของเด็ก
2. เพื่อศึกษาอำนาจการทำนาย ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียน โดยใช้ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ และลักษณะการอบรมเลี้ยงดู เป็นตัวทำนาย

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กที่พ่อแม่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง จะมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กที่แม่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ
2. เด็กที่พ่อแม่อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่า เด็กที่พ่อแม่อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย
3. เด็กที่พ่อแม่ใช้เหตุผลมาก มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กที่พ่อแม่ใช้เหตุผลน้อย
4. เด็กที่พ่อแม่ลงโทษมากมีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำกว่าเด็กที่พ่อแม่ลงโทษน้อย
5. เด็กที่พ่อแม่เลี้ยงดูแบบควบคุมลูกมาก มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำกว่า เด็กที่พ่อแม่เลี้ยงดูแบบควบคุมลูกน้อย
6. เด็กที่พ่อแม่ฝึกให้พึ่งตนเองมาก มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กที่พ่อแม่ฝึกให้พึ่งตนเองน้อย
7. เด็กที่พ่อแม่มีระดับศึกษาสูงและกลางมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กที่พ่อแม่มีระดับศึกษาต่ำ
8. เด็กที่พ่อแม่มีอายุมากมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กที่มีพ่อแม่มีอายุน้อย
9. เด็กที่มีอายุมากมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กที่มีอายุน้อย
10. เด็กเพศหญิงมีความฉลาดทางอารมณ์ต่างจากเด็กเพศชาย
11. ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อและแม่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู สามารถร่วมกันทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กได้ ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ที่แยกตามตัวแปรเพศและระดับอายุ

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กก่อนวัยเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 ที่มีอายุระหว่าง 4 – 6 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 และอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 68,307 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กก่อนวัยเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 ที่มีอายุระหว่าง 4 – 6 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 และอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multiple Random Sampling) โดย

ประมาณกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % เมื่อเทียบจากตารางขนาดกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างจาก 10 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดเทพศิลา โรงเรียนบ้านบางกะปิ โรงเรียนวัดลาดพร้าว โรงเรียนเทพวิทยา โรงเรียนพระราชราษฎร์บำรุง โรงเรียนพระราม 9 กาญจนาภิเษก โรงเรียนสามเสนนอก โรงเรียนวิสุทธิ โรงเรียนวัดลาดบัวขาว โรงเรียนสมโภชกรุงธนุสรณ์ (200 ปี) รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 351 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของแม่และลูก

ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ จำนวน 28 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของแม่ จำนวน 39 ข้อ

ตอนที่ 4 เป็นแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 3 – 6 ปี จำนวน 48 ข้อ

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับพ่อ และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ จำนวน 39 ข้อ

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดต่อกับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อขอหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลถึงผู้อำนวยการสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประสานงานไปยังโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง นำจดหมายถึงผู้อำนวยการเขตของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 ฉบับ ไปยื่นกับผู้อำนวยการ หรืออาจารย์ใหญ่ 10 โรงเรียน โดยขอความร่วมมือจากครูประจำชั้น ให้ช่วยคัดเลือกเด็กอนุบาลที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ โรงเรียนละ 40 คน เป็นเด็กอนุบาล 1 จำนวน 20คน เด็กอนุบาล 2 จำนวน 20คน โดยให้ครูประจำชั้นเป็นผู้แจกแบบสอบถามกับพ่อแม่ของเด็กอนุบาล ส่งแบบสอบถามทั้งหมด 425 ฉบับ ได้กลับมา 375 ฉบับ มาตรวจความสมบูรณ์เหลือแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 351 ฉบับ นำแบบทดสอบทั้งหมดมาคัดเลือกเฉพาะสมบูรณ์จำนวน 351 ฉบับมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด แล้วนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ มีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติสำหรับการวิเคราะห์เครื่องมือ ได้แก่ ค่าอำนาจจำแนก โดยการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง

คะแนนรายข้อกับคะแนนรวม แบบ Pearson Product Moment Correlation และค่าความเชื่อมั่น

(Reliability) โดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha – Coefficient)

3. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน ได้แก่

3.1 ทดสอบสมมติฐานข้อ 1 – 6 , 8 -10 โดยใช้สถิติทดสอบ t (t – test)

3.2 ทดสอบสมมติฐานข้อ 7 โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

(One - Way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe)

3.3 ทดสอบสมมติฐานข้อ 11 โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ แบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นๆ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ การอบรมเลี้ยงดู การศึกษาของพ่อแม่ อายุพ่อแม่ อายุและเพศของเด็ก ตามตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สรุปผลการศึกษาค้นคว้าที่สำคัญไว้ดังนี้

1. ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครภาพรวม และรายด้าน ด้านดี เก่ง และสุข ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่แยกตามเพศและอายุเด็ก พบว่า มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูง ยกเว้น ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีของกลุ่มรวม , กลุ่มเพศชาย และเด็กอายุน้อย ความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง

2. เปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ ตามตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ การอบรมเลี้ยงดู การศึกษาของพ่อแม่ อายุพ่อแม่ อายุและเพศของเด็ก พบว่า

2.1 เด็กที่แม่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง มีความฉลาดทางอารมณ์ภาพรวม และรายด้าน ด้านดี เก่ง และสุข สูงกว่าเด็กที่แม่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 เด็กที่พ่อมีความฉลาดทางอารมณ์สูง มีความฉลาดทางอารมณ์ภาพรวม และรายด้าน ด้านดี เก่ง และสุข สูงกว่าเด็กที่พ่อมีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก มีความฉลาดทางอารมณ์ภาพรวม และรายด้าน ด้านดี เก่ง และสุข สูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.4 เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก มีความฉลาดทางอารมณ์ภาพรวม และรายด้าน ด้านดี เก่ง และสุข สูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.5 เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษมาก มีความฉลาดทางอารมณ์ภาพรวม และด้านดี ต่ำกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01

2.6 เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก มีความฉลาดทางอารมณ์ภาพรวม และรายด้าน ด้านดี เก่ง และสุข ต่ำกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.7 เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเองมาก มีความฉลาดทางอารมณ์ภาพรวม และรายด้าน ด้านดี เก่ง และสุข สูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเองน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.8 เด็กที่แม่มีการศึกษาระดับกลาง มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี สูงกว่าเด็กที่แม่มีการศึกษาระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เด็กที่แม่มีการศึกษาระดับสูง มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งสูงกว่าเด็กที่แม่มีการศึกษาระดับกลางและระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.9 เด็กที่พ่อมีการศึกษาระดับสูง มีความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งและภาพรวมสูงกว่าเด็กที่พ่มีการศึกษาระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.10 เด็กที่แม่อายุมากมีความฉลาดทางอารมณ์ไม่แตกต่างจากเด็กที่แม่อายุน้อย

2.11 เด็กที่พ่ออายุมากมีความฉลาดทางอารมณ์ไม่แตกต่างจากเด็กที่พ่ออายุน้อย

2.12 เด็กที่อายุมากมีความฉลาดทางอารมณ์ภาพรวม และรายด้าน ด้านดี เก่ง และสุข สูงกว่าเด็กที่มีอายุน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 , .05 , .01 และ .01 ตามลำดับ

2.12 เด็กเพศหญิงมีความฉลาดทางอารมณ์ภาพรวม และรายด้าน ด้านดี เก่ง และสุข สูงกว่าเด็กที่มีอายุน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 , .01 , .05 และ .01 ตามลำดับ

3. ผลการทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนทั้งภาพรวม รายด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ที่แยกตามตัวแปรเพศและอายุเด็ก เมื่อใช้ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู และความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ เป็นตัวทำนาย

3.1 ผลการทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนกลุ่มรวม มีตัวทำนาย 5 ตัว ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่ ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง สามารถอธิบายความแปรปรวนของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กกลุ่มรวมได้ร้อยละ 37

3.2 ผลการทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนเพศชาย มีตัวทำนาย 4 ตัว ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ การอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง สามารถอธิบายความแปรปรวนของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กกลุ่มเพศชายได้ร้อยละ 44

3.3 ผลการทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนเพศหญิง มีตัวทำนาย 4 ตัว ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม สามารถอธิบายความแปรปรวนของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กกลุ่มเพศหญิง ได้ร้อยละ 31

3.4 ผลการทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนอายุน้อย มีตัวทำนาย 4 ตัว ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่ ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม สามารถอธิบายความแปรปรวนของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กกลุ่มอายุน้อย ได้ร้อยละ 38

3.5 ผลการทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนอายุมาก มีตัวทำนาย 4 ตัว ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่ ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน สามารถอธิบายความแปรปรวนของความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กกลุ่มอายุมาก ได้ร้อยละ 37

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามตัวแปรต้น ดังต่อไปนี้

ความฉลาดทางอารมณ์ของแม่

เด็กที่แม่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กที่แม่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน และความฉลาดทางอารมณ์ของแม่ สามารถทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กภาพรวม และรายด้านทุกด้านได้เป็นอันดับแรกในทุกกลุ่ม ทั้งในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยที่แยกตามเพศ และอายุเด็ก และสอดคล้องกับ นิตยา ประพฤติกิจ (2539 : 304) ที่กล่าวว่า ผู้ใหญ่ควรรู้จักระงับอารมณ์ ไม่โมโหจนเกินไป แต่เป็นคนอ่อนโยนให้ความรัก และความเมตตาต่อผู้อื่น เมื่อขอร้องหรือตักเตือนเด็ก ควรพูดจาแสดงเหตุผลให้เด็กได้รับทราบ สอดคล้องกับ ก๊อดแมน (อัจฉรา สุขารมณ : 2543 ; อ้างอิงจาก Gottman . 1998) ที่กล่าวว่า สำหรับผู้ที่ เป็นพ่อแม่ การช่วยให้ลูกได้พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ เป็นเรื่องสำคัญมากเท่าๆ กับการที่พ่อแม่ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างให้เด็กเห็นและปฏิบัติตามโดยการตระหนักถึงอารมณ์

ของเด็ก สามารถที่จะเห็นใจเขา ช่วยปลอบโยน ระวังอารมณ์ และชี้แนะทางจัดการกับอารมณ์เหล่านั้น และสำหรับเด็กๆ จะได้เรียนรู้บทบาทเกี่ยวกับอารมณ์ของพ่อแม่ ครอบครัวถือเป็นโรงเรียนแห่งแรกสำหรับการเรียนรู้ ในเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก การที่เด็กได้รู้จักเกี่ยวกับตนเองเรียนรู้ที่จะเลือกแสดงอารมณ์ออกมาอย่างไร และเรียนรู้ว่าผู้อื่นจะโต้ตอบกับอารมณ์เหล่านั้นของเขาอย่างไร จะแสดงความคาดหวังและความกลัวของเขาออกมา โดยการเรียนรู้ไม่ได้มาจากการพูดของพ่อแม่เพียงอย่างเดียว แต่มาจากการปฏิบัติของพ่อแม่ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก และอย่างของพ่อแม่ที่ปฏิบัติต่อกัน และสอดคล้องกับ เดนแฮม (วิลาสลักษณ์ ชวัลลล. 2543 ; อ้างอิงจาก Denham .1989) พบว่า แม่ที่แสดงอารมณ์ทางบวกมักมีลูกวัยเตาะแตะที่มีอารมณ์ทางบวกมากกว่าทางลบ แม่ที่แสดงความโกรธมากกว่า มักมีลูกที่แสดงอารมณ์ทางลบ และมีอารมณ์ทางบวกน้อย เมื่อเทียบกับแม่ที่แสดงความโกรธน้อยกว่า สอดคล้องกับอุมาพร ตรังคสมบัติ (2544 : 88 -93) กล่าวว่า การเลี้ยงดูให้มีความฉลาดทางอารมณ์ดี ต้องเริ่มต้นที่ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อแม่กับลูก ซึ่งหมายถึงในชีวิตประจำวันพ่อแม่ได้ทำสิ่งเหล่านี้อย่างครบถ้วน นั่นคือ 1. รู้จักลูกของตัวเองว่าเป็นคนอย่างไร มีบุคลิกลักษณะอย่างไร โดยการให้เวลากับเขา ฟังเขาพูดคุยด้วยความสนใจ รับฟังความรู้สึกนึกคิดของลูกด้วยใจกว้าง ไม่ตัดสินว่าผิดถูก พูดง่าย ๆ ก็คือ ยอมรับลูกแบบที่เขาเป็นอยู่นั่นเอง 2. เชื่อมโยงผูกพันกับลูก หมายถึง การเห็นคุณค่าของความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน การตระหนักและแสดงออกให้รู้ว่าลูกเป็นบุคคลที่มีค่าและมีความหมาย 3. เอาใจใส่อารมณ์ของลูก หมายถึง การให้ความสนใจในความรู้สึกนึกคิดของเด็ก รู้ว่าอารมณ์ความรู้สึกและความคิดเห็นของเด็กเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ 4. ตอบสนองทางอารมณ์อย่างเหมาะสม หมายถึงการที่พ่อแม่เข้าใจความรู้สึกของลูก และตอบสนองลูกในแบบที่ช่วยให้ลูกเติบโตขึ้น และจัดการกับอารมณ์ของตนได้ 5. เป็นที่พึ่งทางจิตใจของลูก เมื่อลูกมีปัญหาหรือความไม่สบายใจต่างๆ สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของแบนดูรา (ญาดา หลาวเพชร .2544 ; อ้างอิงจาก Bandura.) ได้อธิบายว่าลูกเรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรมของพ่อแม่ และเลียนแบบ ต่อมาจึงปรับพฤติกรรมนั้นมาเป็นมาตรฐานพฤติกรรมของตนเอง สอดคล้องกับ อุมาพร ตรังคสมบัติ (2544 : 109) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า การที่พ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ความนับถือตนเอง ความมีวินัย ความมุ่งมั่นไปสู่ความสำเร็จ การเอาชนะปัญหาและอุปสรรคโดยไม่ย่อท้อ การอดทนต่อความยากลำบาก การแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การยึดถือคุณค่าที่ดีและแสดงออกมาในชีวิตจริง ไม่ว่าจะเป็นความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ หรือความเสียสละ แบบอย่างที่ดีเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้กับลูก

ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ

เด็กที่พ่อมีความฉลาดทางอารมณ์สูง มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กที่พ่อมีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน และความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ สามารถทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กด้านรวม รายด้านทุกด้านได้เกือบทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเด็กหญิง ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อมีอำนาจการทำนายสูงสุด เนื่องจากพ่อบมีบทบาทสำคัญในการเลี้ยงดูลูกเช่นเดียวกับแม่ ฉะนั้นลูกที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่อบอุ่นทั้งจากพ่อและแม่ จึงเป็นเด็กที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทักษ์ คู่เจริญถาวร (2538) ได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดาของนักเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นบิดาของนักเรียนอนุบาลของรัฐบาลและเอกชน จำนวน 1,000 คน ผลการศึกษาพบว่า บิดาของนักเรียนอนุบาล มีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตร โดยบิดาจะเป็นผู้ปกป้องคุ้มครองอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับบุตร รองลงมาได้แก่การเป็นสื่อกลางของครอบครัวและสังคม การเป็นผู้ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของบุตร การเป็นดูแลสุขภาพขณะที่บุตรเป็นปกติและเจ็บป่วย การเป็นผู้วาง

แผนและจัดเตรียมเพื่อบุตร ตามลำดับ สอดคล้องกับ ดีอด (วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี. 2543 : 74 ; อ้างอิงจาก Dodge.1985)พบว่า การแสดงออกทางอารมณ์ของพ่อแม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถทางสังคมและอารมณ์ของลูก โดยที่การแสดงออกของพ่อแม่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการตีความอารมณ์ผู้อื่น ก็เกี่ยวข้องกับการที่ว่า เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นหรือไม่ นอกจากนี้การแสดงออกของพ่อแม่ เช่น ความก้าวร้าวต่อเด็ก ความโกรธ ก็มีอิทธิพลต่อผู้อื่นและต่อตนเองของเด็ก สอดคล้องกับ ก๊อดแมน (ญาดา หลาวเพชร. 2544 ; อ้างอิงจาก Gottman.1997 : 166) กล่าวว่า นักจิตวิทยามีความเชื่อมายาวนานแล้วถึงความสำคัญของพ่อ ที่มีส่วนในการอบรมเลี้ยงดูบุตร ในส่วนของเด็กหญิงพบว่า บิดามีส่วนสำคัญที่เด็กหญิงจะได้เรียนรู้บทบาทของเพศชาย ซึ่งจะมีผลต่อการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนต่างเพศ และการวางตัวอย่างเหมาะสมต่อเพศชายเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ บทบาทของบิดามีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็กแตกต่างจากมารดา โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับความสามารถทางสังคม ซึ่งจากงานวิจัยของก๊อดแมน (ญาดา หลาวเพชร. 2544 ; อ้างอิงจาก Gottman.1997 : 169 – 170) ค้นพบว่า เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูสัมผัสใกล้ชิดกับบิดาจะไม่กลัวคนแปลกหน้า ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความฉลาดทางอารมณ์

ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู

เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก ใช้เหตุผลมาก และฝึกให้พึ่งตนเองมาก มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย แบบใช้เหตุผลน้อย แบบฝึกให้พึ่งตนเองน้อย เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษมาก และแบบควบคุมมากมีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษน้อย และแบบควบคุมน้อย ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน

พบว่าเด็กที่พ่อแม่อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กที่พ่อแม่อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย สอดคล้องสมมติฐานและสอดคล้องกับ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 : 16) ที่บอกว่าการที่พ่อแม่ให้ความรัก ความอบอุ่นแก่ลูกอย่างเพียงพอ จะทำให้ลูกมีความมั่นคงทางอารมณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของอารี เกษมรติ (2533) ที่พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักทะนุถนอมเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติ ซึ่งความเชื่อมั่นในตนเองเป็นคุณสมบัติข้อหนึ่งของความฉลาดทางอารมณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของสายวริน จินจุฑา (2541) ที่พบว่าบทบาทของบิดาด้านการเลี้ยงดูบุตร ด้านสันตนาการ และบทบาทของมาราด้านการอบรมเลี้ยงดูบุตร ด้านการแก้ปัญหา ด้านสันตนาการ (หมายถึง การที่พ่อแม่มีกิจกรรมร่วมกับลูก ทำให้เกิดความสนุกสนานในครอบครัว ซึ่งถือเป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน) สามารถทำนายพฤติกรรมการปรับตัวรวม ซึ่งการปรับตัวเป็นคุณสมบัติข้อหนึ่งของความฉลาดทางอารมณ์ และอุมาพร ตรังคสมบัติ (2544 : 94) กล่าวว่า การเลี้ยงลูกให้มีความฉลาดทางอารมณ์ดี ต้องเริ่มต้นที่ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อแม่กับลูก คือ ให้ความรัก ด้วยการดูแลเอาใจใส่อารมณ์ของลูก ตอบสนองทางอารมณ์อย่างเหมาะสม และเป็นที่พึ่งทางจิตใจของลูก เช่นเดียวกับ กรมสุภาพจิต (2545) ที่กล่าวว่า พ่อแม่ควรแสดงความรักและเข้าใจ ยอมรับเห็นอกเห็นใจ ให้ความสำคัญกับสิ่งที่ลูกสนใจแทนการตำหนิ บังคับ วิจารณ์หรือลงโทษ

การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

พบว่าเด็กที่พ่อแม่อบรมเลี้ยงดูใช้เหตุผลมาก มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กที่พ่อแม่อบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย สอดคล้องกับสมมติฐานและสอดคล้องกับ อุมาพร ตรังคสมบัติ (2544 : 141) ที่บอกว่า การที่เด็กถูกเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล จะมีความฉลาดทางอารมณ์ ดีกว่าเด็กที่ถูกเลี้ยงดูแบบตามใจ เพราะเด็กจะมีการควบคุมอารมณ์และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกว่า ทั้งยังมีปัญหาพฤติกรรมน้อยกว่า โดยพ่อแม่ต้องมีเหตุผล

ไม่ใช้อารมณ์ในการฝึกเด็ก อย่างอบรมระเบียบวินัยลูกโดยใช้อารมณ์หรือวิธีที่รุนแรง และสอดคล้องกับ อัจฉรา สุขารมณ์ (2543 : 55 – 56) ที่บอกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผล จะทำให้เด็กมีความเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี รู้จักใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล เป็นเด็กที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความหนักแน่น ควบคุม อารมณ์และปรับตัวได้ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะนุช ประจักษ์จิตต์ (2530) ที่ศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองและการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อลักษณะอารมณ์ในเด็กก่อนวัยเรียน พบว่า ผู้ปกครองกลุ่มที่เข้มงวดใช้อารมณ์ (การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย) และปกป้องสูง จะมียุทธวิธีแตกต่างจากผู้ปกครองกลุ่มที่เข้มงวดใช้อารมณ์และปกป้องต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับ เทอดศักดิ์ เดชคง (2545 : 144 – 145) ที่กล่าวว่า เด็กที่มีความฉลาดทางอารมณ์เกิดจากการเลี้ยงดู เป็นแบบใช้อารมณ์ หรือใช้เหตุผล ซึ่งต้องเหมาะสมกับเหตุการณ์ด้วย การเลี้ยงดูแบบไม่ใช้เหตุผล หรือเหตุผลไม่ตรงกับความเป็นจริง จะมีแนวโน้มให้เด็กมีการเรียนรู้และปฏิเสธเหตุผล ในลักษณะที่คล้ายกัน ในเด็กอายุน้อย การเลี้ยงดูด้วยเหตุผล ไม่ใช้ความรุนแรงย่อมเป็นการเริ่มต้นที่ดี

การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ

พบว่าเด็กที่พ่อแม่อบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษมาก มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำกว่าเด็กที่พ่อแม่อบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษน้อย สอดคล้องกับสมมติฐานและสอดคล้องกับ ดวงเดือน พันธมนาวิน (2524 : 21) พบว่าเด็กที่พ่อแม่อบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษมาก มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำกว่าเด็กที่พ่อแม่อบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษน้อย ที่เป็นเช่นนี้เพราะการลงโทษน้อยคือ การว่ากล่าวอบรม เป็นการชี้แจงให้เห็นถึงความเหมาะสมของพฤติกรรม ทำให้เด็กได้หลักในการปฏิบัติ และการแสดงความเคยเมตตาของพ่อแม่ จะทำให้เด็กมีความวิตกกังวลอยู่นาน พยายามทำตนเป็นคนดี เพื่อลบเลือนความรู้สึกไม่พอใจของพ่อแม่ ได้มากกว่าการลงโทษมาก ซึ่งมักใช้การลงโทษมากที่ใช้เวลาสั้นๆแล้วเลิกกันไป ทำให้เด็กเกิดความวิตกกังวลในระยะสั้นๆ แล้วยุติลง อีกทั้งการลงโทษมากยังทำให้เด็กมีพฤติกรรมต่อต้าน ขัดขืน ก้าวร้าว อันจะนำไปสู่การมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ไม่ดีได้ สอดคล้องกับ นิตยา ประพศิตกิจ (2539 : 302) กล่าวว่า บางครั้งเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ผู้ใหญ่จะต้องว่ากล่าวตักเตือน ผู้ใหญ่จะต้องแน่ใจว่าเด็กได้สำนึกในความไม่เหมาะสมนั้น ให้เด็กได้รู้ว่าที่เราตำหนินั้น เราตำหนิการกระทำของเขา แต่เรายังรักและห่วงใยเขาอยู่ สอดคล้องกับงานวิจัยของอินทรา พัวสกุล และคณะ (พรรณพิมล หล่อตระกูล . 2543 ; อ้างอิงจากงานวิจัยของอินทรา พัวสกุล และคณะ) ที่ได้ศึกษาย้อนหลังสภาพชีวิตของผู้ป่วยเด็กที่มารับบริการที่โรงพยาบาลเชียงใหม่จำนวน 50 ราย พบว่าเด็กส่วนใหญ่เป็นกลุ่มปัญหาทางอารมณ์ร้อยละ 64 และร้อยละ 44 ของปัญหาทางอารมณ์นี้เป็นปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูก โดยเฉพาะกับพ่อ และได้ศึกษาเจตคติของพ่อแม่ในการเลี้ยงดู พบว่าเจตคติที่สำคัญที่เป็นปัญหาเป็นแบบไม่ต้องการลูก รองลงมาเป็นเจตคติที่ไม่อบรมสั่งสอนแต่ทำโทษรุนแรง สอดคล้องกับ ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์ (2542 : 23 – 24) กล่าวว่า ศิลปะการลงโทษ เป็นตัวสำคัญที่จะช่วยสร้างวุฒิภาวะให้กับลูก การไม่ลงโทษลูกเลยก็เป็นปัญหา การลงโทษแต่ปากก็เป็นปัญหา การไม่มีการกระทำตามมาก็เป็นปัญหา ถ้าสังเกตให้ดีทำไมลูกถึงกลัวคุณพ่อ เพราะพ่อเอาจริง ถ้าบอกว่าหยุดก็ต้องหยุด ถ้าไม่หยุดพ่อทำอะไร พ่อก็เข้าไปจัดการกับลูก เช่น จัดการให้ลูกนั่งนิ่งๆ ถ้าจะเปิดทีวีก็ไม่ให้เปิด ฉะนั้นการสื่อสารกับลูกที่เอาจริงเอาจังเป็นสิ่งสำคัญ ส่วนการตีไม่ค่อยนิยมกันแล้ว ขอแนะนำถ้าอารมณ์เสียอย่าเพิ่งลงโทษลูก แต่พ่อแม่ควรต้องพยายามสงบจิตสงบใจก่อน ถ้าจำเป็นต้องลงโทษ มีอยู่สองวิธี คือ หนึ่ง ไม่สนใจ วิธีไม่สนใจนี้ถือเป็นการลงโทษที่ทำให้เด็กเกิดความสำนึกผิด ซึ่งเป็นรากฐานของการมีวุฒิภาวะต่อไป อย่างเช่น สมมติว่าลูกลงไปดิน ร้องไห้จะเอาอย่างนั้นอย่างนี้ แทนที่เราจะตี เราไม่สนใจและเดินหนีไปเสีย เขาก็ต้องเปลี่ยนแปลงตัวเอง คือหยุดร้อง วิธีที่สอง คือ วิธีการที่เราเรียกว่า time out คือให้ลูกอยู่หนึ่งๆอยู่ในมุม หรือในห้องจนกว่าเขาจะหยุดพฤติกรรมที่เราเห็นว่าไม่ถูกต้อง เช่น รังแก เอาเปรียบกัน ปรี๊ดตื้อเอาแต่ใจตนเอง จนกระทั่งลูกสงบ ถึงจะให้

ออกมา การทำเช่นนี้จะทำให้เด็กสงบ และทำให้เขารู้สึกผิด ซึ่งเป็นความรู้สึกที่เป็นรากฐานสำคัญของการมีวุฒิภาวะ และเป็นการลงโทษโดยที่เด็กไม่รู้สึกเจ็บปวดมากเกินไป ไทมูร์รู้สึกว่าเขาเองไม่ได้รับความเป็นธรรม

การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม

พบว่าเด็กที่พ่อแม่อบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำกว่าเด็กที่พ่อแม่อบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย ที่เป็นเช่นนี้สอดคล้องกับสมมติฐานและสอดคล้องกับ มุสเสน (วารินทร์ ม่วงสุวรรณ.2517 : 10 ; อ้างอิงจาก Mussen.1969 : 513 – 514) ที่กล่าวว่า การที่พ่อแม่ควบคุมเด็กมากเกินไป จะทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่น ไม่เชื่อถือตนเอง แต่ถ้าควบคุมในระดับที่เหมาะสม จะเป็นการส่งเสริมเด็ก และสอดคล้องกับ นิตยา ประพฤติกิจ (2539 : 308) กล่าวว่า เด็กปฐมวัยควรได้รับการฝึกฝนให้รู้จักการตัดสินใจเลือก (Choice – making) และสิ่งที่ให้เด็กเลือกจะต้องเหมาะสมกับความสามารถซึ่งถือเป็นการควบคุมน้อย สอดคล้องกับ นิตยา ประพฤติกิจ (2539 : 92-93) กล่าวว่า การที่เด็กได้เล่นจะช่วยให้เด็กรู้จักไว้วางใจผู้อื่น เกิดความมั่นใจในตนเองและผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม ทำให้เด็กจดจำถึงความเก่งกล้า และความสามารถของตน พร้อมกับเพิ่มความรักความเข้าใจตนเองยิ่งขึ้น ความหวาดหวั่น และไม่พอใจบางสิ่งบางอย่างของเด็กจะลดลงได้ หรือหายไปได้ ถ้าหากเด็กได้ระบายออกด้วยการเล่น เพราะในขณะที่เด็กเล่น เด็กจะคิดสร้างกฎระเบียบขึ้นมาเอง สร้างข้อห้าม และข้อควรปฏิบัติ การสมมติในเรื่องเหล่านี้ มีส่วนช่วยให้เด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ และยังผลให้เกิดการเรียนรู้ต่อไป การเล่นเป็นสื่อกลางที่ช่วยให้เด็กได้แสดงความรู้สึกทั้งที่ดีและไม่ดีออกไป เป็นเวลาที่เด็กไม่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำสอนของผู้ใหญ่ เป็นเวลาที่เด็กได้ผ่อนคลายจากความคาดหวังของพ่อแม่ไปสู่การเล่นสมมติแบบเด็กๆ เมื่อใดก็ตามที่เด็กได้รับผลสำเร็จ เมื่อนั้นเด็กจะมีความรู้สึกว่าเขาเองไม่มีค่าหรือไม่มีอำนาจลงได้

การอบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเอง

พบว่าเด็กที่พ่อแม่อบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเองมาก มีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กที่พ่อแม่อบรมเลี้ยงดูแบบฝึกให้พึ่งตนเองน้อย สอดคล้องกับสมมติฐานและสอดคล้องกับแอตคินสัน (ดารณี บางวัฒนา.2537 : 41 ; อ้างอิงจาก Atkinson.1966 : 453 – 478) กล่าวว่า เด็กที่ได้รับการฝึกให้พึ่งตนเองมาก จะมีความเป็นตัวของตัวเอง สามารถคิดตัดสินใจได้ ทำให้เขามีความรู้สึกเป็นอิสระ ไม่สับสน และมีพัฒนาการในด้านต่างๆอย่างราบรื่น ผิดกับเด็กที่ได้รับการฝึกให้พึ่งตนเองน้อย ซึ่งไม่เป็นตัวของตัวเอง ไม่สามารถคิดตัดสินใจได้ด้วยตนเอง แต่ก็มีความต้องการเป็นอิสระตามธรรมชาติแห่งวัย ทำให้เด็กมีความสับสน พ่อแม่จึงควรฝึกให้เด็กพึ่งตนเองด้วยการเปิดโอกาสให้เด็กกระทำการกิจกรรมต่างๆในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง สอดคล้องกับ นิตยา ประพฤติกิจ (2539 : 308) กล่าวว่า เด็กปฐมวัยมักชอบทำอะไรด้วยตนเอง แต่เรามักพบอยู่เสมอว่าทั้งพ่อแม่หรือครูชอบช่วยทำอะไรให้เด็กเอง แทนที่จะปล่อยให้เด็กลองปฏิบัติใช้ทักษะ หรือใช้ความสามารถในการแก้ปัญหาเอง เป็นความจริงที่ว่างานบางอย่างยากเกินความสามารถของเด็กปฐมวัยที่จะทำได้ ในกรณีเช่นนี้สมควรที่ผู้ใหญ่ควรจะใช้วิธีให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมเด็ก และถ้าเด็กสามารถทำได้ด้วยตนเองแล้ว จึงปล่อยให้เขาทำอาจจะใช้เวลานานสักหน่อย แต่ผลที่ได้รับนั้นคุ้มค่ากับการอดทน การส่งเสริมเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการสร้างเด็กให้พึ่งพาตนเองได้ เพียงแต่พูดว่า “ ลองทำดูซิคะ แล้วถ้าลูกต้องการให้แม่ช่วย แม่ก็จะช่วย ” เท่านั้นก็เป็นแรงกระตุ้นพอเพียงที่จะทำให้เด็กเริ่มต้นทำอะไรเอง แต่เราจะต้องอยู่ใกล้ๆ เมื่อใดที่เด็กต้องการความช่วยเหลือจงช่วยอาจจะด้วยคำพูดหรือการกระทำก็ได้ หลังจากเด็กทำเสร็จจงให้คำชมอย่างจริงใจ เช่น “ ลูกทำได้ดีจริงๆ ” หรือ “ แม่ดีใจที่ลูกพยายามทำ แม่คิดว่าลูกจะทำได้เองในไม่ช้านี้ละ ” การตั้งเป้าหมายในการให้เด็กช่วยตนเองในภายภาคหน้า คือ การค่อยๆ พัฒนาให้เกิดนิสัยที่ดีในการทำงาน การริเริ่มการนำตนเองหรือพึ่งตนเอง และความสามารถในการทำงาน สอดคล้องกับอุมาพร ตรังคสมบัติ(2544 : 154)

กล่าวว่า การช่วยเหลือตนเองถือเป็นกิจกรรม เพราะเป็นงานที่สำคัญมาก และพ่อแม่ทุกคนต้องพยายามสอนลูกให้ได้ พ่อแม่ปัจจุบันไม่สนใจที่จะให้ลูกช่วยเหลือตนเอง แม่พ่อแม่จะบ่นว่าลูกไม่ทำอะไรเอง ทำให้พ่อแม่เหนื่อยเกินไป เพราะต้องทำอะไรให้ทุกอย่างก็ตาม เด็กที่ช่วยเหลือตนเองเก่งจะเป็นคนที่มีอารมณ์หนักแน่น มั่นคง มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนควบคุมและจัดการสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้ เด็กจะมีพลังในตนเองเป็นคนต่อสู้และไม่ยอมแพ้ จะเป็นนักแก้ปัญหาเพราะเมื่อเขาแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับตัวเองได้ดี เขาก็จะแก้ปัญหาอื่นๆ ได้ดีด้วย พ่อแม่ต้องฝึกลูกให้ช่วยเหลือตนเองมากกว่าที่เป็นอยู่ ลูกควรกินอาหารเองไม่ใช่ต้องคอยตามป้อน จงหัดให้ลูกช่วยเหลือตนเองตั้งแต่วันนี้ เพราะมันเป็นวิธีง่าย ๆ ที่จะสร้างความฉลาดทางอารมณ์ให้ลูก

อายุของแม่

เด็กที่มีพ่อแม่อายุต่างกันพบว่ามีความฉลาดทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานเนื่องจากอายุของพ่อแม่ที่ต่างกัน อาจมีปัจจัยอื่น เช่น มีญาติผู้ใหญ่ที่สูงอายุอยู่ในบ้านช่วยดูแลทำให้ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ และในปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูลูก เป็นความรู้ที่ได้จากสื่อต่างๆ มากมาย เช่น หนังสือพิมพ์ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ ซึ่งมีการเผยแพร่มากขึ้น ทำให้การได้รับความรู้ในการเลี้ยงดูบุตรที่เหมาะสม ไม่ใช่เพราะพ่อแม่ที่อายุมาก และไม่สอดคล้องกับ ดวงเดือน พันธมนานิน (2528 : 196) ที่พบว่าจิตลักษณะของมารดา คือ ทศนคติต่อบุตร สุขภาพจิต และความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็ก แปรปรวนไปตามอายุของมารดาด้วย โดยมารดาที่มีอายุน้อย มักจะมีจิตลักษณะหลายประการที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูอย่างไม่เหมาะสม

ระดับการศึกษาของพ่อแม่

พบว่าระดับการศึกษาของพ่อ /แม่ สูง – กลาง – ต่ำ มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ทั้งด้านรวม และรายด้าน คือด้านดี ด้านเก่ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านสุขไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโกศล มีคุณ (2524) พบว่าระดับการศึกษาของบิดาเป็นตัวแปรสำคัญตัวหนึ่ง ที่สามารถทำนายความสามารถในการสวมบทบาทของลูก ซึ่งความสามารถในการสวมบทบาทก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งของความฉลาดทางอารมณ์เรื่องการรู้จักอารมณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของวันเพ็ญ พิศาลพงษ์ และคณะ (2526) ศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูพัฒนาการทางร่างกายและความพร้อมทางการเรียนของเด็กก่อนวัยเรียนในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร พบว่า เด็กที่มีมารดามีการศึกษาระดับสูง และบิดามารดามีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรมาก จะมีความพร้อมด้านความรู้ และความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมสูงกว่าเด็กที่มีมารดามีการศึกษาระดับต่ำ ถึงแม้บิดามารดาจะมีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูบุตรมากก็ตาม

เพศของเด็ก

เด็กเพศชายและเพศหญิง มีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกันทุกด้าน โดยเด็กเพศหญิงมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชิตกมล สังข์ทอง (2536) ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวินัยตนเองของวัยรุ่นชาย หญิง อายุ 15-18 ปี จำนวน 120 คน โดยวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์หรือพฤติกรรมของตนเองให้เป็นตามที่มุ่งหวังประกอบด้วย 7 หัวข้อ คือปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของสังคม สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเอง สามารถด้านทางสิ่งยั่วเย้าต่างๆ เชื่อมมั่นในตนเอง มีการตั้งเป้าหมาย รู้จักชะลอการได้รับความพอใจเพื่อสิ่งที่คิดว่าในอนาคตสามารถคาดหวังผลของการกระทำที่เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งความหมายใกล้เคียงกับความฉลาดทางอารมณ์ โดยพบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับวินัยในตนเอง และเพศหญิงมีวินัยในตนเองมากกว่าชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการศึกษาของ ซูทาร์โซ (1996) ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศกับความฉลาดทางอารมณ์ใน

กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาวิทยาลัย พบว่า เพศหญิงจะมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าชายในด้านความเมตตา กรุณา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี มีน้ำใจ และเพศหญิงมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านการตระหนักรู้ตนเองมากกว่าชาย

อายุเด็ก

เด็กอายุมากและเด็กอายุน้อย มีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกันทุกด้าน โดยเด็กอายุมากมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าเด็กอายุน้อย ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน และสอดคล้องกับการศึกษาของ เมเยอร์และคณะ ที่ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ในช่วงวัยรุ่นจนถึงวัยผู้ใหญ่ อายุ 50 ปีเป็นชาย หญิง จำนวน 300 คนพบว่าความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้นในแต่ละช่วงอายุ โดยมีจุดสูงสุด เมื่ออายุ 40 ปี เมเยอร์ ได้ให้ข้อสรุปว่า ความฉลาดทางอารมณ์พัฒนาขึ้นตามระดับอายุและระดับประสบการณ์ จากวัยเด็กถึงวัยผู้ใหญ่ และจากการศึกษาของวีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2542) พบว่า อายุมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับองค์ประกอบของเชาว์อารมณ์ทุกด้าน ยกเว้นด้านความเอื้ออาทร สอดคล้องกับงานวิจัยของลักขณา แพทยานันท์ (2542) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การสนับสนุนทางสังคม และความผาสุกทางจิตวิญญาณกับเชาว์อารมณ์ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ผลการศึกษาพบว่า ระดับชั้นปี มีความสัมพันธ์กับเชาว์อารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายสุรีย์ สุกรเดมิย์ (2543) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเชาว์ปัญญาเชาว์อารมณ์ของวิศวกร ครู พยาบาล นักร้อง และพระสงฆ์ ที่ประสบความสำเร็จ พบว่า เชาว์ปัญญาและเชาว์อารมณ์โดยรวม ของกลุ่มตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ มีเชาว์ปัญญาอยู่ในระดับสูงทุกกลุ่มในขณะที่มีเชาว์ปัญญาตั้งแต่ระดับปกติขึ้นไป และจากผลการวิเคราะห์เพิ่มเติม พบว่า อายุของกลุ่มผู้ประสบความสำเร็จ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนเชาว์อารมณ์

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับพ่อแม่

ความฉลาดทางอารมณ์มีความสำคัญต่อความสำเร็จในชีวิตของคนเรา และความฉลาดทางอารมณ์สามารถเปลี่ยนแปลงได้จากการเลี้ยงดู และการฝึกฝนอย่างเหมาะสม จากการศึกษาพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อและแม่ มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก และสามารถทำนายความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กได้ในทุกกลุ่มรวม ดังนั้นพ่อแม่ควรพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของตนเอง เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกและควรอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก ใช้เหตุผลมาก ฝึกให้พึ่งตนเองมาก ลงโทษน้อย และควบคุมน้อย เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ให้กับเด็ก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางด้านภาษา และพัฒนาการทางจริยธรรม กับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียน
2. ศึกษาปัจจัยอื่นๆที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก เช่น กลุ่มเด็กที่พ่อแม่ไม่ได้อยู่ด้วยกัน อาชีพของพ่อแม่ ลำดับการเกิดของเด็ก ฐานะทางครอบครัว เด็กในเมืองและชนบท เด็กในชุมชนแออัด ลักษณะของโรงเรียน เช่น โรงเรียนประจำ
3. ควรทำวิจัยเชิงทดลอง โดยการสร้างชุดฝึกอบรมสำหรับพ่อแม่และครู เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีให้กับเด็ก โดยใช้กิจกรรมทางศาสนา เช่น การทำสมาธิ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2544) . อยู่กับเด็ก ๆ. พิมพ์ครั้งที่1 .กรุงเทพฯ. บริษัท ที.พี.พรินท์.
กรมสุขภาพจิต.(2543). เอกสารประกอบการประชุมวิชาการประจำปี เรื่องสุขภาพจิตดีด้วยอีคิว.พิมพ์ครั้งที่1 .
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
----- (2543). รายงานวิจัย การพัฒนาแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับประชาชนไทย อายุ 12 –
60ปี. พิมพ์ครั้งที่1 .กรุงเทพฯ. บริษัท วงศ์กมล โปรดักชั่น จำกัด.
----- (2545). คู่มือความฉลาดทางอารมณ์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย จำกัด.
กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542). การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน. พิมพ์ครั้งที่1 .กรุงเทพฯ . โชติสุขการพิมพ์.
กองบรรณาธิการ.(2545)“ เด็กไทยสายพันธุ์ใหม่ ไร้ภูมิคุ้มกันทางอารมณ์ ,” *สารปฏิรูปล.5*(54) :
18 –23.
จันทรา สิทธิโชค และ นวลศรี วิจารณ์. (2542,กรกฎาคม – กันยายน).” บทบาทของบิดามารดาในการ
ดูแลส่งเสริมพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียน , ” *การส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมกระทรวง
สาธารณสุข. 22*(3) : 50 – 60.
เจษฎา ไพศาลพิจิตรสถไส. (2543). *นสพ.กรุงเทพธุรกิจ* หน้ารายงานการศึกษา . ฉบับวันพุธที่ 26 มกราคม
2543.
จอม ชุ่มช่วย . (2540 , กรกฎาคม). “ ความฉลาดทางอารมณ์ , ” *การศึกษาปฐมวัย. 1* (3) : 56 – 62.
ญาดา หลาวเพชร.(2541). บทบาทของบิดา บทบาทของมารดา กับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของ
นักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. (2528). รายงานการวิจัยเรื่อง “ ปัจจัยทางจิตวิทยาในเวทีเกี่ยวกับการ
อบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย ” กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
ดุชนี สรวงชั้น . (2542 , สิงหาคม). “ EQ ประตูลู่ความสำเร็จ , ” *สกุลไทย.45* : 66 – 67 .
ทิพวรรณ กิตติวิบูลย์.(2522). การอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนใน
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
. ถ่ายเอกสาร.
ทิพย์สุดา นิลสินธ์พ.(2522).ความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางจริยธรรมกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัย
เรียนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
ทศพร ประเสริฐสุข. (2543) “ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์กับการศึกษา ,”*วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 5*(1) :
19 – 35.
เทอดศักดิ์ เดชคง. (2539 , มีนาคม). “ EQมาตรวัดอารมณ์อัจฉริยะ , ” *Update.10* (117) : 55 –61.
----- (2542). จากความฉลาดทางอารมณ์สู่สติปัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพฯ : สนพ. มติชน.
----- (2542, มกราคม)“ ความฉลาดทางอารมณ์กับการศึกษายุคใหม่ , ” *วารสารวิชาการ. 2*(1) : 62 – 65.
----- (2545). *EQ จากทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติ* . พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพฯ : สนพ.มติชน.

- นันทา สุริรักษา .(2542). “ การใช้ EQ กับตนเอง ครอบครัว และการทำงาน,” จัดหางานปริทัศน์. 4(5) : 34 – 37.
- นิรันดร์ จุลทรัพย์. (2544, ตุลาคม – 2545, มกราคม) . “ IQ , EQ ,MQ ในภาวะผู้นำ ,” วารสารคณะศึกษาศาสตร์. 1(1) : 8 – 19.
- ปิยะนุช ประจักษ์จิตต์ . (2543 ,มกราคม – มิถุนายน). “ ทักษะจิตของผู้ปกครองและการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อลักษณะอารมณ์ในเด็กก่อนวัยเรียน ,” วารสารจิตวิทยาคลินิก. 18 (1) : 47 – 62.
- พจนา ภิรมย์ประเมศ. (2532). การอบรมเลี้ยงดูกับพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานอนามัยเด็ก – กลาง นนทบุรี. ปรินิพนธ์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- พิทักษ์ คู่เจริญถาวร. (2539 , กันยายน). “ การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของชายที่เป็นบิดาของนักเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร ,” วารสารประชากรศาสตร์. 12 (2) : 53 – 56.
- พรรณพิมล หล่อตระกูล. (2541). “ ปัจจัยทางจิตสังคมในเด็กและวัยรุ่น ที่มารับบริการที่ศูนย์สุขภาพจิต ,” วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย. 43 (1) : 226 – 236.
- มาลา วิรุณานนท์. (2515). ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบการรับรู้ และการเลี้ยงดูลูกในด้าน การฝึกให้พึ่งตนเอง กับในด้านการยับยั้งการพึ่งตนเอง เปรียบเทียบเด็กในนครหลวง กับเด็กในต่างจังหวัด ในระดับชั้นประถมปีที่ 1. ปรินิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา . ถ่ายเอกสาร.
- รักตวรรณ ศิริถาวร. (2532). ความสามารถในการเรียนรู้และเข้าใจทักษะของผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่ได้เล่นกิจกรรมการเล่นเพื่อคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง. ปรินิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- รติชน พียรยส์. (2543). การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย . พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เอมี เทรตดิ้ง.
- รัตนวดี รอดภิรมย์. (2533). การศึกษาพฤติกรรมกรช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่าง กัน. ปรินิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- ลักขณา แพทยานันท์ . ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การสนับสนุนทางสังคม และความผาสุกทางจิตวิญญาณกับเขาว์อารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ วย.ม. (การพยาบาลศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ. สุริยาสาน์
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538). “ การแปลผลค่าเฉลี่ย ,” ข่าวสารการวิจัยการศึกษา. 18 (8) : 17 –18.
- วันเพ็ญ พิศาลพงศ์ และคณะ .(2526). การศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดู พัฒนาการทางร่างกาย และความพร้อมทางการเรียนของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพ. รายงานวิจัยฉบับที่ 29 .กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัฒนา ปุณญฤทธิ์. (2531). การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางด้านอารมณ์และความรู้สึกของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนแตกต่างกัน . ปรินิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- วิทยา นาควัชระ. (2545, กรกฎาคม). “ ลูกจะเป็นอย่างไร เมื่อพ่อแม่ก้าวร้าว ,” แม่และเด็ก. 25 (365) : 110 –115.

- วันเพ็ญ บุญประกอบ. (2543, มกราคม - มีนาคม) " ความผูกพันรักใคร่ในครอบครัว ," วารสารจิตแพทย์แห่งประเทศไทย. 45 (1) : 11 – 16.
- วรุณา กลกิจโกวินท์. (ก.ค. – ก.ย. 2542) " การศึกษาพฤติกรรมของเด็กวัยก่อนเรียน ในชุมชนทางตอนเหนือของกรุงเทพฯ ," วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย. 44 (3) :228 – 236.
- วรรณดี หมู่เย็น. (2544) . รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่ส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนวัยรุ่น ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- วีระวัฒน์ ปันนิตมัย. (2542). เชาว์อารมณ์ (EQ) ดัชนีวัดความสุขและความสำเร็จของชีวิต. กรุงเทพฯ ฯ. บริษัท เอ็กสเปอร์เนต จำกัด .
- วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี. (2543).ความสามารถทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง. รวมบทความทางวิชาการ EQ. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์ DESKTOP.
- วาสนา พรหมทอง. (2545). การศึกษาเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครองครอบครัวชาวประมง. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์. (2545). เทคนิคสร้าง IQ EQ AQ 3Q เพื่อความสำเร็จ. กรุงเทพฯ ฯ. สถาบันสร้างสรรค์ศักยภาพสมองคเริเอตีฟเบรน.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2540).จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย (เล่ม 1) .พิมพ์ครั้งที่ 7 . กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุชา จันทรเฒ. (2531) . จิตวิทยาทั่วไป
- สินีนานู กำเนิดเพชร. (2544, มกราคม)." กาพัฒนา EQ สู่ความดี ," วารสารวิชาการปริทัศน์. 9 (1) : 18 – 20.
- . (เม.ย 2544) " ความฉลาดทางอารมณ์ ,"วารสารวิชาการปริทัศน์. 9 (4) : 18 – 20.
- สุภาพร พิสิฐภูมพัฒนะ. (2543) . การสร้างแบบทดสอบวัดเชาว์ปัญญาทางอารมณ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- สุมาลี จันทรชลอ. (2539 , มีนาคม)." การศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนักเรียน , " วารสารวิชาการ. 1(3) : 56 – 57.
- สายวริน จินนุฒิ. (2544) .การศึกษาบทบาทของบิดา บทบาทของมารดา ในฐานะตัวทำนายพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กปฐมวัย ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- อัจฉรา สุขารมณ. (2534) . การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความคิดสร้างสรรค์ และพฤติกรรมกล้าแสดงออก. รายงานการวิจัยฉบับที่ 49 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- . (2543). รวมบทความทางวิชาการ EQ. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์ DESKTOP.
- . (2542). " EQ กับการอบรมเลี้ยงดู ," วารสารพฤติกรรมศาสตร์. 5 (1) : 1 – 6.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2544). สร้างEQ ให้ลูกคุณ. พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพฯ ฯ. : ชันดำการพิมพ์.

- อารี เกษมรัตน์. (2533). ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มและกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติ ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและแบบรักทะนุถนอม. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- อารีรัตน์ ญาณะสร. (2544) .พฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารเป็นกลุ่ม. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.ถ่ายเอกสาร.
- อรทัย รัตนมณี. (2537). การศึกษาบทบาทของบิดามารดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในเขตเมือง. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- อรพินทร์ ชูชม , อัจฉรา สุขารมณ และวิลาสลักษณ์ ชวัลลี . (2542) .การทดลองใช้และตรวจสอบคุณภาพมาตรวัดสติปัญญาทางอารมณ์ของซัทท์และคณะ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุลัย บุญโล. (2544). การศึกษาพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- อุสา สุทธิสาคร . (2542) . การฝึกทักษะทางอารมณ์ . เอกสารประกอบการบรรยาย กองบริการแนะแนวและจัดหางาน. กรุงเทพฯ . มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- Goleman , D. (1995). *Emotional Intelligence : Why it can matter more than IQ*. New York : Bantam Books.
- Goleman , D. (1998). *Working with Emotional Intelligence* . New York : Bantam Books.
- Gottman, J. Declaire, J. (1998). *Raising an emotional intelligence child*. New York USA : Simon & Schuston.
- Home page <http://.Thailis.uni.net.th / dao / detail.nsp>.
- Home page <http://.Thailis.uni.net.th / eric / detail.nsp>.
- Shapiro , Lawrence E. (1997). *How to raise a child with a high EQ : A parent s guide to emotional Intelligence*. New York , NY : USA : Harper Collins Publishers.
- Sutarso , T. and others. (1996, November). “ Effect of Gender and GPA on Emotional Intelligence ,” *Paper presented at the Annual Meeting of the Mid – South Education Research Association*.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวแม่
- แบบวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดู
- แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อ/แม่
- แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก

เรียน ท่านผู้ปกครองที่ตอบแบบสอบถาม

ดิฉัน นางสาวศรียรัตน์ ชั่วอนันต์ นักศึกษาปริญญาโท สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มีความประสงค์จะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู กับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพมหานคร " โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียน กับความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ การอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่ อายุของพ่อแม่ เพศและอายุของเด็ก

ท่านเป็นพ่อแม่ที่ได้รับการเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยเป็นพ่อแม่ของเด็กก่อนอนุบาล 1 หรือ 2 ที่มีอายุระหว่าง 4 – 6 ปี ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ข้อมูลที่ได้รับจากท่านอย่างครบถ้วนตามความเป็นจริงมากที่สุด จะช่วยให้ผลการวิจัยที่ได้รับมีความถูกต้องและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาและกระตุ้นเตือนให้พ่อแม่เห็นความสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูของตน การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของตน เพื่อพัฒนาลูกให้เป็นผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญที่จะนำไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จในชีวิต

ดังนั้นดิฉันจึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถาม โดยคำตอบของท่านจะไม่มีมีการเปิดเผยให้เกิดผลเสียต่อท่านและลูกของท่านทั้งด้านการเรียนและด้านส่วนตัว การนำเสนอจะเสนอโดยภาพรวม เพื่อประโยชน์ในเชิงวิชาการเท่านั้น ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี และขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ
นางสาวศรียรัตน์ ชั่วอนันต์
ผู้วิจัย

หมายเหตุ หากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับแบบสอบถาม กรุณาติดต่อโดยตรง

โทรศัพท์ บ้าน 02-5140436 / ที่ทำงาน 02 – 2488020 ต่อ 2298 / มือถือ 06 - 9815856

ตอน 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

- ชื่อนักเรียน ☐ ด.ช. ☐ ด.ญ.....นามสกุล.....
- อายุ.....ปีเดือน วัน/เดือน/ปี เกิด
- โรงเรียน.....ชั้น.....
- อายุของท่าน (แม่)..... ปีเดือน
- สถานภาพสมรส ☐ คู่
- ☐ หย่า / แยกกันอยู่
- ☐ อื่นๆ ระบุ
- จบการศึกษาชั้น
- ☐ ประถมศึกษา - มัธยมศึกษาตอนต้น
 - ☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. – อนุปริญญา หรือเทียบเท่า
 - ☐ ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

ตอน 2 แบบวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่

คำชี้แจง

คำถามต่อไปนี้ต้องการทราบถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองได้ปฏิบัติจริง การตอบคำถามเหล่านี้จึงไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิด

สิ่งสำคัญคือ ผู้วิจัยต้องการทราบความเป็นจริงที่ท่านได้ปฏิบัติต่อลูกในสถานการณ์ต่างๆ ตามที่ได้ระบุมา ดังนั้น ขอให้โปรดตอบทุกข้อให้ตรงกับสิ่งที่ท่านได้ปฏิบัติมาแล้ว และกำลังปฏิบัติอยู่กับลูกของท่าน

โปรดกาเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ท่านคิดว่าท่านได้ปฏิบัติต่อเด็กตรงกับความจริงมากที่สุด

ตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

ข้อที่	คำถาม	จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย
00	คุณมักตามใจในทุกเรื่องที่ลูกขอ ร้อง		/		

คำถาม	จริงที่สุด	ค่อนข้างจริง	ไม่ค่อยจริง	ไม่จริงเลย
1. คุณมีกิจกรรมสนุกด้วยกันในบ้าน เช่น ทำกับข้าว ทำขนมกันสนุกๆ				
2. คุณเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของลูก				
3. คุณมักแสดงให้ลูกรู้ว่า คุณภูมิใจในตัวลูก				
4. คุณชอบพูดคุยกับลูกด้วยเสียงอันไพเราะนุ่มนวล				
5. คุณช่วยผ่อนคลายความทุกข์ เมื่อลูกเกิดความกังวลใจ				
6. เมื่อลูกมีเรื่องสงสัยหรือมีคำถามมาถาม คุณพยายามตอบคำถามและอธิบายให้ลูกเข้าใจ				
7. คุณรู้จักประนีประนอมกับลูก หากลูกมีเหตุผลพอก็ควรยืดหยุ่นได้บ้าง				
8. คุณมีกฎระเบียบที่ชัดเจนและคงเส้นคงวา เพื่อช่วยให้ลูกปฏิบัติตามได้อย่างครบถ้วน				
9. คุณจะอธิบายถึงเหตุผลในการลงโทษลูก				
10. คุณจะลงโทษลูกตามปริมาณความผิดของลูก				
11. คุณทำให้ลูกไม่กล้าเข้าหน้า เมื่อคุณอารมณ์เสีย				
12. คุณเคยปล่อยให้เด็กกลัวหรือเสียใจอยู่คนเดียว				
13. เมื่อลูกทำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม คุณมักขู่หรือหลอกให้กลัว เช่น ให้ตีกแอมกิ้นต๊บ ขูให้ตำรวจมาจับ				
14. คุณมักลงโทษลูกด้วยวิธีทำให้ลูกเจ็บปวดตามร่างกาย				
15. คุณมักเลือกลงโทษลูกด้วยการดุด่า				
16. เมื่อลูกทำให้คุณโมโห คุณมักทุบตีลูก				
17. ลูกมักเจ็บตัวเมื่อถูกคุณลงโทษ				
18. คุณคอยสอดส่องดูแลความประพฤติของลูกอย่างใกล้ชิด				
19. คุณปล่อยให้ลูกตัดสินใจในเรื่องส่วนตัวของลูก				
20. คุณให้ลูกเลือกแบบและสีเสื้อผ้าเอง				
21. คุณชอบให้ลูกทำตามที่คุณพอใจ				
22. คุณปล่อยให้ลูกไปเที่ยวกับเพื่อน โดยที่ไม่ห่วงกังวลเลย				
23. คุณฝึกให้ลูกมีโอกาสรช่วยเหลือตนเอง				
24. คุณฝึกให้ลูกอาบน้ำเอง				
25. คุณให้ลูกช่วยจัดตั้งหรือเก็บจานชามอาหาร				
26. คุณให้ลูกรู้จักทำความสะอาดข้าวของเครื่องใช้บางอย่าง				
27. คุณให้ลูกช่วยจัดของ หรือเก็บสิ่งที่ลูกทำเลอะเทอะ เช่น ของเล่น				
28. คุณเริ่มมอบหน้าที่เล็กๆน้อยๆให้ลูกทำเป็นประจำ				

ตอนที่ 3

แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับผู้ใหญ่ (คุณแม่)

คุณแม่ของ ☐ ด.ช. ☐ ด.ญ.

คำแนะนำ

แบบประเมินนี้เป็นประโยคที่มีข้อความเกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึกที่แสดงออกในลักษณะต่างๆ แม้ว่าบางประโยคอาจไม่ตรงกับที่ท่านเป็นอยู่ก็ตาม ขอให้ท่านเลือกคำตอบที่ตรงกับตัวท่านมากที่สุด ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี

โปรดตอบตามความจริงและตอบทุกข้อ มีคำตอบ 4 คำตอบ สำหรับข้อความแต่ละประโยค คือ ไม่จริง จริงบางครั้ง ค่อนข้างจริง จริงมาก โปรดใส่เครื่องหมาย / ในช่องที่ท่านคิดว่าตรงกับตัวท่านมากที่สุด

ตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

ข้อที่	คำถาม	ไม่จริง	จริงบางครั้ง	ค่อนข้างจริง	จริงมาก
00	ฉันบอกไม่ได้ว่าอะไรทำให้ฉันรู้สึกโกรธ		/		

ตอนที่ 5

แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับผู้ใหญ่ (คุณพ่อ)

คุณพ่อของ ☐ ด.ช. ☐ ด.ญ.

อายุ ปี.....เดือน

จบการศึกษาชั้น

- ☐ ประถมศึกษา - มัธยมศึกษาตอนต้น
- ☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. - อนุปริญญา หรือเทียบเท่า
- ☐ ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

คำแนะนำ

แบบประเมินนี้เป็นประโยชน์ที่มีข้อความเกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึกที่แสดงออกในลักษณะต่างๆ แม้ว่าบางประโยคอาจไม่ตรงกับที่ท่านเป็นอยู่ก็ตาม ขอให้ท่านเลือกคำตอบที่ตรงกับตัวท่านมากที่สุด ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี

โปรดตอบตามความจริงและตอบทุกข้อ มีคำตอบ 4 คำตอบ สำหรับข้อความแต่ละประโยค คือ ไม่จริง จริงบางครั้ง ค่อนข้างจริง จริงมาก โปรดใส่เครื่องหมาย / ในช่องที่ท่านคิดว่าตรงกับตัวท่านมากที่สุด

ตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

ข้อที่	คำถาม	ไม่จริง	จริงบางครั้ง	ค่อนข้างจริง	จริงมาก
00	ฉันบอกไม่ได้ว่าจะไรทำให้ฉันรู้สึกโกรธ		/		

		ไม่จริง	จริง บางครั้ง	ค่อนข้าง จริง	จริง มาก
1	เวลาโกรธหรือไม่สบาย ฉันรับรู้ได้ว่าเกิดอะไรขึ้นกับฉัน				
2	เมื่อถูกขัดใจ ฉันมักรู้สึกหงุดหงิดจนควบคุมอารมณ์ไม่ได้				
3	ฉันสามารถคอยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พอใจ				
4	เมื่อถูกบังคับให้ทำในสิ่งที่ไม่ชอบ ฉันจะอธิบายเหตุผลจนผู้อื่นยอมรับได้				
5	ฉันสังเกตได้ เมื่อคนใกล้ชิดมีอาการเปลี่ยนแปลง				
6	ฉันไม่ยอมรับในสิ่งที่ผู้อื่นทำต่างจากที่ฉันคิด				
7	ฉันยอมรับได้ว่าผู้อื่นก็อาจมีเหตุผลที่จะไม่พอใจการกระทำของฉัน				
8	แม้จะมีภาระที่ต้องทำ ฉันก็ยังยินดีรับฟังความทุกข์ของผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือ				
9	ฉันเห็นคุณค่าในน้ำใจที่ผู้อื่นมีต่อฉัน				
10	เมื่อทำผิด ฉันสามารถกล่าวคำ "ขอโทษ" ผู้อื่นได้				
11	ฉันยอมรับข้อผิดพลาดของผู้อื่นได้ยาก				
12	ถึงแม้จะต้องเสียประโยชน์ส่วนตัวไปบ้าง ฉันก็ยังยินดีที่จะทำเพื่อส่วนรวม				
13	ฉันรู้สึกลำบากใจในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อผู้อื่น				
14	แม้จะเป็นงานยาก ฉันก็มั่นใจว่าสามารถทำได้				
15	เมื่อทำสิ่งใดไม่สำเร็จ ฉันรู้สึกหมดกำลังใจ				
16	ฉันรู้สึกมีคุณค่าเมื่อได้ทำสิ่งต่างๆ อย่างเต็มความสามารถ				
17	เมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคและความผิดหวัง ฉันก็จะไม่ยอมแพ้				
18	เมื่อเริ่มทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ฉันมักทำต่อไปไม่สำเร็จ				
19	ฉันพยายามหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาโดยไม่คิดเอาเองตามใจชอบ				
20	บ่อยครั้งที่ฉันไม่รู้ว่าอะไรทำให้ฉันไม่มีความสุข				
21	ฉันรู้สึกว่า การตัดสินใจแก้ปัญหาเป็นเรื่องยากสำหรับฉัน				
22	เมื่อต้องทำอะไรหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ฉันตัดสินใจได้ว่าจะทำอะไรก่อนหลัง				
23	ฉันทำความรู้จักผู้อื่นได้ง่าย				
24	ฉันมีเพื่อนสนิทหลายคนที่คบกันมานาน				
25	ฉันทำในสิ่งที่ต้องการโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน				
26	เมื่อไม่เห็นด้วยกับผู้อื่น ฉันสามารถอธิบายเหตุผลที่เขายอมรับได้				
27	ฉันรู้สึกด้อยกว่าผู้อื่น				
28	ฉันทำหน้าที่ได้ดี ไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทใด				
29	ฉันสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีที่สุด				
30	แม้สถานการณ์จะเลวร้าย ฉันก็มีความหวังว่าจะดีขึ้น				
31	ทุกปัญหามีทางออกเสมอ				

		ไม่จริง	จริง บางครั้ง	ค่อนข้าง จริง	จริง มาก
32	เมื่อมีเรื่องที่ทำให้เครียด ฉันมักปรับเปลี่ยนให้เป็นเรื่องผ่อนคลายหรือสนุกสนานได้				
33	ฉันสนุกสนานทุกครั้งกับกิจกรรมในวันสุดสัปดาห์และวันหยุดพักผ่อน				
34	ฉันรู้สึกไม่พอใจที่ผู้อื่นได้รับสิ่งดีๆ มากกว่าฉัน				
35	ฉันไม่รู้ว่าทำอะไรทำ เมื่อรู้สึกเบื่อหน่าย				
36	เมื่อว่างเว้นจากภาระหน้าที่ ฉันจะทำในสิ่งที่ฉันชอบ				
37	เมื่อรู้สึกไม่สบายใจ ฉันมีวิธีผ่อนคลายอารมณ์ได้				
38	ฉันสามารถผ่อนคลายตนเองได้ แม้จะเหน็ดเหนื่อยจากภาระหน้าที่				
39	ฉันไม่สามารถทำให้เป็นสุขได้จนกว่าจะได้ทุกสิ่งที่ต้องการ				

ตอนที่ 4

แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 3 – 6 ปี

(สำหรับคุณแม่ประเมิน)

ความฉลาดทางอารมณ์ ประเมินได้โดยการตอบข้อความที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึกและพฤติกรรมของเด็กที่แสดงออกในลักษณะต่างๆ ในช่วง 4 เดือน ที่ผ่านมา แม้ว่าบางประโยคอาจจะไม่ตรงกับที่เด็กเป็นอยู่ก็ตาม ขอให้ท่านเลือกคำตอบที่ใกล้เคียงกับที่เด็กเป็นอยู่จริงมากที่สุด การตอบตามความเป็นจริง และตอบทุกข้อจะทำให้ท่านได้รู้จักเด็กและหาแนวทางในการพัฒนาเด็กให้ดียิ่งขึ้นไป

มีคำตอบที่เป็นไปได้ 4 คำตอบ สำหรับข้อความแต่ละประโยคคือ ไม่เป็นเลย เป็นบางครั้ง เป็นบ่อยครั้ง เป็นประจำ การประเมินให้ใช้ความรู้สึกของผู้ประเมินเป็นหลัก แต่กรณีที่ไม่แน่ใจให้ใช้เกณฑ์ต่อไปนี้เป็นแนวทางในการประเมิน

ไม่เป็นเลย	หมายถึง ไม่เคยปรากฏ
เป็นบางครั้ง	หมายถึง นานๆ ครั้ง หรือทำบ้างไม่ทำบ้าง
เป็นบ่อยครั้ง	หมายถึง ทำบ่อยๆ หรือเกือบทุกครั้ง
เป็นประจำ	หมายถึง ทำทุกครั้งเมื่อเกิดสถานการณ์นั้น

การประเมินมีข้อพึงระวังดังนี้

1. ผู้ตอบแบบประเมิน ต้องตอบตามที่เด็กเป็นอยู่จริง
2. ถ้าผู้ตอบมีความรู้ต่ำกว่า ป.6 ควรใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยผู้ที่น่าแบบประเมินไปใช้
3. ไม่ควรนำผลการประเมินไปเปรียบเทียบกับเด็กอื่น ว่ากล่าวตำหนิเด็ก หรือใช้เป็นข้อตัดสินใจในการคัดเลือกเด็กในโอกาสต่างๆ

ตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

ข้อที่	คำถาม	ไม่เป็นเลย	เป็นบางครั้ง	เป็นบ่อยครั้ง	เป็นประจำ
00	สนุกสนานร่าเริง				/

		ไม่เป็น เลย	เป็น บาง ครั้ง	เป็น บ่อยครั้ง	เป็น ประจำ
1	บอกความรู้สึกของตนเองได้เมื่อถูกถาม เช่น รู้สึกดีใจ เสียใจ โกรธ ไม่ชอบ ไม่พอใจ				
2	มักโอบกอดหรือคลอเคลียคนที่ตนรัก				
3	ยิ้มแย้มเมื่อเล่นกับเพื่อน				
4	แสดงความเห็นใจเมื่อเพื่อนหรือผู้อื่นทุกข์ร้อน เช่น บอกว่าสงสาร เข้าไปปลอบ หรือเข้าไปช่วย				
5	หยุดการกระทำที่ไม่ดีเมื่อเห็นสีหน้าไม่พอใจของผู้ใหญ่				
6	ร้องไห้งอแงเวลาไปโรงเรียนหรือสถานที่ที่ไม่อยากไป				
7	เอาแต่ใจตนเอง				
8	เต็มใจแบ่งปันสิ่งของให้คนอื่น ๆ เช่น ขนม ของเล่น				
9	ชวนคนอื่นให้เล่นด้วยกัน				
10	สงสาร ไม่ทำร้ายสัตว์				
11	บอกผู้ใหญ่เมื่อเพื่อนหรือคนในครอบครัวไม่สบาย				
12	ใจดีกับเด็กที่เล็กกว่า				
13	อาสาช่วยผู้อื่น เช่น งานบ้าน เก็บของที่เกะกะ				
14	เชื่อฟังและทำตามที่คุณใหญ่ต้องการ				
15	บอกขอโทษหรือเข้ามาประจบเมื่อทำผิด				
16	ไหว้ขอบคุณเมื่อผู้อื่นให้ของโดยผู้ใหญ่ไม่ต้องบอก				
17	ไหว้หรือสวัสดีเมื่อพบผู้ใหญ่				
18	บอกให้คอยก็ไม่งอแง				
19	อดทนได้ รอคอยได้ ไม่ลงมือลงเท้า				
20	เรียกร้องเอาแต่ใจตนเอง				
21	ช่างสังเกตและตั้งคำถามผู้ใหญ่ถึงสิ่งต่างๆ ที่ได้พบเห็น				
22	กล้าซักถามหรือแสดงท่าที่สนใจเมื่อมีข้อสงสัย				
23	สนใจ รู้สึกสนุกกับงานหรือกิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ๆ				
24	ชอบเดินสำรวจเมื่ออยู่ในสถานที่ใหม่ๆ				
25	ตั้งใจฟังเมื่อผู้ใหญ่ตอบเรื่องที่อยากรู้				
26	ร้องไห้เมื่อไปโรงเรียน				
27	เมื่อไม่ได้ของเล่นที่อยากได้ก็สามารถเล่นของอื่นแทน				
28	ยอมรับคำอธิบายเมื่อไม่ได้สิ่งที่ต้องการ				
29	เข้ากับเด็กคนอื่น ๆ ได้ง่ายเมื่อเริ่มรู้จักกัน				
30	หงุดหงิดเมื่อต้องเปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่คุ้นเคย				
31	กล้าบอกเรื่องที่ตนเองทำผิดพลาดให้ผู้ใหญ่ฟัง				

		ไม่เป็น เลย	เป็น บางครั้ง	เป็น บ่อยครั้ง	เป็น ประจำ
32	บอกผู้ใหญ่เมื่อทำของเสียหาย				
33	กล้าปฏิเสธเมื่อผู้ใหญ่จะช่วยเหลือเพราะเด็กอยากทำด้วยตนเอง				
34	บอกความต้องการของตนเองให้ผู้อื่นรู้				
35	กล้าพูด กล้าคุย ทักทายตอบกลับผู้อื่น				
36	เมื่อได้รับคำชมเชย มักบอกเล่าให้คนอื่นรู้				
37	ช่วยเหลือตนเองมากขึ้นเมื่อได้รับคำชม				
38	ชอบเอาผลงานที่ทำเสร็จมาให้ผู้ใหญ่ดู				
39	พอใจที่ผู้ใหญ่ชมว่าเป็นเด็กดี				
40	ช่วยเหลือตัวเองได้ดีเมื่อผู้ใหญ่ให้กำลังใจ				
41	ไม่หวาดกลัวเมื่อต้องอยู่กับคนที่ไม่คุ้นเคย				
42	รู้จักแผ่แผ่ความรักให้คนอื่น เช่น กอด ปรบบ้องหรือเด็กที่เล็กกว่า				
43	ร่วมเล่นสนุกสนานกับคนอื่น ๆ ได้				
44	รู้จักค้นหาของมาเล่นเพื่อสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน				
45	ถึงแม้ไม่ได้เล่นก็สนุกกับการดูคนอื่นเล่นได้				
46	เมื่อเห็นคนอื่นเล่นสนุกก็อยากเข้าไปเล่นสนุกด้วย				
47	แสดงอารมณ์สนุกร่วมไปกับสิ่งที่เห็น เช่น ร้องเพลง กระโดดโลดเต้น หัวเราะเฮฮา				
48	เก็บตัว ไม่เล่นสนุกสนานกับเด็กคนอื่น ๆ				

ภาคผนวก ข

- ตาราง 37 ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดการอบรมเลี้ยงดู จำนวน 68 ข้อ
- ตาราง 38 ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดการอบรมเลี้ยงดู จำนวน 28 ข้อ
- ตาราง 39 ค่าอำนาจจำแนกของแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ จำนวน 52 ข้อ
- ตาราง 40 ค่าอำนาจจำแนกของแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ จำนวน 39 ข้อ
- ตาราง 41 ค่าอำนาจจำแนกของแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก จำนวน 55 ข้อ
- ตาราง 42 ค่าอำนาจจำแนกของแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก จำนวน 48 ข้อ

ตาราง 37 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู จำนวน 68 ข้อ

ข้อ	การอบรมเลี้ยงดูแบบ	ค่าอำนาจจำแนก (ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนแต่ละด้าน)
1	รักสนับสนุน	.07
2		.19
3		.11
4		.11
5		.21
6		.27
7		.18
8		.07
9		.20
10		.22
11		.14
12		.20
13		.12
1	ใช้เหตุผล	.07
2		.27
3		.09
4		.20
5		.35
6		.19
7		.35
8		.13
9		-.35
10		.17
11		.37
12		.27
13		.13
14		.23
15		.22
16		.02
17		.15
18		.30

ตาราง 37 (ต่อ)

ข้อ	การอบรมเลี้ยงดูแบบ	ค่าอำนาจจำแนก (ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนแต่ละด้าน)
19	ใช้เหตุผล(ต่อ)	.13
20		.10
1	ลงโทษ	.16
2		-.01
3		-.10
4		-.16
5		-.38
6		.36
7		-.09
8		-.01
9		.34
10		-.07
11		-.07
12		.29
13		.22
14		.14
1	ควบคุม	-.04
2		-.21
3		-.08
4		-.04
5		.17
6		-.08
7		-.01
8		.10
9		-.28
10		.21
11		.03
12		.17
1	ฝึกให้พึ่งตนเอง	.26
2		-.28
3		-.26
4		.55

ตาราง 37 (ต่อ)

ข้อ	การอบรมเลี้ยงดูแบบ	ค่าอำนาจจำแนก (ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนแต่ละด้าน)
5	ฝึกให้พึ่งตนเอง (ต่อ)	.50
6		.77
7		.55
8		.79
9		.61

ตาราง 38 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู จำนวน 28 ข้อ

ข้อ	การอบรมเลี้ยงดูแบบ	ค่าอำนาจจำแนก (ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนแต่ละด้าน)
1	รักสนับสนุน	.17
2		.10
3		.49
4		.52
5		.43
1	ใช้เหตุผล	.18
2		.40
3		.35
4		.16
5		.35
6		.32
1	ลงโทษ	.18
2		.22
3		.68
4		.28
5		.67
6		.38
1	ควบคุม	.11
2		.18
3		.39
4		.14
5		.23
1	ฝึกให้พึ่งตนเอง	.34
2		.55
3		.78
4		.61
5		.81
6		.66

ตาราง 39 ค่าอำนาจจำแนกของแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ จำนวน 52 ข้อ

ความฉลาดทางอารมณ์	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม)
ด้านดี	1	.35
	2	.12
	3	.41
	4	.67
	5	.22
	6	.48
	7	.50
	8	-.00
	9	.22
	10	.44
	11	.81
	12	.54
	13	.25
	14	.54
	15	.54
	16	.26
	17	.66
	18	.30
ด้านเก่ง	19	.10
	20	.38
	21	.30
	22	.72
	23	.57
	24	.15
	25	.56
	26	.22
	27	.41
	28	.53
	29	-.16
	30	-.10
	31	.30
	32	.73

ตาราง 39 (ต่อ)

ความฉลาดทางอารมณ์	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม)
ด้านเก่ง	33	-.01
	34	.45
	35	.23
	36	.25
	37	.63
ด้านสุข	38	.59
	39	.22
	40	.75
	41	.75
	42	.75
	43	.55
	44	.58
	45	.53
	46	.12
	47	.51
	48	.59
	49	.77
	50	.73
	51	.37
	52	.05

ค่า Alpha = .9136

ตาราง 40 ค่าอำนาจจำแนกของแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ จำนวน 39 ข้อ

ความฉลาดทางอารมณ์	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนน รายข้อกับคะแนนรายด้าน)	ค่าอำนาจจำแนก (ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนน รายข้อกับคะแนนรวม)
ด้านดี	1	.55	.40
	2	.36	.41
	3	.58	.74
	4	.68	.52
	5	.64	.53
	6	.28	.19
	7	.68	.51
	8	.75	.61
	9	.67	.58
	10	.42	.58
	11	.19	.21
	12	.77	.72
	13	.23	.34
ด้านเก่ง	14	.23	.36
	15	.30	.25
	16	.49	.72
	17	.46	.58
	18	.05	.13
	19	.54	.60
	20	.24	.15
	21	.52	.41
	22	.52	.59
	23	.33	.31
	24	.69	.73
	25	.50	.49
	26	.52	.60
ด้านสุข	27	.22	.15
	28	.70	.62
	29	.66	.59
	30	.71	.78
	31	.79	.74

ตาราง 40 (ต่อ)

ความฉลาดทางอารมณ์	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนน รายข้อกับคะแนนรายด้าน)	ค่าอำนาจจำแนก (ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนน รายข้อกับคะแนนรวม)
ด้านสุข	32	.62	.53
	33	.58	.62
	34	.51	.55
	35	.52	.45
	36	.66	.60
	37	.68	.80
	38	.82	.71
	39	.31	.35

ค่า Alpha = .9136

ตาราง 41 ค่าอำนาจจำแนกของแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก จำนวน 55 ข้อ

ความฉลาดทางอารมณ์	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม)
ด้านดี	1	.23
	2	.39
	3	.45
	4	.34
	5	.61
	6	.18
	7	-.07
	8	.13
	9	-.03
	10	.27
	11	.25
	12	.57
	13	.47
	14	.49
	15	.49
	16	.18
	17	.37
	18	.34
	19	-.07
	20	.46
	21	.15
	22	.39
	23	.29
	24	.38
ด้านเก่ง	25	.51
	26	.30
	27	.72
	28	.65
	29	.50
	30	.44
	31	.24
	32	.42
	33	.49

ตาราง 41 (ต่อ)

ความฉลาดทางอารมณ์	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม)
ด้านดี	34	.51
	35	.24
	36	.02
	37	.42
	38	.40
	39	.50
	40	.29
	41	.15
	42	.48
	43	.56
	44	.56
	45	.55
	46	.41
	47	.51
	48	.34
	49	.46
	50	.56
	51	.47
	52	.48
	53	.35
	54	.59
	55	.42

ค่า Alpha = .9052

ตาราง 42 ค่าอำนาจจำแนกของแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก จำนวน 48 ข้อ

ความฉลาดทางอารมณ์	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม)
ด้านดี	1	.21
	2	.38
	3	.46
	4	.32
	5	.60
	6	.17
	7	.12
	8	.27
	9	.27
	10	.59
	11	.45
	12	.50
	13	.48
	14	.37
	15	.29
	16	.46
	17	.13
	18	.41
	19	.30
	20	.41
ด้านเก่ง	21	.49
	22	.72
	23	.66
	24	.50
	25	.45
	26	.25
	27	.41
	28	.50
	29	.53
	30	.26
	31	.53
	32	.37
	33	.49

ตาราง 42 (ต่อ)

ความฉลาดทางอารมณ์	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก(ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม)
	34	.27
	35	.50
ด้านสุข	36	.50
	37	.57
	38	.56
	39	.44
	40	.53
	41	.35
	42	.47
	43	.59
	44	.48
	45	.49
	46	.38
	47	.58
	48	.43

Alpha = .9181

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

ที่ ทม 1012/๐๙๐3

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๙๗ มกราคม 2546

เรื่อง ขอให้แบบประเมินเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาสุขภาพจิต

เนื่องด้วย นางสาวศิริรัตน์ ชฎอนันต์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง "ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพมหานคร" โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจักษ์ เก้าฉิม และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับผู้ใหญ่ (อายุ 18 - 60 ปี) และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ เด็กอายุ 3 - 5 ปี เพื่อนำแบบประเมินไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพ่อแม่เด็กอนุบาลชั้นปีที่ 1 - 2 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวศิริรัตน์ ชฎอนันต์ ได้ใช้แบบประเมินดังกล่าว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

โทรสาร. 02-258-4119

หมายเหตุ : หากมีข้อสอบถามเกี่ยวกับเอกสาร กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2488020 ต่อ 2298, 2289

มือถือ 02-9331475 กด 1

ที่ ทม 1012/๐๙17

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๗ มกราคม 2546

เรื่อง ขออนุญาตเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดคีตวงศ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมิน และแบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวศรรัตน์ ชฎอนันต์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประณต คำนิม และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้พ่อแม่ของเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 1 - 2 เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับพ่อแม่ แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 3 - 5 ปี แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของพ่อแม่ และแบบวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ในระหว่างเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ 2546

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวศรรัตน์ ชฎอนันต์ ได้ใช้แบบประเมินดังกล่าว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภกรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

โทรสาร. 02-258-4119

หมายเหตุ : หากมีข้อสอบถามเกี่ยวกับเอกสาร กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2488020 ต่อ 2298, 2289

มือถือ 02-9331475 กด 1

ที่ ทม 1012/ ๐๙๒3

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๕๗ มกราคม 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมิน และแบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวศรีรัตน์ ชฎอนันต์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง "ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพมหานคร" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประณต คำนิม และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้พ่อแม่ของเด็กก่อนอนุบาลชั้นปีที่ 1-2 ในโรงเรียน วัดเทพศิลา โรงเรียนบ้านบางกะปิ โรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญ โรงเรียนพระราม 9 (กาญจนาภิเษก 1) โรงเรียนสมโภชกรุงอนุสรณ์ (200 ปี) โรงเรียนวัดลาดบัวขาว โรงเรียนสามเสนนอก โรงเรียนวิสุทธิศ โรงเรียนวัดลาดพร้าว และ โรงเรียนเทพวิทยา สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ตอบแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับพ่อแม่ แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 3-5 ปี แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของพ่อแม่ และแบบวัดลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ในระหว่างเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวศรีรัตน์ ชฎอนันต์ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภภรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

โทรสาร. 02-258-4119

หมายเหตุ : หากมีข้อสอบถามเกี่ยวกับเอกสาร กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-2488020 ต่อ 2298, 2289

มือถือ 02-9331475 กด 1

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักการศึกษา (กองวิชาการ โทร. ๐ ๒๔๓๓ ๒๐๔๓)

ที่ กท ๓๐๐๔/ 1๐๐๕. วันที่ 1๒. กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำปริญญานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการเขตบางกะปิ

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้มีหนังสือที่ ทม ๑๐๑๒/๐๕๒๓ ลงวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๖ ขออนุเคราะห์ให้ นางศรีรัตน์ ชฎอนันต์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอก จิตวิทยาพัฒนาการ เก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "ความฉลาดทางอารมณ์ของ พ่อแม่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพมหานคร" โดย ขอความร่วมมือให้โรงเรียนวัดเทพศิลา และโรงเรียนบ้านบางกะปิ ประสานผู้ปกครองนักเรียน ชั้นอนุบาล ปีที่ ๑ และ ๒ ในการตอบแบบสอบถาม รายละเอียดผู้วิจัยจะแจ้งกับทางโรงเรียนเป็นการภายในเอง

สำนักการศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่า การวิจัยนี้จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษา สมควรอนุญาต

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุญาต และแจ้งผู้บริหารโรงเรียนดังกล่าวให้ความร่วมมือในการวิจัย ครั้งนี้ต่อไปด้วย จักขอบคุณยิ่ง

(นายไพรัช อรรถกามานนท์)

รองผู้อำนวยการสำนักการศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการสำนักการศึกษา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานการศึกษา (กองวิชาการ โทร. ๐ ๒๔๓๗ ๒๐๔๗)

ที่ กท ๓๐๐๔/ 1005. วันที่ 12. กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำปริญญานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการเขตบางกะปิ

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้มีหนังสือที่ ทม ๑๐๑๒/๐๕๒๓ ลงวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๖ ขออนุเคราะห์ให้ นางศรียรัตน์ ชฎอนันต์ นิติระดับปริญญาโท วิชาเอก จิตวิทยาพัฒนาการ เก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "ความฉลาดทางอารมณ์ของ พ่อแม่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพมหานคร" โดย ขอความร่วมมือให้โรงเรียนวัดเทพธิดา และโรงเรียนบ้านบางกะปิ ประสานผู้ปกครองนักเรียน ชั้นอนุบาล ปีที่ ๑ และ ๒ ในการตอบแบบสอบถาม รายละเอียดผู้วิจัยจะแจ้งกับทางโรงเรียนเป็นการภายในเอง

สำนักงานการศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่า การวิจัยนี้จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษา สมควรอนุญาต

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุญาต และแจ้งผู้บริหารโรงเรียนดังกล่าวให้ความร่วมมือในการวิจัย ครั้งนี้ต่อไปด้วย จักขอบคุณยิ่ง

(นายไพรัช อรรธกามาณนท์)

รองผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักการศึกษา (กองวิชาการ โทร. ๐ ๒๔๓๗ ๒๐๔๗)

ที่ กท ๓๐๐๔/ 1๐๐5 วันที่ 12 กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖

เรื่อง ขออนุญาตในการเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำปริญญานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการเขตลาดพร้าว

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้มีหนังสือที่ ทม ๑๐๑๒/๐๕๒๓ ลงวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๖ ขออนุญาตให้ นางศรียรัตน์ ชฎอนันต์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอก จิตวิทยาพัฒนาการ เก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพมหานคร" โดยขอความร่วมมือให้โรงเรียนวัดลาดพร้าว และโรงเรียนเทพวิทยา ประสานผู้ปกครองนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ ๑ และ ๒ ในการตอบแบบสอบถาม รายละเอียดผู้วิจัยจะแจ้งกับทางโรงเรียนเป็นการภายในเอง

สำนักการศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่า การวิจัยนี้จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษา สมควรอนุญาต

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุญาต และแจ้งผู้บริหารโรงเรียนดังกล่าวให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้ต่อไปด้วย จักขอบคุณยิ่ง

(นายไพรัช อรรถกมานนท์)

รองผู้อำนวยการสำนักการศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการสำนักการศึกษา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักการศึกษา (กองวิชาการ โทร. ๐ ๒๔๓๗ ๒๐๔๗)

ที่ กท ๓๐๐๔/ 1005 วันที่ 1๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำปริญญานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการเขตห้วยขวาง

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้มีหนังสือที่ ทม ๑๐๑๒/๐๕๒๓ ลงวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๖ ขออนุเคราะห์ให้ นางศรีรัตน์ ชัญจน์นันท์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอก จิตวิทยาพัฒนาการ เก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง "ความฉลาดทางอารมณ์ของพ่อแม่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพมหานคร" โดยขอความร่วมมือให้โรงเรียนพระราม ๙ (กาญจนาภิเษก) และโรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญ ประสานผู้ปกครองนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ ๑ และ ๒ ในการตอบแบบสอบถาม รายละเอียดผู้วิจัยจะแจ้งกับทางโรงเรียนเป็นการภายในเอง

สำนักการศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่า การวิจัยนี้จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษา สมควรอนุญาต

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุญาต และแจ้งผู้บริหารโรงเรียนดังกล่าวให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้ต่อไปด้วย จักขอบคุณยิ่ง

(นายไพรัช อรรถกามานนท์)

รองผู้อำนวยการสำนักการศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการสำนักการศึกษา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักการศึกษา (กองวิชาการ โทร. ๐ ๒๔๓๗ ๒๐๔๗)

ที่ กท ๓๐๐๔/ 1๐๐5 วันที่ 12 กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำปฏิญานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการเขตดินแดง

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้มีหนังสือที่ ทม ๑๐๑๒/๐๕๒๓ ลงวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๖ ขออนุญาตให้ นางศรีรัตน์ ชัญญอนันต์ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอก จิตวิทยาพัฒนาการ เก็บข้อมูลเพื่อวิจัยประกอบการทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง "ความฉลาดทางอารมณ์ของ พ่อแม่ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กก่อนวัยเรียนในกรุงเทพมหานคร" โดย ขอความร่วมมือให้โรงเรียนสามเสนนอก และโรงเรียนวิสุทธิศ ประสานผู้ปกครองนักเรียน ชั้นอนุบาล ปีที่ ๑ และ ๒ ในการตอบแบบสอบถาม รายละเอียดผู้วิจัยจะแจ้งกับทางโรงเรียนเป็นการภายในเอง

สำนักการศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่า การวิจัยนี้จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษา สมควรอนุญาต

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุญาต และแจ้งผู้บริหารโรงเรียนดังกล่าวให้ความร่วมมือในการวิจัย ครั้งนี้ต่อไปด้วย จักขอบคุณยิ่ง

(นายไพรัช อรรถกามานท์)

รองผู้อำนวยการสำนักการศึกษา

ปลัดกระทรวงการแทนผู้อำนวยการสำนักการศึกษา

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางศรีรัตน์ ช้วนันต์
วัน เดือน ปี เกิด	20 กุมภาพันธ์ 2513
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 40/16 ลาดพร้าว 83 วังทองหลาง วังทองหลาง กรุงเทพ มหานคร 10310
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	พยาบาลหน่วยตรวจสุขภาพ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	หน่วยตรวจสุขภาพ โรงพยาบาลพระรามเก้า ถ.พระรามเก้า ห้วยขวาง ห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร 10320

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2533	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนสายน้ำผึ้ง
พ.ศ. 2534	พยาบาลศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2546	การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ) จากมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร